

SVETI IGNACIJE LOYOLSKI I DRUŽBA ISUSOVA

Građa za Natjecanje
iz vjeronauka

—

Vjeronaučnu olimpijadu učenika
osnovnih i srednjih škola
za školsku godinu 2021./2022.

FILOZOFSKO-TEOLOŠKI INSTITUT DRUŽBE ISUSOVE –
HRVATSKA POKRAJINA DRUŽBE ISUSOVE – ZAGREB

Zagreb, rujna 2021.

**FILOZOFSKO-TEOLOŠKI INSTITUT DRUŽBE ISUSOVE
U ZAGREBU**

Naslov:
SVETI IGNACIJE LOYOLSKI I DRUŽBA ISUSOVA

Za nakladnika:
PETAR NODILO

Priredili:
p. Hrvoje Juko, S.J.
mag. theol. Matea Božić
p. Mirko Nikolić, S.J.
p. Dalibor Renić, S.J.
p. Antun Trstenjak, S.J.

Uredili:
p. Hrvoje Juko, S.J.
p. Mirko Nikolić, S.J.

Lektura:
prof. Mandika Juko

Grafička priprema sloga i oprema korica
DENONA, Zagreb

Tisak:
DENONA

Izvori za slike u tekstu:
© 2021 Jesuit Institute London
© Jesuits Global
Arhiv Družbe Isusove
Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku
Wikimedia Commons

Za korice:
HELIOD EDITIONS, Ignace:
Nous n'irons pas à Jérusalem, Bruxelles, 1991.
EDITIONES MENSAJERO, Ignacio de Loyola, Bilbao, 1991.

ISBN-978-953-231-192-1

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001110509.

**Učenici osnovnih škola
za ŠKOLSKO NATJECANJE uče poglavlja:**

Od "Kontekst - kriza i obnova u Crkvi" do "Prvi isusovci" uključno.

POJMOVNIK: samo pojmovi koji su uključeni u navedeni tekst.

**Učenici osnovnih škola
za ŽUPANIJSKU/BISKUPIJSKU RAZINU NATJECANJA
uče poglavlja:**

Od: „Kontekst – kriza i obnova u Crkvi“

do „Koliko traju duhovne vježbe?“ uključno.

POJMOVNIK: samo pojmovi koji su uključeni u navedeni tekst.

**Učenici osnovnih škola
za DRŽAVNO NATJECANJE uče:**

Od „Kontekst – kriza i obnova u Crkvi“ do „Ignacijski uzori“ uključno.

POJMOVNIK: samo pojmovi koji su uključeni u navedeni tekst.

**Učenici srednjih škola
za ŠKOLSKO NATJECANJE uče:**

Od: „Kontekst – kriza i obnova u Crkvi“

do „Život sv. Ignacija – povijesni okvir i važni događaji“ uključno.

POJMOVNIK: samo pojmovi koji su uključeni u navedeni takst.

**Učenici srednjih škola
za ŽUPANIJSKU/BISKUPIJSKU RAZINU NATJECANJE
uče poglavlja:**

Od: „Kontekst – kriza i obnova u Crkvi“

do "Koliko traju duhovne vježbe" uključno, + poglavljje "Ignacijski uzori".

POJMOVNIK: samo pojmovi koji su uključeni u navedeni tekst.

**Učenici srednjih škola
za DRŽAVNO NATJECANJE uče:**

Čitava građa.

PREDGOVOR

Dragi prijatelji,
sudionici Natjecanja iz vjeronauka – Vjeronaučne olimpijade,

Riječ „družba“ sigurno vam je poznata po slavnom romanu Mate Lovraka, koji već desetljećima oduševljava mlade čitatelje. U kratkom uvodu, u spomenutom romanu, kaže se da: „...govori o grupi prijatelja koji pokušavaju obnoviti stari mlin.“ Družba je, dakle, skupina ljudi koje okuplja jedan zajednički cilj. No, ispravno se navodi da je družba ipak nešto više od interesne skupine. Nju povezuje prijateljstvo.

Družba Isusova katolička je redovnička zajednica koja je u hrvatskom narodu poznatija pod imenom isusovci. Kao red, ona ima svoj cilj, svoje poslanje, misiju, a to je širiti Božju poruku spasenja svima. Isusovci su misionarski red. Međutim, ta misija nije samo negdje u dalekim zemljama. Isusovci su misionari gdje god jesu, čak i kad su „doma“, među vjernim katolicima. Isusovci žele doprinijeti da naša velika obitelj Crkva, taj „stari mlin“, neprestano blista kao nova.

Važno sredstvo trajne izgradnje vjernika koje je Bog povjerio Družbi Isusovoj jest ignacijska duhovnost. Ona je jedan put duhovnog života koji se vodi savjetima i načelima iz duhovnog iskustva svetog Ignacija Loyolskoga. Prije 500 godina, Ignacije je spoznao da mu je Isus Krist prijatelj i odlučio je staviti Isusovo prijateljstvo u središte svoga života. Ranije je bio uspješan u sportskim i vojničkim disciplinama, ali se od tada odlučio istaknuti u radu za vjeru i dobro. Mi taj događaj nazivamo obraćenjem, ali zapravo je riječ o jednom novom prijateljstvu.

Pravo prijateljstvo nije sebično, ono se širi. Oko Ignacija se uskoro okupila skupina od nekoliko bliskih prijatelja koje nije povezivao neki ljudski cilj, nego su se prepoznali kao „prijatelji u Gospodinu“. Isus Krist, Gospodin, bio je poveznica njihova zajedništva, njihove družbe. Ignacije nikako nije htio da on sam bude središte. Nije to družba Ignacija Loyolskoga, niti će se nazivati „ignacijsevci“. To je Družba Isusova i bit će poznata kao isusovci.

Isusovački red je i glasovit po svojim doprinosima vjeri, znanosti, umjetnosti u povijesti Crkve i čovječanstva, napose u povijesti hrvatskog naroda. Znamo tko su Ruđer Bošković, Bartol Kašić, Ante Gabrić ili, pak, da je papa Franjo isusovac. Ipak, malo nas zna da iza svega stoji Ignacije Loyolski. Stoga se radujemo da je tema Natjecanja iz vjeronauka – Vjeronaučne olimpijade školske godine 2021./2022. „Sveti Ignacije Loyolski i Družba Isusova.“ Ona će vam pružiti priliku da se upoznate s likom toga velikog sveca. No, idemo i dalje. Njegova baština spoznaje se, također, po učinku koji je imala na živote drugih osoba, muškaraca i žena, svećenika, redovnika i laika. O svemu tome bit će riječi u ovom priručniku.

Ovdje će biti posebno istaknuto kako isusovci nisu samo neki učenjaci iz prošlosti. Družba Isusova djeluje i danas. I dalje je najveća redovnička zajednica u svijetu sa svojih 15 tisuća članova. I u Hrvatskoj je jedna od većih redovničkih zajednica. Hrvatska pokrajina Družbe Isusove ima 120 svećenika, časne braće, bogoslova (skolastika) i novaka. Možda će se tijekom ove godine pružiti prilika da posjetite neku od isusovačkih zajednica u vašoj sredini. Oni će vas rado primiti u svojim zajednicama i crkvama u Zagrebu, Osijeku, Rijeci, Splitu, Dubrovniku, Opatiji. A možda ćete poželjeti studirati na isusovačkom Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu ili upisati Isusovačku klasičnu gimnaziju u Osijeku. Dodatne informacije i medijske materijale možete pronaći na našoj službenoj web-stranici www.isusovci.hr.

Vratimo se riječi „družba“. Svi ljudi žele pripadati i biti prihvaćeni, nekomu darovati svoj život, za nešto vrijedno založiti svoje snage. Riječ je o avanturi. Kad avantura ima jasan i plemenit cilj, postaje misija. Najuspješnija je kad je zajednička, timska misija. Želim da i vi, u životnoj misiji koja je pred vama, naučite nešto od stručnjaka za orientaciju u životnim neizvjesnostima kakav je bio sveti Ignacije. Želim vam napredak i uspjeh u ovoj Vjeronaučnoj olimpijadi, koja je također timski pothvat.

p. Dalibor Renić, S.J.
provincijal
Hrvatske pokrajine Družbe Isusove

SADRŽAJ

KONTEKST – KRIZA I OBNOVA U CRKVI.....	11
VELIKA GEOGRAFSKA OTKRIĆA	17
IME MU JE INIGO.....	19
Djetinjstvo.....	20
Na kraljevskim dvorovima.....	22
PAMPLONA	24
LOYOLA	27
Liječenje („Operacije“).....	29
Duhovno štivo	29
Na putu prema Montserratu.....	31
MANREZA	34
Duhovno sazrijevanja (tri razdoblja).....	35
NA PUTU PREMA SVETOJ ZEMLJI.....	38
Put u Rim	39
U Svetoj zemlji.....	40
NOVI PLANOVI	42
Problemi s Inkvizicijom.....	43
Na studiju u Parizu.....	45
PRVI ISUSOVCI	47
Zavjeti na Montmartreu.....	48
U svojoj domovini.....	49
Na sjeveru Italije	50
Viđenje u La Storti.....	52
U Rimu.....	53
Vrhovni poglavar reda, general	55
Umro je svetac.....	59

ŽIVOT SV. IGNACIJA – povijesni okvir i važni događaji	61
DUHOVNE VJEŽBE.....	63
Prvi tjedan	64
Drugi tjedan	67
Treći tjedan.....	68
Četvrti tjedan	69
DUHOVNE VJEŽBE – ŠKOLA MOLITVE	71
ŠTO SVE IMA U KNJIŽICI DUHOVNIH VJEŽBI?	75
KOLIKO TRAJU DUHOVNE VJEŽBE?	77
NEKE MOLITVE SV. IGNACIJA.....	78
ISUSOVCI I HRVATSKI NAROD	79
Stara Družba	79
U 16. stoljeću	79
U 17. stoljeću	80
Dubrovnik – 1604	80
Zagreb – 1606.	80
Rijeka – 1623.	82
Varaždin – 1632.	82
Osijek – 1687.	82
Požega – 1698.	83
Nova Družba	84
U južnoj Hrvatskoj (Dalmaciji).....	84
Dubrovnik - 1868.....	84
Zadar - 1865.	84
Split - 1879.	85
U sjevernoj Hrvatskoj	85
Zagreb – 1853.	85
Bosna i Hercegovina, Travnik – 1882.	85
Zagreb – 1902.	86
NASTANAK PROVINCIJE	
- Hrv. misija - 1909. Viceprovincia Croatiae - 1918. Viceprovincia Jugoslaviae - 1919.....	88
ISUSOVCI U HRVATSKOJ DANAS.....	89

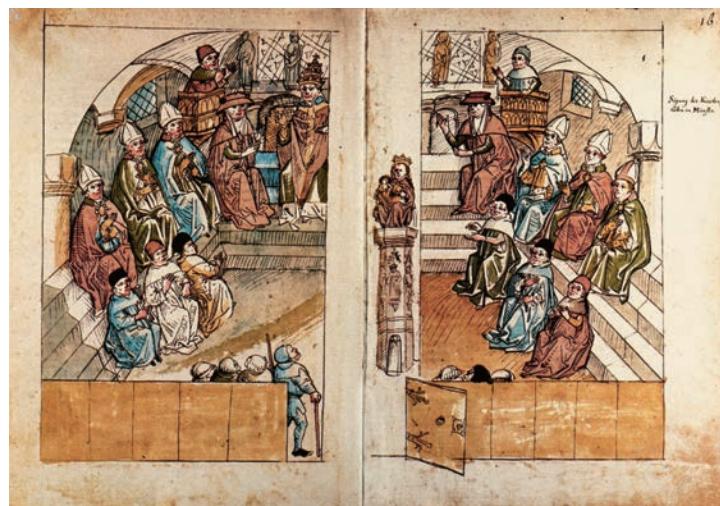
IGNACIJEVSKI UZORI.....	93
Franjo Ksaverski	93
Alojzije Gonzaga.....	94
Ivan Berchmans	96
Stanislav Kostka.....	97
Mary Ward	99
Kateri Tekakwitha.....	101
Petar Perica.....	103
Petar Barbarić.....	104
Ante Gabrić	105
Ruđer Bošković.....	107
Bartol Kašić	110
Nikola Plantić.....	111
FORMACIJA ISUSOVACA	114
Novicijat.....	114
Studij filozofije	116
Magisterij – etapa formacije.....	117
Studij teologije	117
Priprava za ređenje	118
Apostolsko iskustvo.....	119
Posebni studij	119
Probacija – „Škola srca“	119
Trajna formacija.....	121
POJMOVNIK	122

KONTEKST – KRIZA I OBNOVA U CRKVI

Kako bismo razumjeli život bilo kojeg pojedinca, nužno je razumjeti njegov kontekst. Za sv. Ignacija to je ponajviše kontekst krize i obnove u Crkvi.

Važna kriza koja je prethodila protestantskoj reformaciji i potresla autoritet papinstva na Zapadu bilo je tzv. Avignonsko sužanstvo. Pod utjecajem Francuskog kralja Filipa IV. Lijepog, papa Klement V. premjestio je 1309. godine svoje sjedište iz Rima u Avignon, gdje su on i sedam sljedećih papa bili pod snažnim utjecajem francuskih vladara. Tek je Grgur XI. 1376. vratio sjedište papinstva u Rim, velikim dijelom na poticaj sv. Katarine Sienske i sv. Brigite Švedske. Kao rezultat tog razdoblja odsjedanja izvan Rima javili su se pretendentni na papinstvo te od 1378. do 1417. godine Europa je podijeljena između

Ilustracija sabora u Konstanci koji održan od 1414. do 1418. godine.

Glavna vrata crkve svih svetih u Wittenbergu, koja se nazivaju „Vrata teza“. U toj je crkvi Luther pokopan 1546. godine. Velika brončana vrata napravljena su u 19. stoljeću te je na njima upisan tekst Lutherovih 95 teza na latinskom jeziku. Iznad vrata je prikazano raspeće, Luther sa svojim njemačkim prijevodom Biblije na lijevoj strani, dok je na desnoj Filip Melanchthon, Lutherov suradnik s augsburškom isповijsti u rukama – dokumentom u čijem je pisanju Melanchthon imao važnu ulogu.

tri osobe koji se nazivaju papom: jedan u Avignonu, jedan u Rimu i jedan u Pisi. To se naziva „Zapadna šizma“ te su se, ne samo vladari i obični ljudi tog vremena nalazili na različitim stranama, nego su i sveci priznavali različite ljude za papu, a druge proglašavali anti-papama.

Ta teška kriza završena je Saborom u Konstanci 1417. godine, **abdičijom** ili **ekskomunikacijom** svih pretendenata te izborom Martina V. za papu. Sabor u Konstanci doveo je, međutim, do dalnjih problema zbog pokreta koji nazivamo **konciliarizam**, koji je počeo dobivati sve više podrške među biskupima. Radi se o krivovjerju prema kojem ekumenski sabori imaju viši autoritet od pape te mu mogu zapovijedati. Borba oko konciliarizma jedan je od

razloga zašto su pape kasnile sa sazivanjem općeg sabora kao odgovora na protestantizam.

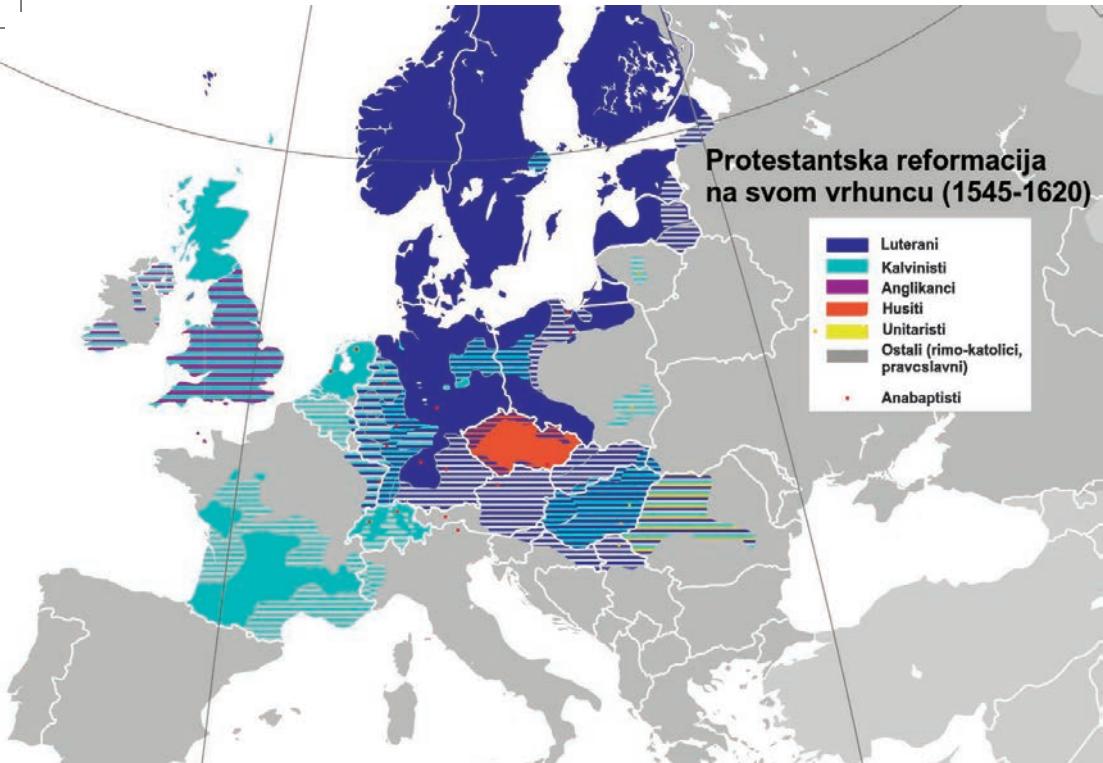
Vrijeme Ignacijeva života najviše je obilježila kriza protestantske reformacije. Među najznačajnijim uzrocima nastanka i širenja protestantizma bile su mnoge zloporabe koje su postale raširene u Crkvi u 16. stoljeću. Među njima su poglavito **nepotizam**, odnosno davanja crkvenih položaja članovima vlastite obitelji; **simonija**, odnosno prodavanje crkvenih položaja za novac; **pluralnosti**, odnosno posjedovanje više od jedne biskupije radi stjecanja novca (uz to, biskupi vrlo često nisu uopće boravili u svojim biskupijama te je bilo slučajeva kad biskupi nisu kročili u svoju biskupiju 80, 100 ili 120 godina); **priležništvo**, odnosno nepoštivanje celibata među klerom; te zloporaba nauka o **indulgencijama**, odnosno o oprostima.

Propovjednici poput Johanna Tetzela prodavali su indulgencije uz slogane kao: „Čim novčić padne u kasu, duša se oslobođi iz čistilišta“. To je bio povod Martinu Lutheru – tada augustinijancu i profesoru moralne teologije na sveučilištu u Wittenbergu – da napiše poznatih 95 teza. Prema legendi, Luther je svoje teze objesio o vrata crkve svih svetih u Wittenbergu, što bi bilo uobičajeno za dispute pri sveučilištu. Sigurno je da je 31. listopada 1517. poslao svoje teze nadbiskupu Mainza, što se često uzima za početak protestantske reformacije.

Lutherovih 95 teza bile su namijenjene kao tvrdnje za raspravu, ne nužno tvrdokorno odbijanje određenog nauka. U njima je Luther zapravo branio svoje razumijevanje indulgencija, čistilišta itd. te je (pogrešno) smatrao da je njegov nauk isti kao nauk pape u Rimu. Tek je kasnije Luther zauzeo definitivan stav protiv katoličkog nauka i papinstva. Stoga je od 1517. vjerojatno važnija 1521. godina, kad je službeno i ekskomuniciran zbog **krivovjerja**.

Ključna načela protestantizma mogu se sažeti u tri *sole*:

1. *Sola Scriptura* (samo Pismo) – tvrdnja da je samo Biblija izvor Božje objave. Ona je jedini autoritativni i nezabludevi izvor vjere. Suprotno tome, katolički je nauk da su sveto Pismo i sveta Predaja zajedno izvor Božje objave, koju Crkva autoritativno tumači.
2. *Sola gratia* (samo milost) – tvrdnja da je Božja milost jedini faktor u čovjekovu spasenju; njegova slobodna volja nema nikakvu ulogu u tom procesu. Naprotiv, katolički je nauk da je čovjek spašen Božjom milošću, ali je nužan i odgovor njegove slobodne volje.

Geografska raširenost protestantizma u 16. i 17. stoljeću.

3. *Sola fides* (samo vjera) – tvrdnja da je čovjek opravdan jedino i isključivo vjerom; dobra djela u tome nemaju nikakvu ulogu (osim što su dokaz posjedovanja vjere). Suprotno tome, katolički je nauk da vjera koja opravdava mora biti djelatna u ljubavi, stoga i dobra djela imaju ulogu u čovjekovu opravdanju (i povećavaju njegove zasluge u spasenju).

Važan je trenutak definiranja protestantizma Augsburška isповijest, predstavljena na carskom saboru u Augsburgu koji je sazvao rimski car Karlo V. 1530. godine. Taj dokument u 28 članaka objašnjava Lutherovo shvaćanje kršćanske vjere – uključujući visoko shvaćanje dva sakramenta: krštenja i Gospodnje večere – shvaćanja koje će kasnije protestantske slijede odbaciti. Poznato je tako neslaganje Luthera i Ulricha Zwinglija o Kristovoj prisutnosti u euharištiji. Dok je Luther tvrdio kako je Krist stvarno prisutan zajedno sa supstancijom kruha, Zwingli je tvrdio da je Krist prisutan samo u značenju, na simboličan način.

Do Lutherove smrti 1546. godine, protestantizam je zahvatio više od pola Svetog rimskog carstva. U Francuskoj je Jean Calvin proširio svoju interpretaciju protestantizma, prema kojoj je čovjek *potpuno lišen* dobra te Bog apsolutno predodređuje – bez ikakva čovjekova izbora – tko će biti spašen, a tko proklet. Njegovi sljedbenici u Francuskoj nazivaju se hugenoti.

Poznati engleski kardinal Reginald Pole, posljednji katolički nadbiskup Canterburyja (od 1556. do 1558.). U govoru na Tridentskom saboru, Pole je rekao: „...zla su nas snašla jer smo napustili izvor žive vode... Ako govorimo istinu, ne možemo nego priznati kako smo svjesni da smo bili uvelike nemarni u izvršavanju svojih dužnosti i da smo mi ne malim dijelom uzrok zala koja smo [na saboru] pozvani ispraviti... Da nas [Bog] kazni kako zaslужujemo, odavno bismo trebali biti poput Sodome i Gomore... Moramo isповједити svoje vlastite grijeha, kao i grijeha vladara i naroda. To sad činimo u duhu žalosti.“

U Engleskoj je protestantska reformacija bila potaknuta sporom s kraljem Henrikom VIII. oko nerazrještivosti ženidbe. On, naime, sa svojom ženom Katarinom Aragonском nije imao sina, stoga se želio razvesti i oženiti Anne Boleyn, što papa Klement VII. nije dozvolio. Henrik je potom tražio poništenje svoje ženidbe od Tomasa Cranmera, tada nadbiskupa Canterburyja, što je on protivno papi učinio. Henrik, koji je dotad bio branitelj papinstva i katolicizma (imao je titulu „Branitelj vjere“ zbog svojeg spisa „Obrana sedam sakramenata“), upada u ekskomunikaciju zbog razvoda te počinje provoditi niz zakona kojima odvaja Crkvu u Engleskoj od zajedništva s Rimom.

Ponekad se tvrdi kako je Luther bio potreban da se Crkva obnovi, međutim postojali su katolički reformatori prije Luthera koji su nastojali obnoviti Crkvu iznutra. Npr. kardinal Francisco Jimenez de Cisnerosa, **humanist**, osnivač sveučilišta te prevoditelj poliglotske Biblije na hebrejskom, grčkom i latinskom s varijacijama. Tu možemo ubrojiti i sv. Ivana Fishera, koji je aktivno radio na reformi svoje biskupije: posjećivao je župe, propovijedao svojim vjernicima te je uzet kao model biskupa na Tridentskom saboru. Oni su, kao i sv. Karlo Boromejski kasnije u Miljanu, bili autentični reformatori.

Izborom pape Pavla III. 1534. godine započelo je ozbiljno nastojanje oko katoličke obnove u samom središtu Crkve. Premda je i prije njega bilo papa

koji su simpatizirali nastojanja obnove, bili su ili preslabi ili jednostavno nevoljni suprotstaviti se raširenim zloporabama u rimskoj kuriji. Nakon Pljačke Rima (*Sacco di Roma*) 1527. i strašnih zločina koje su u Vječnom gradu počinili vojnici rimskog cara Karla V., među kardinalima i biskupima počinje se širiti uvjerenje da se to dogodilo zbog njihove grešnosti i svjetovnosti. Pavao III. okuplja stoga oko sebe energične ljude koji žele moralno obnoviti Crkvu. Počinje tako razrješivati priležnike svećeničke službe ili ih čak slati kao kaznu na galije, ukida pluralnosti, provodi kazne protiv prodavanja crkvenih položaja itd.

Jedan od glavnih načina kako Pavao III. ostvaruje plan obnove je sazivanjem općeg sabora: Tridentskog koncila. Može se reći da je taj sabor, sazvan 1545. godine, imao dva cilja: 1) autentična katolička obnova i 2) odgovor na protestantizam. Obično se dijeli na tri dijela, u dvadeset i pet zasjedanja, i trajao je 18 godina – do 1563.

Isusovci su sudjelovali i bili vrlo pozitivno zapaženi na Tridentskom saboru. Tri su isusovca sudjelovala kao teolozi na koncilu: Diego Lainez, Alfonso Salmeron i Claude Jay. Sveti im je Ignacije napisao upute i savjete kako se trebaju ponašati u Tridentu, potičući ih da ne zaborave propovijedati, isповijediti, pohoditi bolesne i siromašne, poučavati djecu te davati duhovne vježbe.

„Ne žurite govoriti. Budite obzirni i ljubazni... [govorite] tek nakon što ste prvo pomno slušali da biste mogli razumjeti značenje, nagnuća i želje onih koji govore.“ (Iz pisma sv. Ignacija isusovcima na Tridentskom saboru)

Tridentski je sabor definirao katolički nauk o objavi, Svetom pismu, opravdanju, istočnom grijehu, sakramentima, ženidbi, štovanju svetaca, relikvija i slika te oprostima. **Anatemama** su osuđena krivovjerja protestantizma. Sabor je zaključio papa sv. Pio V., koji se sa svećima poput sv. Karla Boromejskog sv. Terezije Avilske, sv. Filipa Nerija, sv. Franje Saleškog, sv. Ivane Franciske de Chantal, sv. Vinka Paulskog i drugih dao na provođenje katoličke obnove.

VELIKA GEOGRAFSKA OTKRIĆA

Svaka kriza ujedno je i mogućnost. Dok je Europa uzdrmana vjerskim podjelama i novim filozofijama koja u središte stavljuju čovjeka, a ne Boga, otvara se perspektiva trećim velikim čimbenikom 16. stoljeća: velikim geografskim

Karta Novoga svijeta – Sjeverne i Južne Amerike – koju je izradio njemački kartograf Sebastian Münster oko 1552. godine. Vidljive su zastave Španjolske i Portugala kraj njihovih posjeda u Novome svijetu. Veliki brod s lijeve strane predstavlja Magellanov brod Victoria, koji je prvi oplovio svijet 1522. godine.

otkrićima. Tijekom stotinu godina od polovice 15. stoljeća do polovice 16. stoljeća, europski su istraživači posjetili većinu nastanjenih krajeva svijeta i otkrili da je svijet mnogo prostraniji i raznolikiji no što je itko mogao i zamisliti. Njihova izvješća, koja su se širila zahvaljujući novoj tehnici tiska, privlačila su pažnju široke publike.

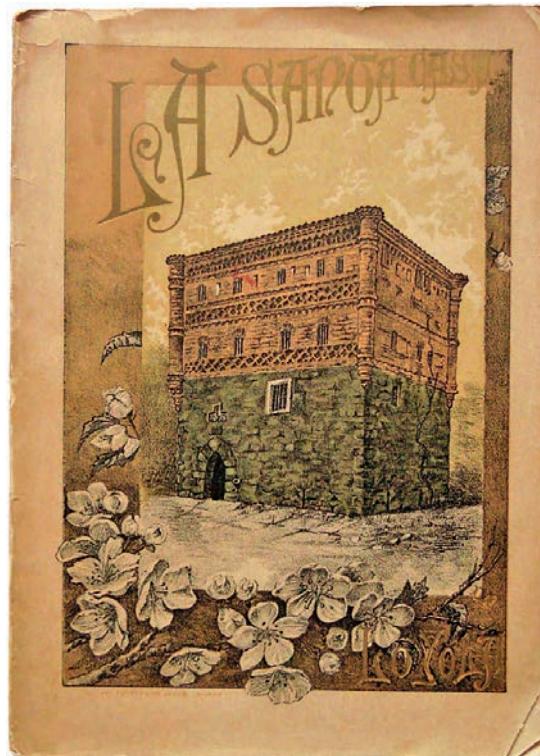
Velika geografska otkrića pokrenula su brojne ekspedicije u kojima su europski brodovi putovali oko svijeta u potrazi za novim trgovačkim putovima. U tom su procesu Europljani naišli na nove ljudе, te ucrtali zemlje njima dotada nepoznate. Među najslavnijim istraživačima tog razdoblja bili su Kristofor Kolumbo, Vasco da Gama, Pedro Álvares Cabral, John Cabot, i Ferdinand Magellan.

Otkriće novih naroda, različitih religija i kultura bilo je također izazov za europsku kršćansku vjeru. Europljani se, s jedne strane, pitaju o temeljima vlastite vjere, dok s druge strane imaju potrebu da svoju vjeru, svoj smisao života, podijele s drugima. Počinje doba velikih misionara koji će Kristovu poruku donositi novim dalekim narodima. Navještanje riječju i djelom poruke Isusa Krista nekršćanima naziva se **evangelizacija**. Pri tome se pokazala velika potreba da se vjera izrazi na novi način kako bi novi narodi razumjeli njezinu najvažniju poruku. Nastojanje da vjera bude prilagođena i drugim kulturama iz kojih dolaze novi vjernici naziva se **inkulturacija**.

Ključno mjesto u tome pripada sv. Ignaciju, odnosno – kako se izvorno nazivao – Inigu Lopezu de Loyola. Pogledajmo izbliže njegov život.

IME MU JE INIGO

Obitelj Loyola živjela je u pokrajini Guipuzcoa, koja je dio Baskije, (današnja Španjolska) i bila među dvadesetak najbogatijih i najmoćnijih aristokratskih obitelji 15. stoljeća u tomu kraju. Imala je velike zemljische posjede i mnoge kmetove i trajno se borila te natjecala sa susjedima za privilegije, svoja prava i prihode. Zbog sukoba i nemirnih vremena kojih je uvijek bilo, obitelj je učvršćivala svoj dvorac **Loyolu** koji je time više nalikovao na utvrdu negoli na nastambu.

*Dvorac Loyola kako je izgledao
u Ignacijsko vrijeme.*

Djetinjstvo

Inigo (čit. *Injigo*) rođen je 1491. kao posljednje, trinaesto dijete velike obitelji Loyola. Otac mu se zvao **Don** Beltran, a majka Dona Marina. Sudjelovali su na blagdanskim svečanostima, hodočašćima, procesijama i drugim vjerskim običajima kojih su se čvrsto držali i ponosno ih vršili.

Župnik je na krštenju dao Inigu to ime, koje je u srednjovjekovnom baskijskom značilo „moj maleni“, a nosio ga je sveti Innicus, opat benediktinskog samostana blizu Burgosa koji je umro 1068. Kasnije ga je Inigo promjenio u Ignacije i nije obrazložio promjenu svojega imena. Možda ga je na to potaknula pobožnost koju je gajio prema mučeniku sv. Ignaciju Antiohijskom. U njegovu prvom životopisu pisac Ribadeneira veli da je uzeo to ime, jer je raširenije i prisutnije u drugim narodima. Kad je bio na studiju u Parizu, na popisu Pariškog sveučilišta 1535. pojavljuje se na latinskom „Dominus Ignatius de Loyola, diocesis Pampilonensis – Gospodin Ignacije Loyolski iz Pampelonske biskupije“. Od tada se zove Ignacije. Prezime Lopez baštinio je od oca i ono je označavalo podrijetlo, dok je Loyola bilo jednostavno ime dvorca u kojem su živjeli Loyole. U Baskiji je bio običaj da su nosili svoja prezimena prema imenu kuće kojoj su pripadali.

Loyole su bili ljudi akcije i hrabri ratnici. Nadasve su bili ponosni i brinuli se za svoju neovisnost kao svi Baski koji su u to vrijeme bili u vjernom savezu s kraljevima koji su se nazivali katoličkima. To je vrijeme uzleta Španjolske na svim nivoima i ona postaje europska velesila. Obiteljsko ozračje na dvorcu je patrijarhalno i ratničko, pomalo uobraženo i tašto. Inigo je odrastao u takvoj atmosferi koja ga je duboko označila, ozračje u kojem su na cijeni bili hrabrost, ambicioznost i snažni karakter.

Loyola danas. Na slici je pročelje velike bazilike izgrađene u čast sv. Ignacija. Unutar kompleksa očuvane su izvorne zidine i sobe u kojima je živio i odrastao mladi Inigo – uključujući sobu njegova obraćenja, koja je pretvorena u kapelicu.

Svi koji su poznavali sv. Ignacija, napose njegovi sudrugovi iz Pariza i prvi isusovci koji su s njime živjeli kasnije u Rimu, njegovi prvi životopisci govorili su da je do kraja svojega života ostao Bask i Loyola. Pri kraju njegova života, kad je bio već prilično narušena zdravlja, kad su ga htjeli nečim razveseliti, onda su mu „ponudili četiri pržena kestena što je vrlo volio“, ‘budući da je to bio plod njegove zemlje s kakvim je odrastao’“. Kad je jednom zgodom pokušao raspoložiti jednog svojeg tužnog prijatelja rekao mu je da će učiniti sve što bude tražio od njega. Prijatelj je zaželio da Ignacije zapleše pred njim kako se plesalo u njegovu kraju, u Loyoli. Ignaciju to nije bilo teško učiniti, ali je zatim rekao da ga takvo što više nikad ne traži. Neki njegovi prvi prijatelji su znali reći: „Morate znati da je Pater Ignacije dobar i vrlo kreposten čovjek, no on je Bask, i kad nešto uzme u ruke, itd...“ ili kad je nešto odlučio: „Već je zabio čavao.“

Majka mu je umrla dok je još bio dječarac, a otac kad je Inigu bilo 16 godina. Budući da mu je majka bila slabog zdravlja, povjerili su ga jednoj dobroj i srdačnoj dadilji, supruzi mjesnog kovača. Ta žena, Maria de Garin, sa svojom je obitelji živjela na selu nedaleko od Loyole. Ona je učila malog Iniga kako moliti. Nakon majčine smrti mjesto domaćice dvorca zauzima Magdalena de Araoz – žena starijega brata Martina, nasljednika dvorca, koja je bila dvorska dama u službi kraljice Izabele i stekla je sve što je bilo potrebno za dobar odgoj.

U životu svetog Ignacija žene su imale važnu ulogu. Tri najvažnije žene njegova djetinjstva bile su njegove „tri majke“: njegova prava majka – punim imenom Marina Saenz de Licona y Balda Maria; zatim njegova prva dadilja Maria de Garin od koje je mali Inigo učio prve molitve; te na koncu Magdalena de Araoz, supruga njegova brata i njegova treća odgojiteljica, koja je bila ključna za njegovo obraćenje kasnije u životu i koju je posebno zavolio kao majku.

U vrijeme u kući se pričalo o podvizima Loyolinih predaka koji su bili dobri i hrabri ratnici. Inigu je uzbudljivo slušati braću koja su se vraćala s bojišnica i pripovijedala o svojim junačkim djelima. Osobito je bio ponosan na najstarijeg brata koji se sretno vratio s jednog dugog puta i o tome mu pripovijedao. On je bio na jednom od brodova koji su bili u floti Kristofora Kolumba prilikom otkrivanja Amerike. Nažalost, četvorica braće se nisu nikada vratili iz bitaka u koje su otišli i koje su vodili za kralja i Španjolsku. Inigo je rastao u tom ozračju čekajući priliku da i sam krene u taj svijet.

Na kraljevskim dvorovima

Prilika se doskora i pojavila. Na poziv Juana Velazqueza, glavnog blagajnika Kastilje, da mu nekoga iz obitelji Loyole pošalju na njegov dvor za paža, izbor je pao na mladog Iniga. Kao šesnaestogodišnjak odlazi u Arevalo, daleko od Loyole, a njegov gospodar prihvata ga kao svojega sina.

Na dvoru je bio odgojen u svemu onome što ga je pripremalo za njegovu kasniju karijeru. Morao je naučiti kako se lijepo ponašati prema svima, a napose viteški prema ženama. Danas to općenito zovemo bontonom. Trebao je posebno dobro naučiti vještine mačevanja. Tu je također usavršio svoj krasopis po kojem je cijelog života bio prepoznatljiv.

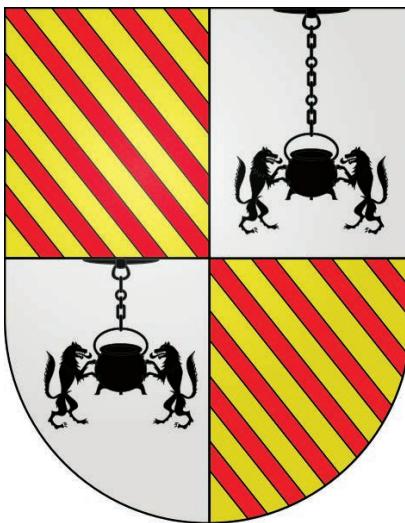
Vlastitoručni potpis sv. Ignacija.

luke, njegova tetka Maria de Guevara mu je proročanski rekla: „Inigo, nećeš se urazumiti niti steći iskustvo dok ti ne razbiju koljeno.“

U to vrijeme pogodila ga je jedna nenadana nevolja. Iz njegova nosa se osjećao neugodan miris koji je ljude odbijao da se druže s njime. To ga je strašno ljutilo i nije nalazio lijeka za to. Ni česta tuširanja i hladnom vodom nisu pomagala. Na sreću, kako je nevolja došla sama od sebe, tako je i nestala sama od sebe na veliku radost taštог Iniga.

Iz toga vremena povezuje se s njim jedna nerazjašnjena nezgoda. Prilikom jednog karnevala na svojem dvoru zajedno s bratom je počinio neko nasilno nedjelo zbog kojega je dospio i na sud, ali su svoje nedjelo uspjeli zataškati i nisu bili osuđeni zahvaljujući ugledu obitelji Loyola.

„Do svoje dvadesetšeste godine bio je sav u ispraznostima svijeta. Vježbe s oružjem bile su mu glavna zabava, u velikoj i taštoj želji da stekne slavu.“ (*Autobiografija sv. Ignacija*, 1)

Grb obitelji Onaz-Loyola: kestenjasto-zlatne trake (boje obitelji Onaz) te dva vuka oko lonca za kuhanje (simboli obitelji Loyola) – oni predstavljaju velikodušnost Loyola prema njihovim vojnicima: prema legendi i vukovi su se mogli najesti od hrane koju su Loyole pripremili za svoje vojnike.

Na dvoru svojeg zaštitnika Velazqueza proveo je deset godina, a za to razdoblje njegov kasniji tajnik p. Polanco je rekao da su Inigova načela tada bila više u skladu sa svijetom, nego s duhom Božnjim. Ipak, u to vrijeme susretao se i s nabožnim knjigama koje je uzimao u svoje ruke ne samo da zadovolji radoznalost, nego da stekne i određenu kulturu. Tu se napose susretao i s viteškim romanima koje je kasnije tražio da mu ih dadnu kad se oporavlja nakon bitke u Pamploni. U tom razdoblju je napisao i pjesmu u čast Sv. Petru prema kojemu je gajio posebnu pobožnost. Pisac njegova životopisa p. Ribadaneira opisuje ga kao „mladića živahna i uglađena, prijatelja svečanih priredbi i lijepa odijevanja“.

Kad je njegov zaštitnik, glavni blagajnik Kastilje, Velazquez ekonomski i moralno propao te u konačnici umro 1517. godine, bilo je to bolno iskustvo i za Iniga. Ostao je bez posla. Na sreću prijatelji su se pobrinuli pa je primljen na dvor Antonia Manriquea koji je bio potkralj Navare. Primljen je kao njegov dvorjanin. Tu je nastavio živjeti sličnim stilom života kao i do tada te počeо sudjelovati u vojničkim ekspedicijama. P. Polanco, Ignacijski tajnik u Rimu, zapisao je ovo o tome vremenu: „Poput svih mladića koji žive na dvorovima i oduševljavaju se za vojne stvari, bio je dosta slobodan u ljubavi, igri i časti“.

PAMPLONA

Mjesec svibanj, jedan od najljepših u godini, 1521. godine nije bio nimalo ugodan ni lijep za grad Pamplonu i cijelu pokrajину Navaru u Španjolskoj. Grad je već nekoliko tjedana živio u paničnom strahu između predaje Francuzima koji su dolazili da ga osvoje i obrane koju su neki zagovarali pod svaku cijenu. Pomalo su počeli prevladavati oni koji su se htjeli predati zajedno s gradom. U zadnji čas je stigao Inigo iz Loyole da pomogne obraniti grad. Drugi su se htjeli predati bez borbe, ali Inigo nije na to pristao jer je to bio za njega neka vrsta bijega, a toga se stidio. Budući da su građani stali na stranu Francuza, Inigo se povukao sa svojim ljudima u jednu utvrdu i odlučio braniti je do posljednjeg daha, što je potaknulo i ostale vojниke na obranu. Kako nije bilo svećenika, ispovjedio se jednom od svojih suboraca, kako je to bilo uobičajeno u ono vrijeme, i tako se pripravio na odlučujuću bitku.

„I eto, nalazio se on tako u nekoj utvrdi koju su napadali Francuzi. I svi su bili za to da se predaju, uz uvjet da im se poštede životi. Jasno im je bilo da se ne mogu održati. No on iznese zapovjedniku toliko razloga da ga je i protiv mišljenja

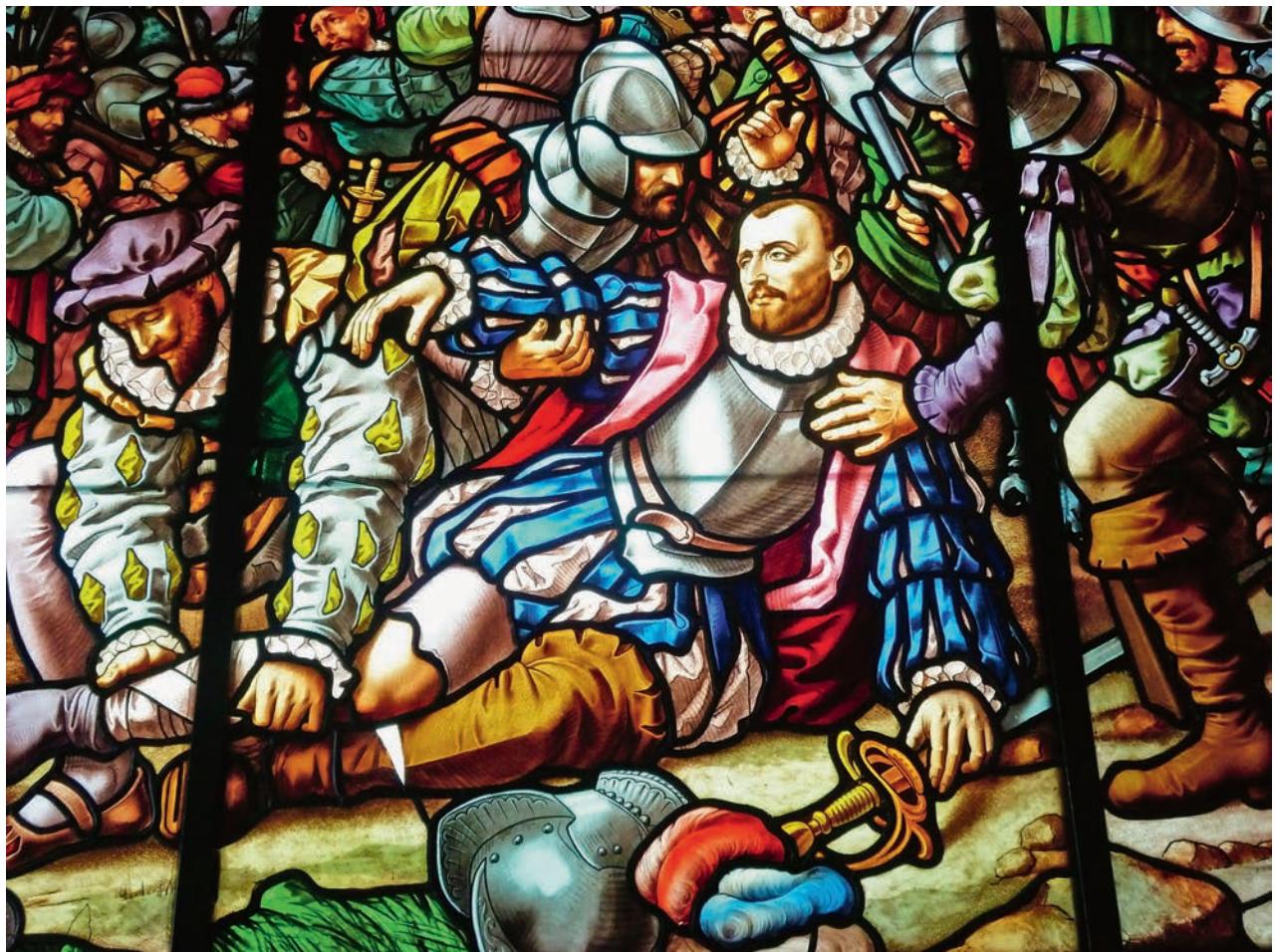

*Inigo kao mladi vojnik.
U pozadini je vidljiva inačica grba
obitelji Onaz-Loyola. Oko Ignacijeva srca
nazire se kristogram IHS – simbolizira
Isusa koji je već počeo djelovati
u Ignacijevim željama da čini velika
djela za velikog kralja.*

svih vitezova nagovorio napokon na obranu. A i oni se ohrabriše njegovim oduševljenjem i srčanošću.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 1)

Hrabo su odolijevali nadmoćnom protivniku. Ignacijev glas je sa zidina snažno odjekivao između pojedinih topovskih paljbi i hrabrio sve koji su se borili. Bitka nije trajala dugo. Sigurno bi trajala duže da nije za vrijeme jednog snažnog topovskog napada jedna kugla pogodila Iniga u noge. Jednu mu je nogu slomila, a drugu teško ranila. Neustrašivi je Inigo pao i nije se više mogao boriti, a njegov pad značio je kraj otpora i predaju grada. Time je bila slomljena i srušena obrana grada Pamplone.

*Inigo ranjen u obrani Pamplone 20. svibnja 1521. godine.
Vitraj iz radionice Maumejean, 1905., nalazi se u Loyoli.*

Francuzi su se divili hrabrosti zapovjednika obrane, kojega su željeli upoznati. Ponudili su svoje liječnike da mu pruže prvu pomoć. Na kraju su mu omogućili da se vrati u svoj dvorac Loyolu i tamo nastavi liječenje.

„Kako on pade, ostali se iz utvrde odmah predadoše Francuzima. Ovi se, preuzevši vlast nad utvrdom, pokazaše vrlo uglađeni prema ranjeniku. Postupali su s njim pristojno i prijateljski. U Pamploni ostade nekih dvanaest ili petnaest dana. Zatim ga na nosilima prenesoše u njegov kraj.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 2)

Inigo nakon pada Pamalone

LOYOLA

Liječenje („Operacije“)

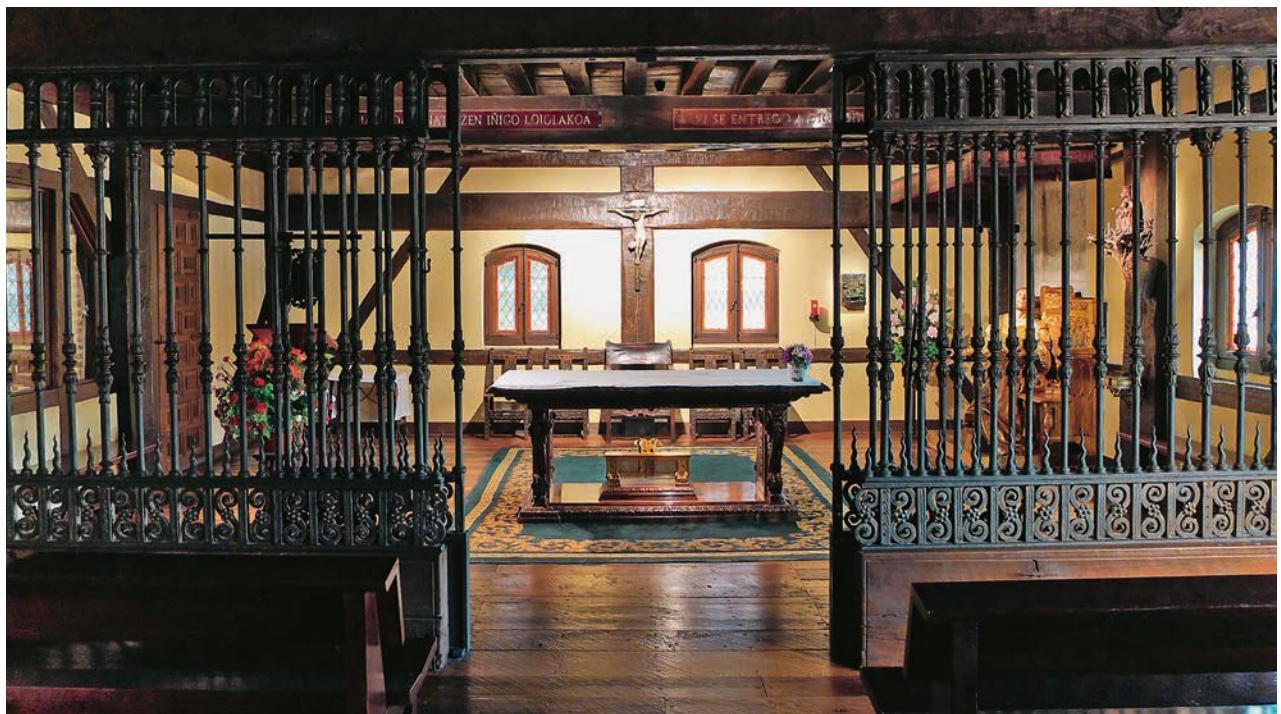
Put u rodnu Loyolu 1521. godine bio je težak i praćen neizdrživim bolima koji su cijelo vrijeme mučili mladog Iniga koga su njegovi ljudi nosili na nosilima. Putom su se htjeli odmarati, ali on ih je požurivao želeteći što prije stići u svoj dvorac. Kad je stigao u Loyolu, odmah su pozvani najbolji liječnici da mu liječe noge. Morali su iznova sve kosti posložiti na teško oštećenoj nozi. Ili ih prilikom prve intervencije francuski liječnici nisu dobro posložili, ili su se za vrijeme transporta, što je najvjerojatnije, pomakle i prijetila je opasnost da krivo zarastu. Bilo je to novo mučenje, teško mrvarenje koje je Inigo podnio hrabro i bez anestezije. Nakon svega, stanje se počelo pogoršavati i liječnici su rekli da će umrijeti noć prije blagdana sv. Petra ako se nešto ne promijeni. Inigo se isповjedio i primio sakramenat bolesničkog pomazanja. Bio je poseban štovatelj sv. Petra kojemu je nekoć napisao jednu pjesmu. Predaja kaže da mu se sam sv. Petar ukazao i, upravo se te noći počeo bolje osjećati. Doskora je bio izvan životne opasnosti i počeo s novim terapijama svoje liječenje.

„Bivalo mu je ipak sve gore. Nije mogao ni jesti. A nastupile su i druge pojave koje su obično znak da se približava kraj. Liječnici više nisu imali gotovo nikakve nade u njegovo ozdravljenje. Kad je došao blagdan sv. Ivana [24. lipnja], savjetovali su mu da se isповjedi, što i učini. U predvečerje blagdana sv. Petra i Pavla [29. lipnja] primi sakramente umirućih. Liječnici su rekli: ako se do ponoći ne popravi stanje, s njime je svršeno. Taj bolesnik je prema sv. Petru bio inače posebno pobožan, pa se Našem Gospodinu svidjelo da se baš tu ponoć počeo bolje osjećati. Poboljšanje je napredovalo tako brzo te su već za nekoliko dana procijenili da je izvan smrtne pogibelji.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 3)

Nažalost, ni ponajbolji španjolski liječnici i kirurzi toga vremena nisu posao bolje obavili od svojih kolega Francuza; kosti su krivo srasle. Kad je Inigo video da neće moći obuvati svoje elegantne čizme, da mu noga neće biti kao

prije i kako će ga to učiniti ružnim, naredio je da se kost koja je stršila jednostavno odreže. On je bio prilično osjetljiv na eleganciju, veliki prijatelj svećanosti i lijepog odijevanja. K tomu je još uvijek maštao kako će ostvariti velika djela u službi jedne dame visokoga ranga. A kako će to učiniti s takvom nogom! Liječnici su rekli da će bolovi biti daleko veći od svih koje je do tada pretrpio i da će rezanje kosti dugo trajati. U ono vrijeme nije bilo suvremene, opće anestezije, nego je najbolje što su liječnici mogli učiniti bilo ublažiti svijest raznim pripravcima. Inigo je inzistirao da učine operaciju, a njegov stariji brat je bio zaprepašten i rekao da on to nikad ne bi učinio. Inigo je to sve podnio s uobičajenim strpljenjem, samo snažno stišćući šake zbog neizdrživih bolova koje je osjećao.

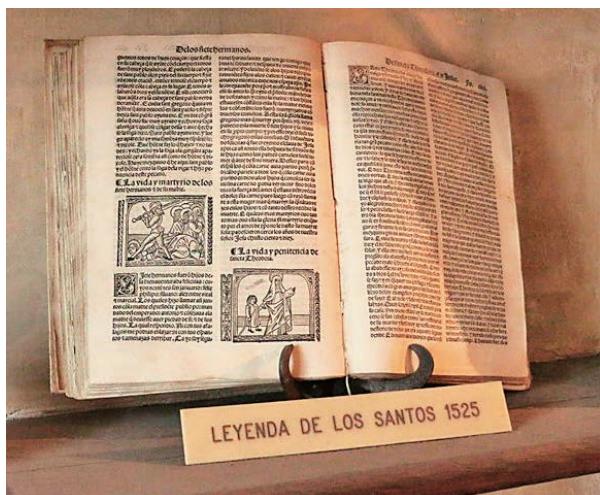
Soba u kojoj se Inigo oporavlja u Loyoli, danas pretvorena u kapelicu.

Nakon svega, slijedio je polagani i dugotrajni oporavak. No, očito je bilo da će ta noga biti kraća; zato se pristupilo mazanjima posebnim mastima i rastezanjima pomoću instrumenata što ga je dodatno mučilo kroz duže vrijeme.

Duhovno štivo

Dok se oporavlja, zatražio je da mu dadnu za čitanje viteške romane kako bi skratio vrijeme i zaboravio na muke i boli koje je trpio. Nažalost ili na sreću, takvih romana u tom trenutku nije bilo u dvoru, nego mu je Magdalena de Araoz, supruga njegova brata koja mu je bila „treća majka“, u zamjenu ponudila dvije knjige. Jedna je imala naslov *Život Kristov*, a druga *Cvijet svetaca* ili *Život svetaca*. To čitanje bilo je sudbonosno za daljnji život mladog Iniga.

Još uvijek je u slobodno vrijeme maštalo o velikim djelima koja će učiniti u službi jedne dame najvišeg ranga. Čini se da bi to mogla biti mlada princeza

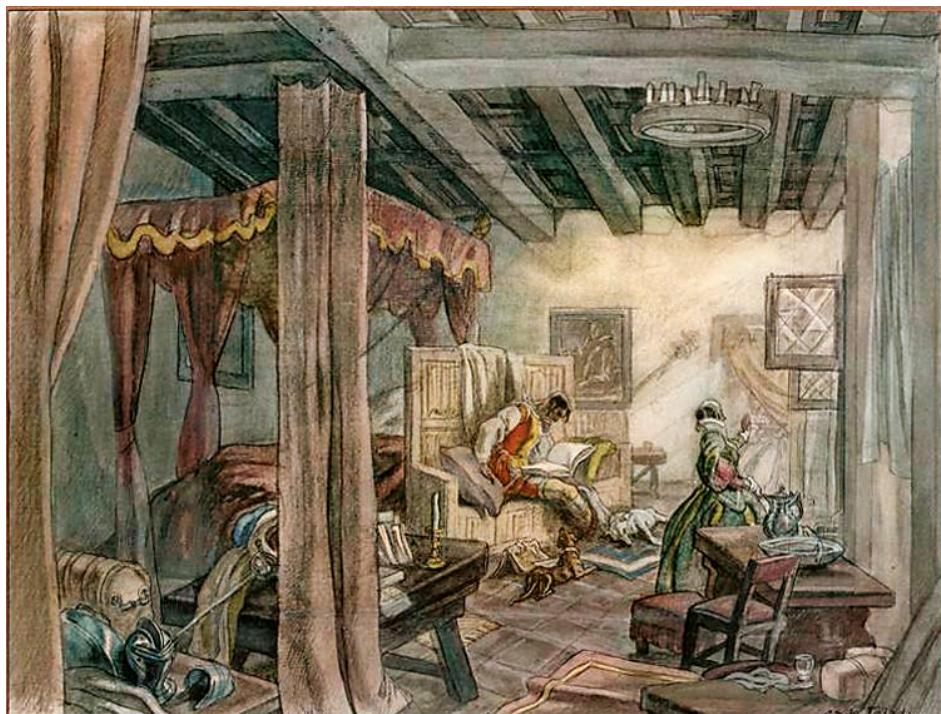
Knjiga „Život svetaca“ izložena u Loyoli. Djelo je napisao Jakov iz Varazze, a na španjolski preveo cistercit Gauberto Maria Vagad. Ona je, uz „Život Krista“ Ludolfa Saksonskog, odigrala ključnu ulogu u Inigovu obraćenju.

Katarina, sestra Karla V., koju je vidio dok je bio paž na nekom od kraljevskih dvorova. Razmišljajući o tome na kraju je osjećao određeni umor i nezadovoljstvo. Kad bi pročitao tekstove iz ponuđenih knjiga, o tome je također razmišljao i osjećao se drukčije, ispunjenije i zadovoljnije, nego kad je maštalo od velikim djelima u službi princeze Katarine. Malo-pomalo počeo je uočavati nutarnje pokrete koji su se događali u njegovoj duši. Bio je svjestan kako su misli o Bogu i svećima u početku teško ulazile u njegovu nutritinu, ali su ga ostavljale zadovoljnim i mirnim, dok su svjetovne misli ulazile lako, ali su ga ostavljale suhim i nezadovoljnim. Počeo je shvaćati kako se u njemu događa borba između dvaju protivnih duhova, dobrog duha i zloga duha, između Boga i Zloga. To je bio početak njegova poznatog duhovnog nauka o **razlučivanju duhova** o čemu će posebno pisati u svojoj knjižici **Duhovne vježbe**.

„...dok je mislio na ono svjetovno, bilo mu je jako zabavno, ali poslije, kad bi od umora to pustio, osjetio bi se prazan i nezadovoljan. A kad je pomislio da podje u Jeruzalem bosonog i da ne jede ništa osim zeleni, i da primjenjuje sve ostale strogosti, kako je vidio da su radili sveci, osjećao bi utjehu ne samo dok se nalazio u tim mislima, nego bi ostao zadovoljan i radostan i nakon što ih je ostavio.“
(Autobiografija sv. Ignacija, 8)

Nakon čitanja toga duhovnog štiva na kraju je sam sebi govorio: „Sv. Dominik je uradio ovo, onda moram i ja to uraditi. Sv. Franjo je uradio ovo, onda moram i ja to uraditi.“ Dok je čitao, ispisao je više od 300 stranica Kristovih riječi koje je pisao crvenom bojom, a plavom je ispisivao Gospine riječi.

U tom vremenu oporavka u Loyoli doživio je jedno viđenje. Jedne noći video je Gospinu sliku s Djetetom Isusom. To mu je donijelo neizmjernu **utjehu** i milost, a učinak je bio vrlo velik za daljnji njegov život. Od tada više nije imao ni najmanji pristanak u tjelesnim požudama. Također ga je ispunjalo utjehom gledanje neba i zvijezda. To je često činio jer je tada u sebi osjećao snažnu težnju služiti Bogu.

Inigo se oporavlja u Loyoli nakon ranjavanja i čita „Život Kristov“ i „Život svetaca“. Ova slika dio je niza „Život sv. Ignacija“, koji je naslikao španjolski umjetnik Carlos Saenz de Tejada.

Na putu prema Montserratu

Konačno je odluka pala. Kad ozdravi, neće se dati na junačka djela u službi dame visokoga ranga, nego će hodočastit u Jeruzalem, činit će velike pokore i postove kako bi okajao prošli život i pripremio se na novi koji se otvarao pred njim. Razmišljao je da stupi u najstrožiji red u Crkvi, u kartuzijance. Odustao je od toga jer je mislio da kod kartuzijanaca neće moći činiti dovoljno pokore koliko je on to želio.

Njegovi su ukućani zamijetili na njemu promjenu i stariji brat ga je počeo od toga odgovarati. Govorio mu je kako se time upropoštava te ne smije zaboraviti koliku nadu cijela obitelj polaže u njega i koliko im znači. No, Inigo se nije dao odgovoriti od svoga nauma i jedva je čekao dan kada će krenuti na svoj hodočasnički put. To se dogodilo potkraj veljače 1522. godine.

Krenuo je jašći na muli. Odlučio je navratiti u nacionalno katalonsko Gospino svetište na Montserratu i tamo se ispovjediti. Na tom se putu dogodila jedna zanimljiva zgoda koja govori o Inigovoj duhovnoj nezrelosti, unatoč njegovom svježem obraćenju. Na putu ga je sustigao jedan **Maur** i počeli su razgovarati o Gospici i njezinu djevičanstvu. Inigu se nije svidjelo Maurovo tumačenje i nije htio više s njime razgovarati, nego ga je pustio da ode dalje.

Inigo susreće i raspravlja s Maurom. Ovaj crno-bijeli niz koji oslikava život sv. Ignacija izradio je pozanti flamanski umjetnik Peter Paul Rubens. Ovako sv. Ignacije opisuje epizodu s Maurom u Autobiografiji: „Pošli su udvoje i pričali. I dođe riječ na Našu Gospu. Maur je govorio da je za nj u redu to da je Djevica začela bez čovjeka. No u rađanju da je ostala djevica, toga nije mogao vjerovati. Iznosio je u potvrdu prirodne razloge koji su mu padali na pamet. Hodočasnik nije uspio srušiti taj njegov stav množinom razloga koje mu je iznio.“

Rubensov prikaz Inigova bdijenja u Montserratu.

Nezadovoljan što nije bolje obranio Gospinu čast i što je dopustio Mauru da tako govori o Gосpi, odlučio je u svojoj gorljivosti osvetiti mu se. Jedini način da sve to popravi i obrani Gospinu čast, bila je odluka da mačem probode Maura. Krenuo je ostvariti svoj naum. Ipak, bilo mu je žao čovjeka i sve je predao u Božje ruke. Odlučio je: ako na raskriju njegova mula krene za Maurom, koji je otisao glavnim putem, onda mu nema spasa. Ako mula krene drugim putom, onda će ga ostaviti na miru. Na Maurovu sreću, mula je krenula sporednim putom i tako mu spasila život.

Inigo je stigao na **Montserrat**, u Gospino svetište koje se nalazilo visoko u brdima. Tu je kroz tri dana obavljao životnu isповijed kod jednog benediktinca. Probđio je cijelu noć pred likom Crne Madone što klečeći, što stojeći – u duhu viteštva onoga vremena. Odložio je na oltar svoj mač i bodež kao dar svojega viteštva Gосpi koju će cijelog života na poseban način štovati.

Ignacije je cijelog života bio poseban štovatelj Blažene Djevice Marije koju često zove – Naša Gospa. To je napose vidljivo nakon viđenja Gospine slike s Djetetom Isusom kad je bio na bolesničkom krevetu za vrijeme oporavka u Loyoli. Ozdravivši, krenuo je na put. Dio novca dao je za obnovu jedne Gospine slike koja ja bila oštećena u mjestu nedaleko od Loyole. Meditacije u Duhovnim vježbama često završava razgovorom s Gospom kao posrednicom pred božanskim osobama te molitvom Zdravo Marijo. Kad se vratio iz Pariza na oporavak u Loyolu, posredovao je neka se triput u danu zvoni, ujutro, u podne i navečer, i moli Pozdrav Gospo, odnosno, kako mi kažemo danas, „Andeo Gospodnji“. U Rimu pomaže bratovštinu Svetе Mariјe od Pohođenja u gradnji kuća - jedne za siromašne dječake, a druge za siromašne djevojčice, a obje uz crkvu sv. Marije. Papa Pavao III. dao je Ignaciju i njegovim drugovima crkvu *Santa Maria della*

Strada (Gospa od Puta). Tu je Ignacije proveo svoje zadnje dane u Rimu i dio te kuće ugrađen je u zgradu i današnju crkvu *Il Gesu*. U svom Duhovnom dnevniku opisuje svoja viđenja Gospe i svoju pobožnost prema njoj.

Sutradan je poklonio svoju mulu samostanu, a svoje viteško odijelo jednom siromašku. Obukao je hodočasničko ruho načinjeno od gruboga platna od kojega su se pravile vreće. Nažalost, toga su siromaška optužili da je viteško odijelo ukrao pa je i sam Inigo morao svjedočiti da mu je ono poklonjeno.

Put koji je Inigo prošao od Loyole do Manreze. Jasno je zašto se u Autobiografiji naziva „hodočasnik“.

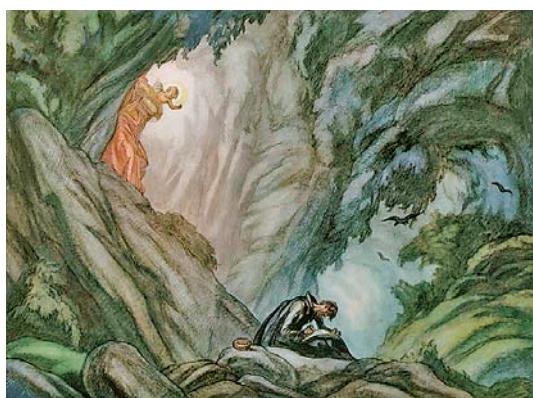
Toga dana krenuo je, izbjegavajući glavni put, prema gradiću **Manrezi** koji se nalazio u prodolini ispod Montserrata. Kanio je ostati koji dan i zabilježiti svoje duhovne misli u bilježnicu koju je nosio sa sobom i koja mu je bila velika utjeha. Ali, ostao je duže od planiranog vremena. I tu se dogodilo nešto vrlo važno za njegov život i za opću duhovnost u Katoličkoj Crkvi. Tu su se „rodile“ *Duhovne vježbe*. Sv. Franjo Saleški rekao je kako je ta knjižica obratila više ljudi nego što ima slova. Naš A. G. Matoš, koji je bio pronicava duha, oštroumnog zapažanja i oštrog kritičkog stila, za njih je rekao da su najbolje djelo praktične psihologije i najbolja metoda za podizanje vlastite duševne energije.

MANREZA

Stigao je u gradić u kojemu je htio ostati toliko koliko bi mu bilo dovoljno da zabilježi u svoju bilježnicu milosti i rasvjetljenja koja je primio na Montserratu. Tih nekoliko dana pretvorilo se skoro u jedanaest mjeseci koji su bili na poseban način važni za Iniga, za Družbu Isusovu i za cijelu Crkvu. To je bila Božja škola za Iniga. Danas Manrezu zovu Gradom svetog Ignacija, a njezin raspoznajni znak i simbol je *Santa cova*, Sveta spilja u kojoj je svetac u svoje vrijeme boravio.

U Manrezi je Inigo boravio na raznim mjestima. Bio je kod dominikanaca, zatim u prihvatilištu, u spilji i privatnim kućama. Živio je od milostinje koju je isprosio, a uskoro su mu neke dobre žene počele donositi hranu i brinuti se za njegove materijalne potrebe. Svoju hranu, koju je dobio, dijelio je s ostalim prosvjeticima.

Malo-pomalo mještani su ga zavoljeli zbog toga, a napose kad su ga vidjeli kako se dnevno satima molio. Sedam sati je molio svakoga dana što po danu, što po noći. Djeca su mu nadjenula ime „sveti čovjek“. Nekoć mu je vanjski izgled bio vrlo važan, a sada, u Manrezi, uopće ne mari za sebe: nokte više ne podrezuje i ne dotjeruje kosu. Zbog njegova odijevanja zvali su ga također i „čovjek s vrećom“. Činio je djela ljubavi prema bolesnima i siromašnima, a provodio je dosta vremena razgovarajući o duhovnim stvarima s osobama koje je susretao.

Tejadina slika sv. Ignacija kako piše duhovne vježbe u Manrezi u Svetoj spilji.

*Sveta spilja u Manrezi
gdje je Ignacije provodio
vrijeme u molitvi, danas
pretvorena u kapelicu.*

Priznao je da ga je u to vrijeme više vodio Bog nego ljudi i knjige. Bog je s njime postupao poput učitelja koji djecu poučava.

Njegov boravak u Manrezi dijeli se na tri razdoblja koja se temelje na njegovim nutarnjim doživljajima i stanjima kroz koja je prolazio. Bilo je to važno razdoblje borbe za dušu i duhovni život.

Duhovno sazrijevanja (Tri razdoblja)

1. razdoblje bilo je vrijeme spokoja i mira koje je provodio u molitvi i pokori, u razgovorima o duhovnim stvarima s osobama koje je susretao, u služenju bolesnicima i u razmišljanjima o onome o čemu je meditirao ili čitao. Posebno je volio čitati Muku Isusovu, dnevno slušati sv. misu i pjevanje časoslova, molitve cijele Crkve.

Pri kraju tog razdoblja počele su se pojavljivati sumnje i pitanja: „Kakav li je to novi život koji sada započinjem?“ Uznemiravala ga je i misao koju mu je Zli nametao: „Kako ćeš moći podnosići takav život 70 godina koje imaš proživjeti?“ Tu je odgovorio protupitanjem: „Jadniče! Možeš li mi obećati ma i sat života?“ Tako je pobijedio napast i zadobio mir.

2. razdoblje bio je period teških duševnih muka. Mučile su ga sumnje da se nije dobro ispovjedio na Montserratu i stalno je ispovijedao grijeha koje je već ispovjedio. Iako je na preporuku jednog ispovjednika ponovno sve svoje grijeha na papir ispisao i ispovjedio, ni nakon toga nije bio miran i zadovoljan. Stalno je mislio da nije nešto dobro objasnio, dovoljno rekao. Nigdje ne nalazi pomoći kako se riješiti tih **skrupula** koje su ga mučili.

Takvo stanje ili oblik savjesti zove se u teologiji skrupulozna savjest. Oni koji su u takvom stanju imaju potrebu stalno se ispovijedati jer im se čini da nisu sve rekli kako su trebali reći ili su nešto zaboravili ili su nešto propustili čega su se poslije ispovijedi sjetili. Kopka ih to i žulja kao kamenčić, *scrapulus*, koji nam upadne u cipelu i žulja nas pri hodu dok ga ne izvadimo. Takvi ljudi mijenjaju ispovjednike jer im je teško slušati njihove savjete da se ne vraćaju na grijeha za koje nisu sigurni jesu li ih počinili. Jedan „možda sam to učinio“ progoni ih, ne znaju kako ga se riješiti.

To ga je toliko mučilo da je vatio: „Priteci mi u pomoć, Gospodine, jer ne nalazim nikakva lijeka ni u ljudi, ni u ikojeg stvora. Kad bih znao da ga mogu naći, nikakav mi trud ne bi bio prevelik. Pokaži mi ti, Gospodine, gdje da ga nađem. Pa ako bude potrebno ići za kakvim psićem da mi dade lijeka, ja će to učiniti.“ (Autobiografija, sv. Ignacija, 23)

Napasti su bile tako jake, a nutarnje muke neizdržive, da je bio u napasti baciti se u provaliju uz koju je bila njegova soba. Ali shvaćajući da je samoubojstvo grijeh, opet bi vatio: „Gospodine, ništa neću učiniti što bi tebe vrijedalo!“

Ono što nisu pomogle sve njegove vještine, molitve, pokore, savjeti drugih, pomogla je milost. Jednostavno, Gospodin je htio da se iz svega probudi kao iz sna. Odlučio je sasvim jasno da više ne ispovijeda nijednoga prošlog grijeha kojega je već ispovjedio. Od tada je bio oslobođen od skrupula uvjeren da ga je sam Gospodin toga oslobođio. Iz tog iskustva napisao je u svojoj knjižici Duhovnih vježbi „Pravila glede skrupula“ kao pomoć svima onima koji se nađu u sličnoj situaciji kako se trebaju vladati i to pobijediti. Ona su pomogla i vratila mir mnogim dušama, a sve je nastalo na temelju vlastitog Inigova iskustva koje je proživio, a onda i zapisao.

„Prvo pravilo. Skrupulom obično zovu ono što proizlazi iz našeg vlastitog suda i slobode, tj. kada ja slobodno stvorim sebi sud da je nešto grijeh što nije grijeh, npr. kad netko slučajno pogazi križ od slamki pa onda vlastitim sudom sudi da je sagrijeo. A to zapravo nije skrupul, već krivi sud.

Drugo pravilo. Pošto sam pogazio onaj križ, ili nešto pomislio ili rekao, ili učinio što drugo, dođe mi izvana misao da sam sagrijeo, a s druge mi se opet strane čini da nisam sagrijeo; kraj svega toga osjećam neki nemir, koliko, naime, sumnjam i koliko ne sumnjam. To je pravi skrupul i napast koju uzrokuje neprijatelj.“ (DV 346-347)

3. razdoblje bilo je puno duhovnih utjeha i Božjih rasvjetljenja i posebnih milosti. Tu je stekao uvid u mnoge tajne naše vjere kao što je Presveto trostvo koje je od tada na poseban način štovao, o čemu je ostavio potresne bilješke u svom *Duhovnom dnevniku* i jednu vrlo kratku i lijepu Molitvu Presvetom Trojstvu. Također je u jednom viđenju dobio uvid u način na koji je Bog svijet stvorio, pa kako je Isus nazočan u Presvetom Oltarskom Sakramantu; često mu se ukazivala Presveta Djevica. Sve je to na njega toliko djelovalo te je rekao kako bi mu bilo dovoljno za pouku i shvaćanje vjere i da Sv. Pismo nije bilo napisano. A za sve to je bio spremjan umrijeti svakog trenutka.

Još je jedan događaj iz toga razdoblja vrlo važan i često se spominje. To je Rasvjetljenje pokraj rijeke **Cardoner**. Uz tu rijeku je Inigo često prolazio i molio. Kad je jednom zgodom prolazio uz rijeku, zastao je, sjeo i počeo promatrati rijeku koja je duboko ispod njega tekla. Osjetio je kako mu se počinju otvarati oči uma. U tih nekoliko trenutka rasvjetljenja shvatio je toliko toga vezano uz tri područja: što se tiče stvari duhovnog života, što se tiče područja vjere i što se tiče uopće naučnosti. Sve mu je izgledalo kao novo. Kasnije je rekao za te trenutke da je doživio veliku jasnoću u svim stvarima da sve ono što je u svoje 62 godine života naučio i shvatio nije se moglo mjeriti s tim trenutcima u kojima je toliko toga spoznao. Manreza je bilo mjesto njegova duhovnog sazrijevanja.

Nakon jedanaest mjeseci provedenih u Manrezi, krenuo je dalje ostvariti svoj naum posjeta Svetoj zemlji kako bi tamo obraćao Turke.

Rubensov prikaz Ignacija kako ima rasvjetljenje kod rijeke Cardoner.

NA PUTU PREMA SVETOJ ZEMLJI

Kad je prošlo vrijeme „Božje škole“ u Manrezi i kad je zapisao to svoje iskušto posebnog života s Bogom, Inigo planira dalje svoj put u Svetu zemlju. U Menrezu je došao prilično neiskusan u duhovnom životu, ali željan velikih pokora, dugih molitava i obraćenja nevjernika u zemlji gdje je Isus živio. Sad kad odlazi iz Manreze, još uvijek nema u mislima osnivanje neke redovničke zajednice, ali mu je sasvim jasno da će njegov životni ideal biti služenje Bogu i to ne bilo kako. Već se tu nazire jedno od njegovih duhovnih načela: „**Omnia ad maiorem Dei gloriam** – Sve na veću slavu Božju!“, što će kasnije biti i načelo cijele Družbe Isusove koju će osnovati.

Nakon obavljenih duhovnih vježbi Isus Krist je njegov uzor, a cijeli svijet prihvaca kao područje svojega rada, a ne samo Svetu zemlju. Jasno mu je da želi pomagati dušama i tako voditi ljude da nađu svoje mjesto pred Bogom prepoznavajući svoj poziv. I tu se osjeća začetak još jednog njegova duhovnog načela: „**Tražiti i nalaziti Boga u svim stvarima i sve stvari u Bogu!**“ Tražiti i nalaziti Boga u sebi i oko sebe bit će njegova trajna misao vodilja i poziv da i drugima pomogne to isto činiti.

„Stalno je rastao u pobožnosti, to jest u lakoći da nađe Boga. I svaki put i u svakom vrijeme kad želi naći Boga, nalazi ga. I sada često ima viđenja osobito ona o kakvim se prije govorilo – da vidi Krista kao sunce. To mu se često događa kad ide govoriti o važnim stvarima, i dolazi mu kao potvrda.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 99)

U Manrezu je stigao kao pokornik koji je doživio milost obraćenja, a sad iz nje izlazi kao preobraženi duhovni čovjek čiji je „učitelj“ bio sam Bog koji ga je uputio da svoj život posveti njemu, radeći za njegovu slavu i na spasenju duša. Najveći plod sveg njegova boravka u Manrezi Duhovne su vježbe.

Krenuo je prema Barceloni i u njoj se zadržao dvadesetak dana. I tu je tražio osobe s kojima bi mogao razgovarati o duhovnim stvarima. Posebno ga je zapazila gospođa Izabela Roser jer je zamijetila da iz njegova lica izlazi svjetlo i čula nutarnji glas da toga pobožnog hodočasnika pozove u svoju kuću. U dogovoru s mužem poziva ga te ona postaje Inigova najveća dobročiniteljica u Barceloni, a i kasnije kada bude boravio u Veneciji i Parizu.

Put u Rim

Inigo želi putovati u Svetu zemlju bez ičega uzdajući se samo u tri kreposti: vjeru, nadu i ljubav. „Svom je dušom htio da mu Bog bude jedino utočište“, piše u Autobiografiji. Prije ukrcavanja na brod zamijetio je da mu je ostalo nešto sitniša u džepu i njih je ostavio na jednoj klupi. Bio je prisiljen ponijeti barem nešto dvopeka kao hranu; inače ga nisu puštali na brod. Kad se iskrcao u Italiji, krenuo je prema Rimu isposlovati dozvolu za hodočašće i primiti od pape blagoslov za put u Svetu zemlju. Putom prema Rimu zaštitio je jednu majku i njezinu kćer kojima su neki vojnici htjeli učiniti nasilje u jednom prenoćištu. Nakon što je u noći čuo viku, skočio je i kad je video majku i kćer kako plaću, tako je vikao žestoko na one koji su im htjeli učiniti nasilje da su se svi prestrašili i nitko mu se nije usudio suprotstaviti.

Nakon što je dobio od pape Hadrijana VI. blagoslov, krenuo je prema Veneciji proseći hranu i drugo što mu je bilo potrebno za put. Premda je vladala kuga, to ga nije prestrašilo, nego je hrabro nastavio svoje hodočašće. Prolazio je pokraj gradskih

Rubens: Hodočasnik se ukrcava na brod u Barceloni 1523., na putu prema svojem konačnom odredištu: Svetoj Zemlji.

straža koje su bile vrlo stroge, a da ga pritom stražari nisu ništa pitali, iako nije imao propusnica koje su bile potrebne za ulazak. Na ulasku u Veneciju sve su pregledali, samo su njega preskočili.

U Veneciji ga nalazi neki bogati Španjolac i poziva u svoju kuću. Ukućani su ga zavoljeli i nagovarali neka ostane kod njih. Taj mu je čovjek uredio da se vidi s mletačkim **duždom** koji mu je izdao propusnicu za ukrcaj na brod kojim su obično putovali guverneri na Cipar. Prije polaska razbolio se i liječnik mu je rekao da može ići ako želi na brodu umrijeti. On se ipak ukrcao i oporavio se. Na brodu je strogo ukorio neke koji su činile „gadarije i javne bestidnosti“. Na Cipru mijenja brod i ukrcaje se na hodočasnički. Na njega ništa ne nosi.

„Na brod ne ponese on za svoje uzdržavanje drugo doli pouzdanje u Boga, jednako kao što je učinio i pri prvoj. Za to vrijeme često mu se ukazivao Gospodin koji mu je davao puno utjehe i ohrabrenja.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 44)

U Svetoj zemlji

Stigavši u Svetu zemlju krenuo je s drugim hodočasnicima, pješice ili jašući na magarcima prema Jeruzalemu. Kad je ugledao Jeruzalem, hodočasnik Inigo je osjetio veliku utjehu. Imao je čvrstu odluku da će tu ostati, posjećivati sveta mjesta i pomagati dušama. Javio se **gvardijanu**, poglavaru franjevačkog samostana, i iznio mu svoju želju. Gvardijan mu je odgovorio da će to biti jako teško ostvariti i da oni moraju u Europu poslati nekoliko svoje braće jer je velika neimaština i siromaštvo. No Hodočasnik je odgovorio: njegova je odluka vrlo čvrsta i neće od nje odustati.

Kad se susreo s provincijalom franjevaca, njihovim vrhovnim poglavarem u Svetoj zemlji, ovaj mu je strogo naredio da se mora vratiti s drugim hodočasnicima inače ga ima vlast izopćiti iz Crkve ako ne posluša. Hodočasnik se pokorio i prihvatio zapovijed. Bilo je to za Iniga strašno. Njegov životni plan je prekrižen i uništen. Kao da je jedna druga topovska kugla poput one u Pamploni razbila ovaj put ne nogu, nego njegov životni projekt. Povratak u Europu bio je neizbjegjan.

Unatoč svemu ne očajava. Osjetio je želju da još jednom ode na Maslinsku goru s koje je Gospodin uzišao na nebo i prema predaji se vide utisnuti tragovi

Rubensov prikaz epizode u Svetoj zemlji s „opasnim“ kršćaninom koji je Ignacija grubo vodio, dok je Hodočasnik imao utjehu kao da vidi Krista.

stopala na kamenu s kojega je uzašao. Nije bio siguran kako ti tragovi izgledaju, pa se htio uvjeriti i to vidjeti još jedanput. Iskrao se sam, bez tur-skog vodiča što je bilo vrlo opasno, i krenuo je na goru. Dvaput je morao podmićivati stražu koja ga nije htjela pustiti, pa im je jednom dao nožić, a drugi put škarice koje je imao uza se samo da vidi kakav je bio otisak Gospodinovih nogu u kamenu. Kad su u samostanu doznali da ga nema, poslali su jednog snažnog i „opasnog“ kršćanina da ga vrati. Kad ga je ovaj pronašao, izgrdio ga je, čvrsto zgrabio i vukao do samostana. No, Hodočasnik je tom prilikom imao veliku utjehu i činilo mu se kako vidi Krista iznad sebe sve dok nije bio dovučen u samostan.

Za povratak u Europu bila su na raspolaganju tri broda: jedan je bio turski, drugi prilično malen i treći je bio veliki nekog bogatog i silnog Venecijanca. Primili su ga na najmanji brodić, a na onom najvećem su mu se narugali da prijeđe more kao nekoć sv. Jakov ako je svet. Na moru ih je sve zahvatila snažna oluja. Veliki je brod doživio brodolom, turskom se izgubio svaki trag, samo je najmanji, uz mnoge nevolje, stigao do kopna. Tako stiže u Valenciju.

„Od odjeće Hodočasnik nije imao drugo doli prostrane seljačke hlače do koljena od grubog sukna i cipele na golim nogama, košulju od crne sukna, otvorenu na ramenima s mnogo ureza, i kratak olinjao ogrtač“. (Autobiografija sv. Ignacije, 49)

NOVI PLANOVI

Kad je shvatio da ne može ostati u Svetoj zemlji, Hodočasnik je bio pred novim izazovima i stalno se pitao što mu je činiti. Odlučio se vratiti u svoju domovinu. Putujući kroz Italiju u gradovima bi prošio, a onda dijelio sa siromasima koji su se okupljali oko njega. Kad je jednom zgodom sve razdao onima koji su se okupili oko njega, rekao je da mu oproste jer on nema više ništa što bi im dao. Iako su ga odvraćali da ne ide putom kojim je odlučio, jer se tu vode borbe između francuske i španjolske vojske, on je hrabro krenuo. Misleći da je uhoda, uhvatili su ga i odveli na ispitivanje kapetanu. O tome je zapisao: „Dok su ga vodili, Hodočasnik je imao neki doživljaj o onom času kad su vodili uhvaćena Krista... Išao je bez ikakve žalosti, prije veseo i zadovoljan.“ Kod kapetana je kratko odgovarao i s priličnim stankama između riječi. Kapetanu se učinio čudnim pa je rekao: „U ovoga nisu svi kotači na broju. Dajte mu njegove stvari i izbacite ga!“

Nastavio je svoj put prema Barceloni, a misao vodilja njegova života i nadalje je bila pomagati dušama. No da bi to mogao činiti legalno i legitimno, morao se upisati na studij. Svoju odluku je priopćio gospodi Izabel Roser koja ga je u tome hrabrila i obećala da će plaćati sve troškove njegova studija. Upisao se na studij Humanističkih znanosti i dao se napose na učenje osnova iz latinskog jezika. Zanimljivo je jedno njegovo iskustvo prilikom učenja:

„...kad bi god počeo učiti naizust, što je nužno u počecima gramatike, navirale bi mu nove spoznaje o duhovnim stvarima i nove slasti u tolikoj mjeri da nije mogao učiti naizust, a nije ih ni mnogim svojim odupiranjem mogao odagnati. I tako, razmišljajući često o tome govorio je sam sebi: ‘Te tako žive spoznaje ne dolaze mi ni kad idem moliti, ni kad sam kod mise.’ I malo pomalo uvidje da je to napast.“ (Autobiografija sv. Ignacija 54-55)

O tome je razgovarao s **magistrom** koji ga je poučavao i dao mu je svoju riječ ovako: „Obećajem vam da ove dvije godine nikad neću zakazati u slušanju vaših pouka ako u Barceloni samo nađem kruha i vode da imam za prehranu.“

*Ignacije uči latinski s djecom
u školskoj klupi u Barceloni 1525.*

*godine. Autor slike je Albert
Chevallier-Tayler i dio je niza koji
oslikava život sv. Ignacija u njemu
posvećenoj kapelici unutar crkve
Presvetog Srca Isusova
u Wimbledonu.*

U Barceloni je pokušao s davanjem duhovnih vježbi i okupio je oko sebe neke prijatelje. Osjetio je nutarnji poticaj da čini pokoru i ne nosi cipele. Nije se odrekao cipela, nego je napravio rupu na potplati koja se vremenom povećavala tako da je u vrijeme zime nosio samo gornji dio cipela.

Kad je dovoljno naučio latinski jezik, magister mu je savjetovao da ide dalje na studij u Alcalu i Salamancu, što je i učinio.

Problemi s Inkvizicijom

U Alcali je više davao duhovne vježbe i tumačio kršćanski nauk negoli što je studirao. Pratili su ga i njegovi drugovi iz Barcelone. Oblaćili su se u neku vrstu dugih redovničkih haljina od gruboga sukna, a Inigo je k tomu još hodao bos. To se pročulo, pa su poslani **inkvizitori** proučiti što to oni poučavaju. Na kraju im je javljeno da nema nikakvih zabluda ni u njihovu životu ni u nauku te mogu i nadalje tako nastaviti.

Nakon toga ljudi su se sve više počeli okupljati oko Iniga i njegovih drugova. Inigo je od ljudi tražio neka obnove svoj vjernički život, više se mole, ispituju svoju savjest, isповijedaju i pričešćuju. Ipak, u to vrijeme su Iniga stavili u neku vrstu zatvora, ali on je mogao i dalje činiti ono što je činio i prije toga. Mnogi su nudili svoju pomoć ili pomoći drugih da ga iz toga izbave, ali on nije prihvaćao. Znao je da nije kriv pa je odgovarao: „Ako mu bude po volji, izvući će me onaj prema kome sam zbog ljubavi ovamo došao.“ Čini se da su ga

zatvorili jer je među njegovim slušateljima bilo i uglednih žena, a to se nekima nije sviđalo. Na kraju ga je biskupski vikar iz Toledo ispitao i donio odluku neka ga puste na slobodu. U zatvoru je proboravio četrdeset i dva dana.

Međutim u presudi je rečeno da više ne mogu govoriti o vjeri i tumačiti je prije nego što budu završili četverogodišnji studij. Ponovno se pred Inigom postavilo pitanje o njegovoj budućnosti. Budući da nije završio studij, ne može pomagati dušama kako je on to mislio. Donio je odluku: otići u Salamanku i tamo završiti studij. Koliko god je malo studirao u Alcali, čini se da neće ništa više ni u Salamanci. Počela su nova ispitivanja. Ovaj putu su to bili dominikanci jednog samostana kod kojih se Inigo isповijedao. Pozvali su ga na ručak i s njime razgovarali. Pitali su ga što to tumači i kako to može činiti kad nije studirao. Na kraju je Inigo rekao kako će o tome razgovarati samo pred crkvenim poglavarima koji mu to mogu narediti. Više nije progovorio ni riječi. Tu su ga zajedno s jednim njegovim drugom izolirali u zasebnu prostoriju, ali je mogao komunicirati s redovnicima u samostanu i zajedno su s njima jeli. Neki su od redovnika stali uz njega tako da su se u samostanu podijelili zbog Iniga.

Iz samostana je odveden u zatvor zajedno sa svojim drugom, svezali su ih lancima. Nakon nekoliko dana Inigo je izведен pred četvoricu sudaca koji su pregledali njegove Duhovne vježbe. Pitali su ga o raznim temama koje se tiču vjere. Kad su ga pitali o Prvoj Božoj zapovijedi, toliko im je široko i detaljno tumačio da sući nisu imali više volje nastaviti ni slušati, ni ispitivati. Jedino su mu prigovorili da bez studija ne može govoriti o takvo važnim stvarima kao što je razlika između jedne misli koja je teški grijeh i druge koja je laki. Na kraju ga nisu osudili.

Kad bi ga neki sažaljevali što nije na slobodi, odgovorio je: „A ja vam velim da u Salamanci nema takvih okova ni lanaca koje zbog ljubavi prema Bogu ne bih poželio.“

Dogodilo se da su tih dana svi zatvorenici pobjegli iz zatvora osim Iniga i njegovih sudrugova. Našli su ih u zatvoru iako su vrata bila otvorena. To je na sve ostavilo veliki dojam i o tome se naveliko pričalo u gradu. Kao nagradu, za pritvor su im dodijelili cijelu kuću koja je bila pokraj zatvora.

Nakon dvadesetak dana provedenih u zatvoru pročitali su im presudu. Ni ovaj puta nisu imala našli nikakve zablude u njihovu nauku i životu. Mogli su nastaviti raditi što su i prije radili, ali pod uvjetom da ne govore što može biti smrtni grijeh ili laki grijeh prije nego završe četiri godine studija.

Inigo zna da nije osuđen, ali shvaća da su mu zatvorena vrata da nastavi pomagati dušama. Stoga moli i razmišlja što mu je činiti. Donosi odvažnu odluku da ode na studij na Pariško sveučilište koje je bilo tada najpoznatije na svijetu. Ponovno su ga mnogi odgovarali da ne ide zbog rata koji se vodio između Francuske i Španjolske, strašeći ga pričama kako Francuzi nabijaju na kolac Španjolce kad ih uhvate. No, to ga nimalo nije uplašilo ni pokolebalo.

Na studiju u Parizu

Pješice je krenuo je u Pariz kamo je stigao početkom veljače 1528. Sve što je do tada studirao nije bilo dovoljno pa je iznova upisao studij humanističkih znanosti i učenje latinskog jezika. U 37. godini sjeo je u klupe zajedno s djecom učeći gradivo prema propisu pariške škole. Doista je za to trebala prava poniznost i snažna volja.

U to vrijeme dogodila mu se jedna nezgoda: novac koji je bio skupio za svoje školovanje povjerio je na čuvanje svojem zemljaku, studentu, koji je uspio vrlo brzo sve to potrošiti, tako je Inigo ostao bez ičega. Morao ponovno prositi, što je ometalo njegov studij. Zato je uzimao jeftinije smještaje koji su bili nepogodniji za učenje. Kako bi toj neimaštini doskoči na kraj i mogao mirnije učiti, odlučio je preko praznika odlaziti u Flandriju i тамо, kod bogatijih trgovaca, raditi i zaraditi za svoje školovanje.

To je činio tri godine za redom. Uspio je skupiti toliko novaca da je pomagao i drugim studentima koji su bili siromašni. Isto tako nije više poučavao druge u vjeri kako bi imao više vremena za učenje.

Chevallier-Tayler: Ignacije prosi milostinju
kako bi se mogao školovati.

Ipak, nakon nekog vremena nije mogao odoljeti svom nutarnjem zovu da pomaže dušama, pa je počeo nekim studentima davati duhovne vježbe. Na trojicu njih su duhovne vježbe toliko djelovale da su promijenili svoj stil življenja. To se nije sviđalo nekim akademskim vlastima koje su optužile Inigu da zaluđuje studente. Rođak jednog od obraćenih studenata, koji je bio i poglavarski jednog kolegija, zaprijetio je Inigu da će ga dati izbičevati u prisutnosti svih učenika kolegija.

U međuvremenu Inigo je učinio nešto što ukazuje na njegovu velikodušnost i spremnost da oprosti nepravdu koja mu je učinjena. Kad je čuo da je onaj njegov zemljak, što mu je protratio sav novac, bolestan u Rouenu i da želi putovati u Španjolsku, odlučio ga je posjetiti i pomoći mu. Nakanio je da će za pokoru tu udaljenost od 136 km prijeći pješice, bosonog, bez jela i pića. Prestrašio se zatim te svoje odluke i htio odustati, ali je u molitvi našao mir i odlučio svoju odluku provesti kako je od početka naumio. Na sam dan kad je trebao poći, ponovno ga je spopao veliki strah tako da se jedva obukao i teškom mukom krenuo na put. Nakon nekog vremena straha je nestalo, počeo je putom klijktati i razgovarati s Bogom. Nakon tri dana stigao je u Rouen, bosonog, a putom nije jeo ni pio kako je već bio odlučio. Pronašao je svog bolesnog „prijatelja“, utješio ga i pomogao mu se ukrcati na brod za Španjolsku.

Kad se Inigo vratio u Pariz, ponovno je doživio iste napasti kao i u Barceloni kada je učio. Za vrijeme predavanja i kod učenja dolazile su mu duhovne misli koje su ga odvlačile od studija tako da nije mogao napredovati. I ovdje je postupio kao i u Barceloni. Otišao je svome profesoru, sve mu ispri povjedio i obećao da „sve do kraja tečaja nikada neće izostati s predavanja ako bude mogao naći kruha i vode da se može prehraniti.“ Nakon toga nestale su one pobožne misli koje su ga odvlačile od studija. Mogao je mirno nastaviti učiti.

Sveti Ignacije učeniku:

- *Da bi dobro učio, učenik mora prvo i iznad svega imati čisto srce.*
- *Učenik mora biti uvjeren da najviše što može učiniti da bi se svidio Bogu, jest to da uči.*

PRVI ISUSOVCI

Kad je Inigo upisao studij filozofije 1529. godine, promjenio je svoje ime i u dokumentima je pisalo Ignacije, a ne Inigo. Od tada se zove Ignacije. U to vrijeme je stanovaao u jednom kolegiju u sobi s još trojicom prijatelja. Dvojica od njih postat će mu istinski prijatelji te kasnije prvi članovi Družbe Isusove i sveci. To su bili Petar Faber, iz Savoje i Franjo Ksaverski, Navaranin. Njima je Ignacije davao duhovne vježbe koje su tako djelovale na njih da su oni promjenili svoje živote i pri-družili se Ignaciju.

Kad je završio trogodišnji studij filozofije, postao je „magister artium“, učitelj umijeća i od tada je magister Ignacije. Nakon toga upisuje studij teologije i okuplja oko sebe još neke studente koji će kasnije biti među prvim isusovcima – radilo se o skupini ljudi raznih nacionalnosti, različitog društvenog statusa, vrlo različitih karaktera, talenata i životnih putova. Svi su oni obavili duhovne vježbe kod Ignacija i životni ideal im je postao: „Slijediti Gospodina i pomagati dušama“.

Rubens: Ignacije okuplja prve drugove u Parizu, gdje počinje neformalno nastajati Družba Isusova.

Zavjeti na Montmartreu

Sedmorica pariških studenata, „prijatelja u Gospodinu“, kako su se međusobno nazivali, zaputili su se 15. kolovoza 1534. na **Montmartre**, Brdo mučenika, kako bi svoje zajedništvo zapečatili na poseban način. Odlučili su da će u kapelici sv. Dionizija, koji je na tom mjestu bio mučen zajedno sa svojim drugovima, položiti zavjete siromaštva i čistoće. Petar Faber je jedini među njima tad bio svećenik i on je služio sv. misu. Dok je držao podignutu hostiju prije pričesti, oni su pred njim položili zavjete. Smisao zavjeta je bio u tome da će se posvetiti dobru svojih bližnjih, živeći u siromaštvu i nasljedujući Isusa Krista. Hodočastit će u Jeruzalem i tamo pomagati dušama, ali ako

to ne bude moguće, stavit će se na raspolaganje papi u Rimu koji „predstavlja Krista na zemlji“ i koji najbolje zna gdje je najpotrebnije „pomagati dušama“.

Za vrijeme studija teologije Ignacije je počeo osjećati bolove u želucu i nikakvi lijekovi ni terapije nisu mu pomagali. Liječnici su mu savjetovali da oputuje u domovinu, gdje će mu pomoći domaći zrak. U međuvremenu su počele kružiti neki glasovi protiv Duhovnih vježbi. Ignacije nije mogao biti ravnodušan. Iako ga inkvizitor nije zbog toga pozvao, on je sam odlučio otići k njemu,

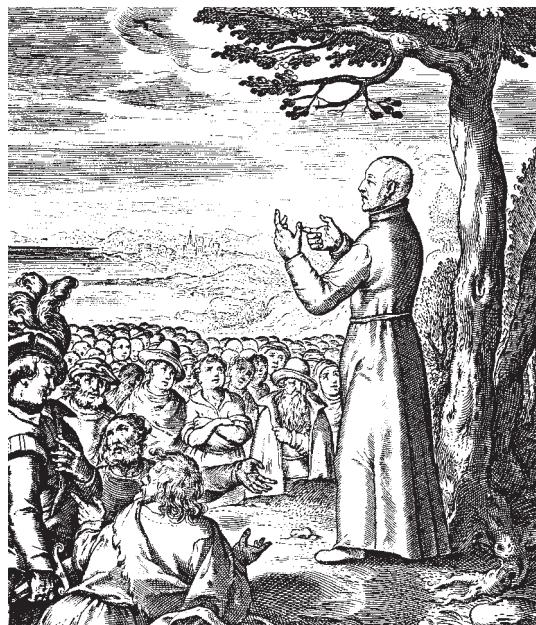
Rubens: sv. Petar Faber slavi misu na Montmartreu na kojoj su drugovi položili svoje zavjete.

prije negoli se zaputi u Španjolsku, da bi raščistio stvari. Inkvizitor mu je rekao kako su do njega došli takvi glasovi, ali on smatra da se tu ne radi o nekim važnim stvarima. Htio je ipak vidjeti Ignacijeve spise. Nakon što ih je pročitao, pohvalio ih je i zatražio od Ignacija jedan primjerak. Ignacije je zahtijevao da to i pismeno potvrди te je k njemu došao s jednim bilježnikom to i učiniti. Dobivši pismenu potvrdu, mogao je mogao u miru otpustovati.

U svojoj domovini

Ignacijevi drugovi pribavili su mu konja da mu bude lakše putovati u Španjolsku. Glas se pročuo u Loyoli da njihov Inigo, sada magister Ignacije, stiže pa su pred njega izašli neki naoružani ljudi da ga privole te dođe u bratovu kuću. Međutim, on je to odbio. Nastanio se u prihvatalištu i odlučio činiti dobra djela kako bi donekle popravio ono što je loše učinio u svojoj mладости. Brat ga je odgovarao od njegova nauma da poučava djecu, govoreći mu kako nitko neće doći. Ali on je bio spreman i jednoma govoriti ako dođe. Tumačio je vjeru i poučavao djecu. Radilo se tu o temeljima vjere: o deset Božjih zapovijedi i najjednostavnijim molitvama. Bila je to jedna vrsta temeljnog tečaja vjeronauka. Počeli su dolaziti i odrasli i slušati ga ne samo iz Loyole, nego i iz udaljenijih mjesta. Znali su se popeti na stablo i na krovove da bi ga mogli bolje vidjeti i čuti, a on je snažno govorio protiv mana i grijeha koje su ljudi činili. Uspio je da se u njegovu kraju iskorijene neki zli običaji kao što je kockanje i priležništvo, a uvedu dobri kao što je prava briga za siromahe i zvonjenje na pozdrav Gospodnji tripot: ujutro, u podne i navečer uz molitvu Andeo Gospodnji. Jedan čovjek, u tako malo vremena, uspio je toliko toga ostvariti.

Kad mu se zdravstveno stanje popravilo i kad je obavio sve poslove koje je predvidio, odlučio se vratiti u Veneciju tamo se sastati s ostalom šestoricom prijatelja u Gospodinu koji su trebali doći iz Pariza. Ponovno su ga odgovarali da ne ide, jer na moru ima gusara koji krstare i napadaju brodove i lađe. Ignacije se, kao obično, nije pokolebao, nego je krenuo na put. Ipak, tom prilikom na brodu, rekao je kasnije, tripot je bio sa smrću oči u oči. Na relaciji između Genove i Bologne zašao je na neki put na kojem se toliko izmučio da je to označio kao najteži fizički napor koji je ikad u životu podnio.

Rubens: Ignacije propovijeda u Loyoli i iskorijenjuje zle običaje.

„Na tom je putu mnogo prepatio, pogotovo onda kad je zalistao i krenuo uz neku rijeku, koja bijaše duboko, a staza visoko; i što je dalje išao, postajala je sve uža. Tako se suzila da nije više mogao ići naprijed ni nazad pa je počeo puzati četveronoške. Kad bi se god pomakao, mislio je da će se stropoštati u rijeku. I tako je u veliku strahu prešao velik dio puta. To je bio najveći zamor i tjelesno naprezanje što ga je ikad podnio, ali je na kraju uspio.“ (Autobiografija sv. Ignacija, 91)

To je bio znak da se ipak dobro oporavio u svom zavičaju kad je uspio nadvladati takve napore. Putom je prosio i od toga živio.

Na sjeveru Italije

Kad je Ignacije stigao u Veneciju, čekao je na svoje prijatelje iz Pariza. Nije sjedio skrštenih ruku, nego je davao duhovne vježbe i vodio duhovne razgovore. Ni tu nije bilo bez problema. Počeli su ga neki progoniti i klevetati da su u Španjolskoj i u Parizu bili spaljivani njegovi likovi. Te su se priče tako raširile da je pokrenut postupak protiv njega. Na kraju je, kao i do sada, donesena presuda u njegovu korist.

Kad su ostali drugovi iz Pariza stigli u Veneciju, susret s Ignacijem bio je srđan i radostan. Odmah su se dali na rad u bolnicama. Zatim su se dogovorili da bi bilo dobro otići u Rim k papi i ostvariti svoje daljnje planove. Cilj im je bio vidjeti papu i od njega dobiti blagoslov i dozvolu za hodočašće u Svetu zemlju. Ignacije ih nije pratyo, jer je čutio u sebi da će u Rimu naići na utjecajne osobe koje mu ne žele dobro. Papa Pavao III. lijepo ih je primio, a oni su ostavili na njega i druge kardinale koje su susretali jako dobar dojam. Papa im je udijelio svoj blagoslov i dozvolu za hodočašće. Obdario ih dovoljnom sumom novca koja im je bila potrebna za putovanje u Jeruzalem.

Vratili su se radosni iz Rima u Veneciju, ali ih je tamo dočekalo neugodno iznenađenje. Dogodilo se da prvi put nakon toliko godina nijedan brod nije isplovljjavao prema Svetoj zemlji. Nije im ostalo drugo nego još čekati. Budući da su u Rimu dobili dozvolu da mogu biti ređeni za svećenike, odlučili su to učiniti u Veneciji. Od dvojice biskupa koji su im se ponudili da će ih rediti, prihvatali su biskupa otoka Raba, talijana Vincenza Nigusantija. Kad je video s kojom pobožnošću Ignacije i njegovi drugovi pristupaju ređenjima, toliko je to na njega djelovali da je biskup kasnije rekao da nikada u svom životu nije redio kandidate s toliko osobne utjehe kao tom prigodom.

Nakon redenja za svećenika, Ignacije je odgađao svoju prvu svetu misu jer ju je želio služiti u Svetoj zemlji, u Betlehemu, u spilji u kojoj je bio rođen Isus. No, čini se da je to bilo i zbog toga što se htio dobro pripremiti za prvu misu.

Čekali su jedanaest mjeseci na brod prema Svetoj zemlji, ali ga nisu dočekali. Kroz to vrijeme bili su vrlo marljivi i razišli su se po gradovima sjeverne Italije u kojima su propovijedali i poučavali ljude u vjeri. S Ignacijem su bila još dvojica i oni su se nastanili blizu ulaznih vrata grada Vicenze u jednoj napuštenoj kući koja nije imala ni vrata ni prozora. Spavali su na slami koju su sami skupili. Tu su proveli prvih četrdeset dana uglavnom u molitvi. Isprosili bi od ljudi potrebno za svoju vrlo skromnu i jednostavnu prehranu, a živjeli su doista siromašno i oskudno. Unatoč takvom stilu života ili baš zbog toga, za njih je to bilo razdoblje velikih duhovnih utjeha i vizija. Ignacije je kasnije rekao da je to razdoblje bilo za njega jedna druga Manreza. Svi su se dali na propovijedanje, ali zbog slabog poznавanja talijanskog jezika to je katkad izgledalo pomalo i smiješno. Međutim, njihov rad u bolnicama i pomaganje drugima koji su bili u potrebi ostavljali su veliki dojam na ljude.

I ovdje je jedan događaj ponovno istaknuo Ignacijevu ljubav prema čovjeku u nevolji i onima koje je oko sebe okupio. Kad je čuo da je jedan od njegovih drugova bolestan, a on će mu kasnije zadati velikih briga i nevolja, Ignacije ga ide posjetiti iako je i sam bio bolestan. Ignacijev posjet je tako dobro djelovao na bolesnika da je ubrzo ozdravio.

Bio je to Simon Rodrigues, Portugalac plemićkog roda, koji će postati kasnije provincijal u Portugalu i neće se uvijek držati svega što se ticalo duha i discipline u Družbi Isusovoj.

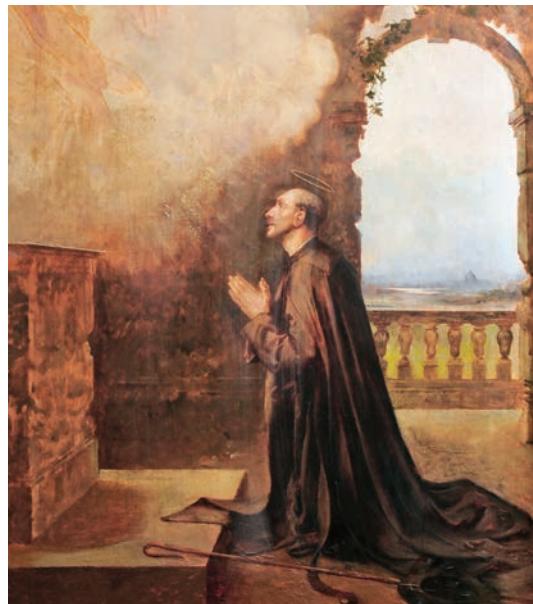
Ljudi su ih počeli pitati tko su oni i kako se zovu; kakva je to skupina i koji im je cilj. Već tada su počeli govoriti, istina još neodređeno, da su oni *Družba Isusova* i da im je jedini vrhovni poglavavar Isus; drugog poglavara u svojoj skupini nisu imali. Time su pokazali, premda još tada to nisu shvaćali, da to ime Družba Isusova vrlo točno izražava ideal koji su živjeli.

Isusovce se nikad ne naziva „ignacijevci“, premda se ostale redove – ne u svakom slučaju službeno, ali popularno – često naziva po njihovom utemeljitelju: benediktinci po svetom Benediktu (*Ordo sancti Benedicti*), franjevcii po svetom Franji (*Ordo fratrum minorum*), dominikanci po svetom Dominiku (*Ordo praedicatorum*) itd. To je bila Ignacijeva izrazita želja; da su oni *Societas Iesu* – Družba Isusova.

Viđenje u La Storti

Budući da nije bilo broda za Svetu zemlju, odlučili su krenuti u Rim i staviti se papi na raspolaganje. On će im najbolje moći udijeliti misiju, jer ima i najbolji uvid u stanje u cijeloj Crkvi. Na putu u Rim dogodio se Ignaciju jedan posebni milosni događaj koji se jednostavno zove „viđenje u La Storti“.

La Storta je mjesto udaljeno od Rima nešto više od 16 km. Tu se Ignacije zaustavio u jednoj Gospinoj crkvici odmoriti se i pomoliti. U crkvi je imao viđenje koje je bitno utjecalo na budući život i ime skupine drugova koji su se do sada zvali „Prijatelji u Gospodinu“, ali su se smatrali i družbom kojoj je Isus voda i poglavar. Zahvaljujući duhovnim vježbama koje su obavili pod Ignacijevim vodstvom, svaki je od njih postao „prijatelj Gospodina“, Isusa Krista. Njihovo međusobno prijateljstvo bilo je utemeljeno na Gospodinu i zato su se tako i zvali.

Chevallier-Tayler: Ignacije ima viđenje u La Storti

Današnja kapelica sv. Ignacija na mjestu gdje je imao viđenje u La Storti, na trgu koji nosi naziv po tom događaju: „Piazza della Visione“ – „Trg viđenja“.

Već na putu od Venecije Ignacije je imao mnoge duhovne utjehe i imao je čvrsto pouzdanje da će ih Bog snažno štititi štogod se bude dogodilo u Rimu. Jedan od

njegovih sudrugova u crkvi u La Storti, pater Lainez, o tome je zapisao: „Isus se ukazao Ignaciju s križem na leđima, a pokraj njega bio je Otac, koji mu je govorio: ‘Želim da ovoga uzmeš za svoga slugu’ Isus se tada okrenuo Ignaciju i kazao: ‘Hoću da nam služiš’“. U svemu tome Ignacije je doživio novi poziv da se još više poveže s Isusom, da doista budu drugovi Isusovi, a kasniji jedan novi red, Družba Isusova.

U Rimu

Put je nastavio prema Rimu s novim elanom. Ulazeći u grad Ignacije je rekao jednu gotovo proročku rečenicu, da „vidi zatvorene prozore“ što je bio znak i nagovještaj mnogih nevolja i suprotstavljanja. Kad su se svi okupili u Rimu, počeli su sa svojim uobičajenim stilom življenja: propovijedati i poučavati. I vrlo brzo, nakon njihovih nastupa i stila života u siromaštvu i jednostavnosti, počeli su ih optuživati i klevetati. Ponovno su govorili o njima da su utekli iz Španjolske, Pariza i Venecije jer su ih тамо progonili. Ignacije je morao opravdavati sebe i svoje „priatelje u Gospodinu“ kod crkvenih dostojanstvenika i čak kod pape Pavla III. Molio ih je da vrlo ozbiljno ispitaju osude koje su pljuštale na njihov račun.

Konačno su sve osude koje su bile sastavljene protiv Ignacija i njegove skupine bile odbačene u jesen 1538. pa su mogli nastaviti sa svojim radom. Ali Ignacije je tražio od pape da se donese pismena sudska presuda, da to bude „crno na bijelo“, što je papa i naredio.

Budući da su propale sve prilike da odu u Jeruzalem, odlučili su kako će ispuniti svoje obećanje koje su dali u zavjetu na Montmartreu – staviti se u službu papi da im on odredi misiju koju će ispunjati. Papa ih je radosno prihvatio i doskora im dodijelio njihova prva poslanja, prve misije. Također, Ignacije je odlučio služiti svoju prvu svetu misu, jer je shvatio da to neće moći učiniti u Betlehemu, u spilji Isusova rođenja. Odslužio ju je na Božić 1538. na oltaru na kojem su bile relikvije jaslica iz Betlehema. Oltar se nalazi u kripti bazilike Santa Maria Maggiore (Sveta Marija Velika).

Doskora je Papa neke poslao u druge gradove po Italiji, a neki utjecajni ljudi počeli su tražiti da ih pošalje u Ameriku i Indiju. Stoga su među sobom postavili pitanje od životne važnosti: hoće li ostati nekako povezani kao skupina ili će se jednostavno raspršiti i nestati. Započeli su **zajedničko duhovno razlučivanje**.

Pavao III. odobrava Družbu Isusovu.
Ignacije kleči pred papom i predstavlja
mu Quinque capitula – pet poglavlja
koji sadrže nacrt novog reda. Papa ih je
usmeno odobrio 3. rujna 1539., a
pismeno 27. rujna 1540.

U tom ih je trenutku bilo već desetora i odlučili su ostati povezani – to znači da žele osnovati redovničku zajednicu koja će imati svojega poglavara. Stoga će se onim dvama zavjetima pridodati i treći – poslušnost poglavaru. Međutim, tim trima tradicionalnim zavjetima oni

će dodati još jedan, četvrti, kojim posebno obećaju papi poslušnost u svemu što se tiče misija, tako da kamo god ih sveti otac želi poslati, na njih može uvijek računati.

Ignacije je morao zatim Papi napisati jedan tekst u kojemu izlaže temeljne principne nove zajednice, novoga reda koji želi osnovati. Tako je nastao dokument od pet poglavlja koji se tako i nazvao na latinskom „Quinque capitula – Pet poglavlja“ ili **Formula instituta**. Pročitavši ga, papa je zaključio da je tu prisutan Božji duh i da je „tu prst Božji“. Dokument je usmeno odobrio – time i novi red. Ipak, nije sve išlo tako lako. Bilo ih je koji su se opirali da se u Crkvi osniva još jedan red. Neki su kardinali govorili da ima dovoljno redovničkih zajednica i neka se priključe nekoj koja već postoji. Ignacije je ponovno postupio na sebi svojstven način. Tražio je od svojih drugova da se na tu nakanu puno mole. K tomu je obećao odslužiti 3000 svetih misa na čast Presvetog Trojstva za ostvarenje te nakane. Utekao se također uglednim ljudima koje je molio da se kod pape zauzmu za tu nakanu. Prošla je cijela godina prije negoli je Papa Pavao III. izdao svečani dokument, bulu, 27. rujna 1540. pod naslovom *Regimini militantis Ecclesiae*. Tom bulom je svečano odobrena i uspostavljena Družba Isusova koja je time unišla u zajednicu drugih redova u Crkvi.

„Tko hoće u našoj Družbi, za koju želimo da se naziva Isusovim imenom, pod zastavom križa vojevati za Boga i služiti samo Gospodinu i Crkvi, njegovoj zaručnici, pod Rimskim prvosvećenikom, Kristovim namjesnikom na zemlji,

pošto je zavjetovao vječnu čistoću, siromaštvo i poslušnost, neka bude duboko uvjeren da je član Družbe koja je u prvoj redu osnovana zato da osobito nastoji braniti i širiti vjeru te promicati napredak duša u kršćanskome životu i nauku. To će postići javnim propovijedanjem, poukama i drugim raznovrsnim služenjem Božjoj riječi, duhovnim vježbama i djelima ljubavi te konkretno poučavanjem djece i neukih u kršćanskoj vjeri te poslužujući Kristove vjernike ispovijedanjem i dijeljenjem drugih sakramenata na njihovu duhovnu utjehu. Isto tako, neka bude sposoban da izmiruje zavađene i duhovno pomaže i služi zatvorenicima i onima koji su u bolnicama te da čini ostala djela ljubavi za koja mu se bude činilo da su na veću slavu Božju i zajedničko dobro. I sve to potpuno besplatno i ne primajući nikakve nagrade za svoj trud u svemu što je spomenuto.“ (Iz Formule instituta Družbe Isusove, kako je objavljena u buli *Exposit debitum* 1550. godine)

Vrhovni poglavar reda, general

Ignacije je trebao napisati i ustanove – konstitucije za novi red. U njima je prikazao stil života nove zajednice. Ustanove Družbe Isusove ostaju temeljem za život isusovaca za sva vremena. One će biti još dorađivane do svoje konačne verzije koju danas posjeduje Družba Isusova.

Nakon toga trebali su izabrati svojega poglavara – generala. Samo su šestorica bili u Rimu, dok je druge papa već poslao u gradove po Italiji. Tri su dana molili i razmišljali i onda svaki za sebe napisao ime kandidata. Glasove su onda stavili u jednu posebnu posudu, urnu u kojoj su bili već pristigli glasovi onih koji nisu bili u Rimu. Na Veliki petak 1541. prebrojeni su glasovi. Izuzev glasa sv. Ignacija, svi su bili glasovi za njega.

Ignacije je na svojoj cedulji napisao: „IHS. Isključujući samoga sebe, dajem svoj glas u našem Gospodinu da bude dodan onome koji će imati najviše glasova da to bude. Stavio sam neodređeno jer smatram da tako činim dobro. Ako se Družbi bude činilo drukčije ili bude smatrala da je bolje i da je veća slava Boga našega Gospodina naznačim li ime, spreman sam to naznačiti. Napisano u Rimu 5. travnja 1541. Inigo.“

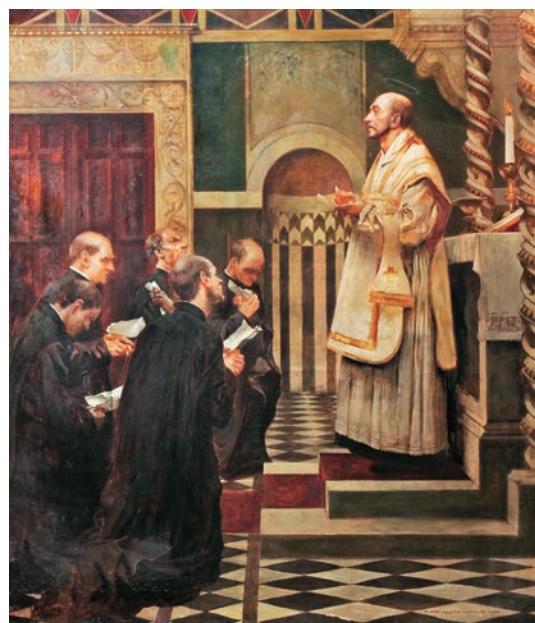
Ignacije je međutim odbio da bude vrhovni poglavar. Radije je želio da bude vođen, nego da on vodi druge. Smatrao se prevelikim grešnikom za tu službu. Uvjeroj je svoje sudrugove da ponovno glasaju što su oni nerado prihvatali. Rezultat ponovnog glasovanja bio je isti. Ignacije nije htio prihvati ni ovaj

Chevallier-Tayler: Ignacije kao general Družbe i prvi isusovci polažu svoje – sad svečane i formalne – redovničke zavjete u Bazilici sv. Pavla izvan zidina.

izbor, nego je rekao da će se savjetovati sa svojim ispjednikom, jednim franjevcem. Ovaj put je obnovio ono što je učinio prije skoro dvadeset godina na Montserratu. Kroz tri dana iznosio je svojem ispjedniku cijeli svoj život, sve svoje slabosti i grijehе koje je počinio. Ispjednik mu je rekao da mora prihvati izbor, jer ako ga ne prihvati, to će biti znak da se opire Duhu Svetom. Ignacije više nije znao što bi činio i zamolio je svojega ispjednika da napiše izjavu u kojoj objašnjava svoje mišljenje. Konačno je prihvatio izbor i službu generala, a njegovo dugo odbijanje bilo je stoga jer se on stvarno smatrao velikim grešnikom koji nije dostojan obnašati jednu takvu službu.

Pohodili su zatim kao hodočasnici sedam glavnih crkava u Rimu, a u Bazilici svetog Pavla izvan zidina, Ignacije je služio svetu misu u kojoj su mu se drugi pridružili. Prije svete pričesti pred podignutom hostijom i držeći u drugoj ruci napisani tekst, izrekao je napisanu formulu zavjeta. Zatim se pričestio, a nakon njega drugi su to isto učinili i primili pričest iz Ignacijeve ruke.

Ignacije je napisao ovu formulu: „Ja, Ignacije Loyolski, obećajem Bogu svemu-gućem i Vrhovnom Svećeniku, njegovom zamjeniku na Zemlji, pred Bogorodicom Djemicom i cijelim dvorom nebeskim te u prisutnosti Družbe vječno siromaštvo, čistoću i poslušnost, prema načinu života kako se nalazi u Buli Družbe našega Gospodina Isusa i kako je u Konstitucijama izloženo ili treba da bude izloženo. Osim toga obećajem posebnu poslušnost Svetom Ocu što se tiče poslanja, kako se nalazi u istoj Buli. Uz to obećajem da će se brinuti za poučavanje djece u katoličkom nauku, u skladu s istom Bulom i Konstitucijama.“

Današnja crkva *Il Gesu* u Rimu. Unutar istoimenog kolegija, koji je odmah uz crkvu, nalaze se sobe sv. Ignacija, gdje je svetac neumorno bđio nad Družbom i u konačnici predahnuo.

Drugi članovi skupine koji su bili odsutni učinit će isto sljedećih mjeseci tamo gdje su bili poslani raditi. Tako je red uspostavljen u punom smislu te riječi i bio spreman normalno funkcionirati.

Kad je jednom prihvatio ulogu vrhovnog poglavara, Ignacije se

dao na posao svom svojom snagom sljedećih petnaestak godina. Nikada više neće napustiti Rim. Nastanio se s drugom braćom isusovcima u skromnoj kući u blizini crkvice Gospe od puta koju im je papa još prije dao na raspolažanje. Tu će kasnije biti izgrađena crkva *Il Gesu*, crkva Svetog imena Isusova i uz nju **kolegij**. Ta crkva čuva raskošno uređeni grob sv. Ignacija i mogu se u tom zdadnju posjetiti njegove privatne sobe, dobro sačuvane kakve su bile i u njegovo vrijeme, mala kapelica nasuprot njegove spavaće sobe i sobice za rad.

Tu je Ignacije doradivao Konstitucije (Ustanove) i Duhovne vježbe. Tu je također pisao i svoj Duhovni dnevnik, primao goste i s njima razgovarao. Tu je napisao mnoštvo pisama. Ali tu je nadasve molio i bio povezan s Bogom.

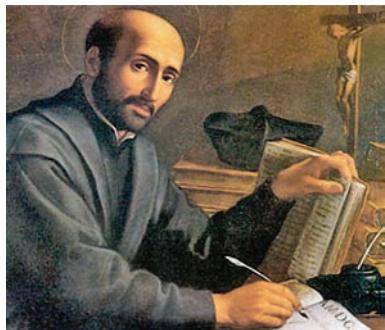
Svojih zadnjih godina nije bio izravno uključen u **apostolat**, ali je pratio i ohrabrivao razne pothvate što molitvom, što svojim talentom za organizaciju i svojim utjecajem koji je rastao. Tako je otvorio kuću za Židove koji su se željeli obratiti na kršćanstvo, a u isto vrijeme se borio protiv diskriminacije Židova – **antisemitizma** – napose protiv oduzimanja njihovih dobara. Potaknuo je osnivanje Kuće Svetе Marte u koju su bile prihvaćane žene koje je bijeda prisiljavala na prostituciju, tako da su se mogle ponovno vratiti u društvo i pripraviti se za normalan život.

Trodimenzionalno oslikan hodnik koji vodi u sobe sv. Ignacija. Freske je naslikao isusovac i poznati umjetnik Andrea Pozzo. Oslikan je nakon života sv. Ignacija i nije dio izvorne, jednostavne zgrade u kojoj je svetac živio. Hodnik je dio kasnijeg velikog kolegija koji je izgrađen oko Ignacijskih soba početkom 17. stoljeća.

Često se znalo dogoditi da su se i kćeri povodile za svojim majkama i puno je djevojaka bilo u opasnosti. Da bi im pomogao, Ignacije je osnovao Bratovštinu nevoljnih djevojaka.

Koliko je Ignacije imao udjela u tome svjedoči jedno pismo tadašnjeg tajnika Družbe: „U ovim inicijativama, koje se ovdje često poduzimaju, naš Otac nema mali udio. Osim toga što mora mnogo činiti kako bi djevojke koje žive s bludnicama odvojio od njihovih kuća da ih neprijatelj ne bi zaveo lošim primjerom, treba ih smjestiti na prikladna mjesta. Ta su mjesta bila uređena prema papinoj želji, kako bi na taj način bile zaštićene od opasnosti.“

Ignacije kao general Družbe piše Konstitucije novog reda u Rimu.

Zatim je tu Djelo za siročad. Radi se o djeci koja su lutala rimskim ulicama i bila u opasnosti da budu zavedena i iskoristena. Slična djela započeta su i u drugim gradovima po Italiji uz pomoć i posredovanje sv. Ignacija.

Rimski kolegij posebna je priča. Na početku je to bila obična kuća na kojoj je bio natpis: „Škola gramatike, humanosti i

kršćanske nauke besplatno“. To je bilo veliko iznenađenje za Rim. Dječaci su brzo ispunili prostorije – svojevrsne dvorane te skromne zgrade. Način poučavanja bio je „pariški način – modus parisiensis“. On se temelji na izmjeni pouka i ponavljanja. Ignacije je želio da on postane model i za druge kolegije. Tek darežljivošću pape Grgura XIII. Sagraden je veliki kolegij, koji je po njemu dobio ime Papinsko sveučilište Gregorijana, koje i danas postoji i radi.

Umro je svetac

Dok je Ignacije bio u Rimu, Družba se Isusova počela širiti po Europi i isusovci odlaze u misije. Pri kraju njegova života bilo je oko tisuću isusovaca. Godine 1550. Ignacije se teško razbolio.

Tejada: preminuće sv. Ignacija u Rimu.

„I on sam i mnogi drugi držali su da mu je kraj. Misleći u tim časovima na smrt, toliko je bio radostan, i osjećao je toliko duhovne utjehe zbog toga što će umrijeti da se sav topio u suzama. To se više gotovo i nije prekidalo pa bi mnogoput sam otklo-nio misao na smrt da ne bude toliko te utjehe.“ (Autobiografija sv. Ignacija 33)

Iste je godine, mimo svih očekivanja, ozdravio i zaželio živjeti samo zbog toga da se osobno zauzima oko pripuštanja u novicijat novih kandidata za Družbu Isusovu. Već početkom godine 1556. poboljева, a teško se razbolio u mjesecu lipnju. Krajem srpnja iste godine osjeća da mu je kraj blizu, pa 30. srpnja požuruje svojega tajnika da ide k papi i od njega traži blagoslov. Sutradan se Ignacijsko stanje dramatično pogoršalo i u ranim jutarnjim satima njegov tajnik Polanco hita k papi po blagoslov. Kad se vratio, Ignacije je već bio umro. Zadnja riječ na njegovim usnama bila je „Ay, Dios!“ – „Oh, Bože!“ Sve je činio na veću slavu Božju i Boga je tražio u svemu i svim stvarima zato i ne čudi da mu je u zadnjim trenutcima života iz srca izašla riječ Bog. Rimom se doskora pronio glas među ljudima: „Umro je svetac!“

ŽIVOT SV. IGNACIJA

– povijesni okvir i važni događaji –

- 1491. Ignacije rođen
- 1492. Osvajanje Granade – dovršena *Reconquista*. Otkriće Amerike
- 1506. Ignacije u Arevalu kao paž Juana Velazqueza de Cuellara
- 1506. Bramante započinje gradnju nove Bazilike svetog Petra. Financira se značajnim dijelom od prodaje indulgencija
- 1509. Henrik VIII. postaje kralj Engleske; rođen Jean Calvin, budući protestantski reformator
- 1515. Ignacije u Azepetiji optužen zbog „velikih prekršaja“
- 1517. Ignacije je dvorjanik navarskog potkralja Antonia Manriquea. Martin Luther objavljuje svojih 95 teza
- 1520. Papa Lav X. objavljuje bulu *Exsurge Domine*, u kojoj osuđuje Lutherove pogreške
- 1521. Ignacije ranjen u Pamploni. Papa Lav X. izopćuje Luthera bulom *Decet Romanum Pontificem*. Sabor u Wormsu na kojem Sveti rimski car također proglašava Lutheru heretikom
- 1522. Ignacije hodočasti u Montserrat i Manrezu. Počinje nastajati knjiga Duhovne vježbe
- 1523. Ignacije hodočasti u Svetu Zemlju
- 1524. Ignacije student u Barceloni
- 1526. Ignacije student u Alcali
- 1527. Ignacije studira u Salamanci. *Sacco di Roma* – pljačka Rima
- 1528. Ignacije stiže u Pariz. Studira na Kolegiju Montaigu

1530. Objavljena Augsburška isповijest – dokument koji u 28 poglavlja objašnjava luteranska vjerovanja
1531. Henrik VIII. Proglašava se poglavarom Anglikanske crkve i prekida zajedništvo s papom
1532. Ignacije stječe bakalaureat iz filozofije
1533. Ignacije stječe licencijat iz filozofije i počinje studij teologije
1535. Ignacije postaje magister filozofije. Prvi zavjeti na Montmarteru
1535. Ignacije u Azpetiji
1535. Ignacije odlazi u Italiju: prvo u Bolognu, pa u Veneciju. John Fisher i Thomas More mučenici u Engleskoj
1536. Jean Calvin objavljuje *Institutio Religionis Christianae*, u kojoj objašnjava svoju inačicu protestantskih vjerovanja
1537. Ignacije prima svete redove. Ima viđenje u La Storti
1538. Ignacije u Rimu. Mlada misa
1539. Razmišljanje o formalnom osnivanju Družbe Isusove. Papa Pavao III. Usmeno odobrava Družbu
1540. Sveti Franjo Ksaverski odlazi u Portugal i Indiju. Pavao III. Potvrđuje Družbu Isusovu
1541. Ignacije, Družbin general
1545. Otvaranje Tridentskog sabora
1546. Umire sveti Petar Faber. Umire Marthin Luther
1547. Umire Henrik VIII.
1550. Papa Julije III. novom bulom potvrđuje Družbu Isusovu
1552. Umire sveti Franjo Ksaverski
1556. Umire sveti Ignacije (31. 7.)
1609. Papa Pavao V. proglašava Ignacija blaženim (3. 12.)
1622. Papa Grgur XV. Proglašava Ignacija svetim (12. 3.)

DUHOVNE VJEŽBE

Najveći plod svega onoga što je Inigo doživio u Manrezi bile su Duhovne vježbe. Nije ih napisao u jednom dahu ni na jednom mjestu. Najvažniji dio je nastao u Manrezi, a on ih je nakon Manreze trajno dotjerivao, sve dok knjižicu nije predao sv. ocu u Rimu na odobrenje. Papa Pavao III. ih je odobrio i u svojem dokumentu odobrenja napisao: „Spomenute spise i vježbe koje su u njima sadržane svojom vlašću u ovom pismu odobravamo, hvalimo i potvrđujemo te u Gospodinu veoma bodrimo sve Kristove vjernike obaju spolova, gdje god oni bili, da se tim pobožnim spisima i vježbama služe i neka dopuste da njima budu poučeni.“ Odobrenje je bilo napisano 31. srpnja 1548. godine,

znači osam godina prije smrti sv. Ignacija. Kasniji pape su također svojim spisima hvalili Duhovne vježbe i poticali da ih se obavlja. Tako se ispunila jedna od tri želje koje je sv. Ignacije molio da mu ih Bog ispuni prije njegove smrti: da bude odobrena Družba Isusova kao novi red u Crkvi; da budu odobrene Duhovne vježbe; da napiše Konstitucije (Ustavove) Družbe Isusove. Bog mu je ispunio sve tri želje prije njegove smrti.

Što su to duhovne vježbe? Sam sv. Ignacije na to pitanje odgovara u svojoj knjižici, na

Rubens:
sv. Ignacije piše Duhovne vježbe u Manrezi

njezinu početku u *Uvodnim napomenama*. Pod duhovnim vježbama on razumijeva: „...sve načine ispitivanja savjesti, razmišljanja, razmatranja, usmene i mislene molitve i druge duhovne čine. Kao što su hod, pješačenje i trčanje tjelesne vježbe, tako se duhovnim vježbama naziva svaki način da se duša pripravi i potakne da odstranimo sve neuredne sklonosti te da tražimo i nađemo Božju volju i uredimo svoj život za spasenje duše.“ (DV 1)

Na kraju tih *Uvodnih napomena* kaže ponovno zašto obavljamo duhovne vježbe i koji je njihov cilj: „Da čovjek samoga sebe pobijedi i svoj život uredi ne dajući se voditi ni od kakva nagnuća koje bi bilo neuredno.“ (DV 21) Budući da su duhovne vježbe pomogle sv. Ignaciju i njegovom duhovnom životu, zapisivao ih je žećeći njima pomoći i drugim ljudima.

Duhovne se vježbe ne obavljaju bez duhovnog pratitelja koji je vrlo važan. S njime treba redovito komunicirati onaj koji ih obavlja. **Pratitelj** prati **vježbenika** na njegovu putu i daje mu nove materijale za molitvu na temelju onoga što se do tada događalo u duši onoga koji ih obavlja.

Duhovne su vježbe podijeljene u četiri tjedna ili dijela. Duljina tjedna ne odgovara ovim našim tjednima od sedam dana. Ona ovisi o plodovima koje ubire onaj koji ih obavlja. Ipak, duhovne vježbe trebaju završiti otprilike za 30 dana.

Prvi tjedan

To je tjedan pripreme za ono što slijedi. Tu vježbenik obavlja i životnu ispovijed i uči se ispitu savjesti. Ispit sayjesti je vrlo važna duhovna vježba za sv. Ignacija. Smatrao je da je nikad u danu ne smijemo ispustiti.

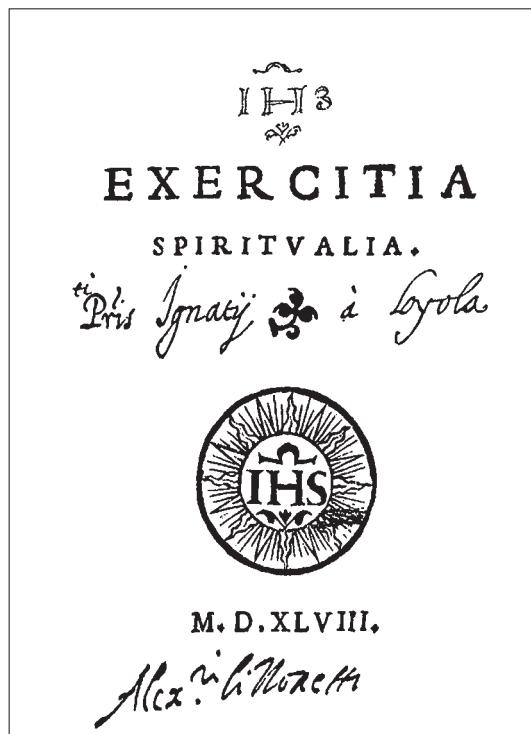
Ustvari postoje dva ispita savjesti: opći i posebni. Opći ispit savjesti je priprava za isповijed. On se sastoji od pet točaka: U prvoj zahvaljujemo Bogu za primljena dobročinstva. U drugoj molimo za milost da upoznamo svoje grijeha i da ih odstranimo. U trećoj propitujemo kakve su nam bile misli, riječi i djela, što smo sagriješili i to kažemo u isповijedi. U četvrtoj molimo Boga za oproštenje, kajemo se. U petoj odlučujemo da ćemo se popraviti i sve završimo molitvom Oče naš.

Posebni ispit savjesti, kako mu i samo ime kaže, tiče se nekog posebnog grijeha ili mane, pogreške koje želimo popraviti, pa o tome posebno vodimo brigu. Već ujutro posvijestimo o čemu se radi, o podne vidimo koliko smo puta u njemu

pali i isto tako navečer. Kad počinimo taj grijeh ili pogrešku, trebamo to posvjestiti i nekim diskretnim znakom to popratiti, npr. crticom ili minusom na popisu koji vodimo. Onda možemo usporediti dan s danom, tjedan s tjednom i vidjeti ima li napretka.

Tu su **meditacije** o grijehu koje mu pomažu da dobro obavi životnu ispovijed i uredi svoju prošlost. Potrebno je istaknuti važnost razgovora, **kolokvija**, na kraju meditacije. Sv. Ignacije upozorava da to treba biti kao što prijatelj razgovara s prijateljem. U *Meditaciji o tri grijeha* taj razgovor je s Kristom raspetim na križu koji je umro za naše grijeha i vježbenik se pita što je do sada učinio za Krista, što sada čini i što treba odsada činiti za Krista. Cilj je prvoga tjedna čišćenje srca.

Sveti Ignacije predlaže Razmatranje o tri grijeha: prvi grijeh je grijeh anđela; drugi grijeh je grijeh Adama i Eve; treći grijeh je grijeh onoga koji je zbog smrtnog grijeha dospio u pakao. Zatim je tu meditacija o vlastitim grijesima, meditacija o paklu, eventualno o smrti.

Prvo tiskano izdanje
Duhovnih vježbi sv. Ignacija
1548. godine, na latinskom jeziku.
Duhovne je vježbe odobrio papa
Pavao III. 31. srpnja 1548.
dokumentom *Pastoralis officii*.

Radni stol sv. Ignacija u njegovim sobama, za kojim je doradivao Ustanove te napisao ogroman broj pisama – sačuvano je oko 7000 pisama najrazličitijim osobama njegova vremena.

Slika na zidu originalna je ikona Gospe s Isusom pod kojom je Ignacije pisao te se nekad naziva „Madonna della scrivania“ – „Gospa od pisaćeg stola“.

Tu je također važna meditacija *Načelo i temelj*. Ona baca svjetlo na sve ono što će kasnije u duhovnim vježbama slijediti. U njoj vježbenik nastoji uočiti zašto je stvoren.

„Čovjek je stvoren da Gospodina Boga svoga hvali, da ga štuje, da mu služi i da tako spasi svoju dušu, a ostale stvari na zemlji stvorene su radi čovjeka, da mu budu od pomoći da postigne svrhu za koju je stvoren. Odatle slijedi da se čovjek smije njima poslužiti koliko koliko ga podupiru u njegovu određenju, a **toliko** treba da ih se otrese **koliko** ga u tome priječe. Stoga je potrebno da se učinimo **neopredjeljenima** prema svim stvorovima u svemu onom što je prepusteno izboru naše volje i nije zabranjeno, tako da, što se nas tiče, ne volimo zdravlje više od bolesti, bogatstvo više od siromaštva, čast više od sramote, dug život više od kratka života, pa tako i u svemu ostalom, želeti i birajući jedino ono što nas više dovodi k svrsi za koju smo stvorenici.“ (DV 23)

Ovaj prvi tjedan može svatko obaviti, a dalje mogu ići samo velikodušni i za to spremni. Napisao je i *Pravila za razlikovanje duhova* koja su prikladna za ovaj tjedan. Tu je još deset *Dodatnih uputa* koje je sv. Ignacije brižljivo razradio kao pomoć vježbeniku u ovom tjednu da *lakše nađe ono što želi*. Napose je upozorio na važnost razborite pokore koja može biti od velike pomoći u obavljanju duhovnih vježbi.

Drugi tjedan

On je središnji tjedan i najduži je. U njemu se u meditacijama i **kontemplacijsama** prati Isusov život od utjelovljenja do Cvjetnice. U ovom tjednu vježbenik obavlja izbor životnog staleža. Zato su tu važne meditacije: *Poziv Krista kralja; Utjelovljenje; Isusovo rođenje; Dvije zastave; Tri vrste ljudi; Tri načina poniznosti (Tri ljubavi)*. Nakon toga slijedi vrijeme za *izbor* koje traje dok osobi ne bude jasno kamo je to Bog zove. Sam je izbor sv. Ignacije do u detalje razradio kako bi pomogao vježbeniku da ga dobro i sigurno obavi. Kad se izbor učini, treba ga prikazati Bogu da ga on prihvati i potvrdi ako je to na veću njegovu službu i proslavu.

Kontemplacija o Pozivu Krista kralja sastoji se od dva dijela. U prvom vježbenik razmatra o pozivu koji upućuje plemeniti zemaljski kralj svim velikodušnim vitezovima da mu se odazovu i da zajedno s njime osvoje svijet za Boga. Očito da je duh vitešta onoga vremena utjecao na sadržaj ove vježbe. Onaj koji odbije poziv zasljužuje da ga se zove kukavicom. U drugom dijelu vježbe sve to vježbenik primjenjuje na Isusa Krista, koji je ustvari taj plemeniti kralj koji ga zove. Kontemplacija završava izvanredno lijepom molitvom velikodušnog predanja Kristu kralju koji je vječni Gospodar sviju stvari.

U kontemplaciji o Dvije zastave vježbenik promatra s jedne strane zastavu Krista Gospodina, a s druge onu njegova protivnika Lucifer. I Krist i Lucifer zovu pod svoju zastavu svakog čovjeka. Krist

Relikvija misnice sv. Ignacija u kojoj je bio pokopan 1556. godine. Tijelo mu je prigodom proglašenja blaženim bilo ekshumirano te je misnica uzeta kao relikvija koja se danas čuva u svećevim sobama u Rimu.

šalje svoje suradnike, apostole, a Lucifer svoje demone. U čovjeku su odvija borba između dobrog i lošeg duha; između Boga i Sotone. Vježbenik treba razlučiti o kojemu se duhu radi kako bi mogao ispravno postupati.

U razmatranju o tri vrste ljudi sv. Ignacije želi da vježbenik usvoji ispravno stajalište spram sveg što ga želi zarobiti i učiniti neslobodnim, napose materijalnih stvari i novca. Ignacije predlaže da zamislimo tri vrste ljudi koji su stekli veliku količinu novca. Prvi su navezani na novac i ne rješavaju se te navezanosti sve do pred smrt. Drugi su navezani na novac i žele se riješiti te navezanosti, ali tako da im novac ipak ostane. Treći su navezani na novac i hoće se riješiti navezanosti, ne želeći međutim novac bilo zadržati, bilo izgubiti, već žeće samo ono što bi bilo na Božju slavu.

Vježba o Tri stupnja poniznosti obavlja se neposredno prije nego počne vrijeme izbora životnog staleža. U prvom stupnju radi se o tome da se vježbenik sačuva od smrtnoga grijeha koja god to bila cijena. U drugom sv. Ignacije očekuje od njega izbjegavanje i lakog grijeha također o kojoj god se cijeni radi. Treći stupanj ga dovodi do onoga „više – **magis**“ iz meditacije Načela i temelja da se odluči za ono šti više želi u odnosu prema Kristu koji je bio ponizan, prezren i siromašan.

Za vrijeme drugog tjedna Ignacije je predvidio i druge meditacije koje su ute-mljene na Isusovu životu, kako na skrivenom, tako i na javnom. Uvijek ih sažima u tri točke i potiče na gorljivi završni razgovor, kolokvij, s Gospom, Isusom i Ocem, koji treba biti kao kad prijatelj razgovara s prijateljem, od srca k srcu. Meditacije se završavaju molitvom Oče naš ili Dušo Kristova koju je sv. Ignacije jako volio i rado molio.

Treći tjedan

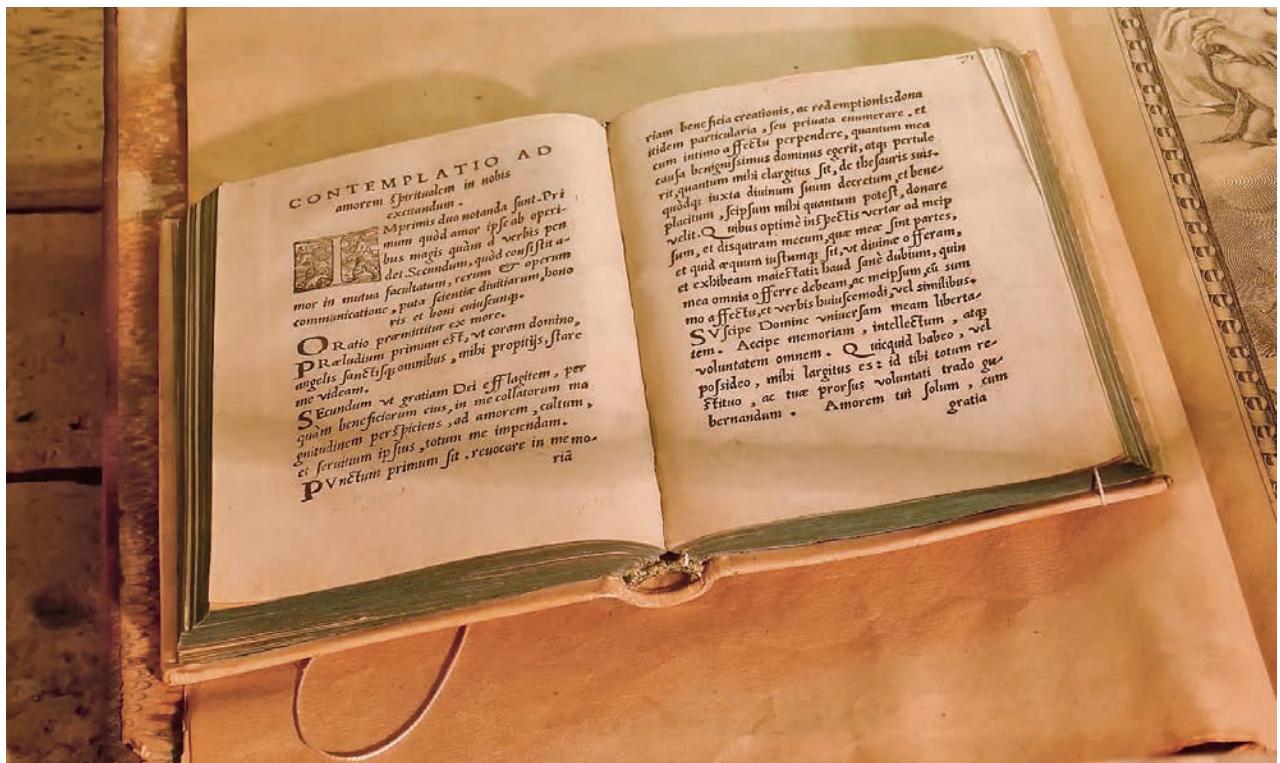
U njemu se razmatraju događaji iz Isusove muke, od svečanog ulaska u Jeruzalem, do svega onoga što se dogodilo na Kalvariji. Tu sv. Ignacije poziva vježbenika da se sjedini s Kristom koji trpi i pati i zbog njega. Ovaj je tjedan za vježbenika škola o nasljedovanju Isusa u trpljenju i nošenju križa. On sudjeluje u potpunoj Isusovoj naruštenosti koji je ostavljen od sviju. Pri kraju tjedna prolazi cijelu muku na način kako se dogovori sa svojim pratiteljem. Zadnji je dan u tišini i kontemplaciji Isusova silaska u grob i opće tišine koja je nakon toga slijedila na Veliku subotu. Svatko traži način na koji će se dublje sjediniti s Isusom u njegovoj muci i u tišini Gospe koja je također sama toga dana Velike subote.

Četvrti tjedan

U njemu se razmatraju događaji Isusova uskrsnuća. Tu je sve okrenuto prema radosti i veselju. Ovaj je tjedan i najkraći. Sve se proživljava s uskrsnulim Pobjednikom. Sv. Ignacije govori vježbeniku da se što življe veseli i uživa u tolikoj slavi i u radosti Krista uskrsnulog Gospodina.

Kao kruna Duhovnih vježbi dolazi meditacija *Kako postići ljubav*. Ulazeći u tu meditaciju vježbenik treba imati na pameti da se ljubav uvijek treba pokazivati više djelima nego riječima. Podijeljena je u tri točke, a svaka završava poznatom Ignacijevom molitvom „*Suscipe, Domine*“; „*Uzmi, Gospodine...*“

U Manrezi je Inigo „obavio“ svoje duhovne vježbe. One su osobno doživljeno iskustvo Boga koje je on imao, a onda zapisao da i drugi, koji žele obaviti vježbe, mogu imati svoje osobno doživljeno iskustvo Boga. Zato je to jedna od najkorisnijih knjižica koja je ikad napisana. Nije napisana za čitanje, nego za djelovanje. Upravo stoga mnoge je ljude učinila uvjerenim kršćanima i svećima.

Jedan od prvih tiskanih primjeraka Duhovnih vježbi, koji se čuva u sobama sv. Ignacija u Rimu.

Temeljni razlog njihova pisanja želja je da pomogne osobi koja želi odabrati svoj životni poziv. Za Ignacija dva su temeljna poziva: u duhovni stalež ili u laički. Kad se jednom učini izbor svojeg životnog poziva, onda se duhovne vježbe obavljaju da se bolje i vjernije živi taj stalež, da se učini reforma života. Zato je sv. Ignacije na početku svoje knjižice napisao uvodne napomene koje su ustvari upute onome koji daje duhovne vježbe, koji prati vježbenika na njegovu putu duhovnih vježbi. On je sam pomno pazio koje će isusovce odbarati da daju duhovne vježbe i rado je s njima razgovarao o tome kako to čine.

Tejada: Ignacije u molitvenom zanosu dok se priprema slaviti sv. misu.

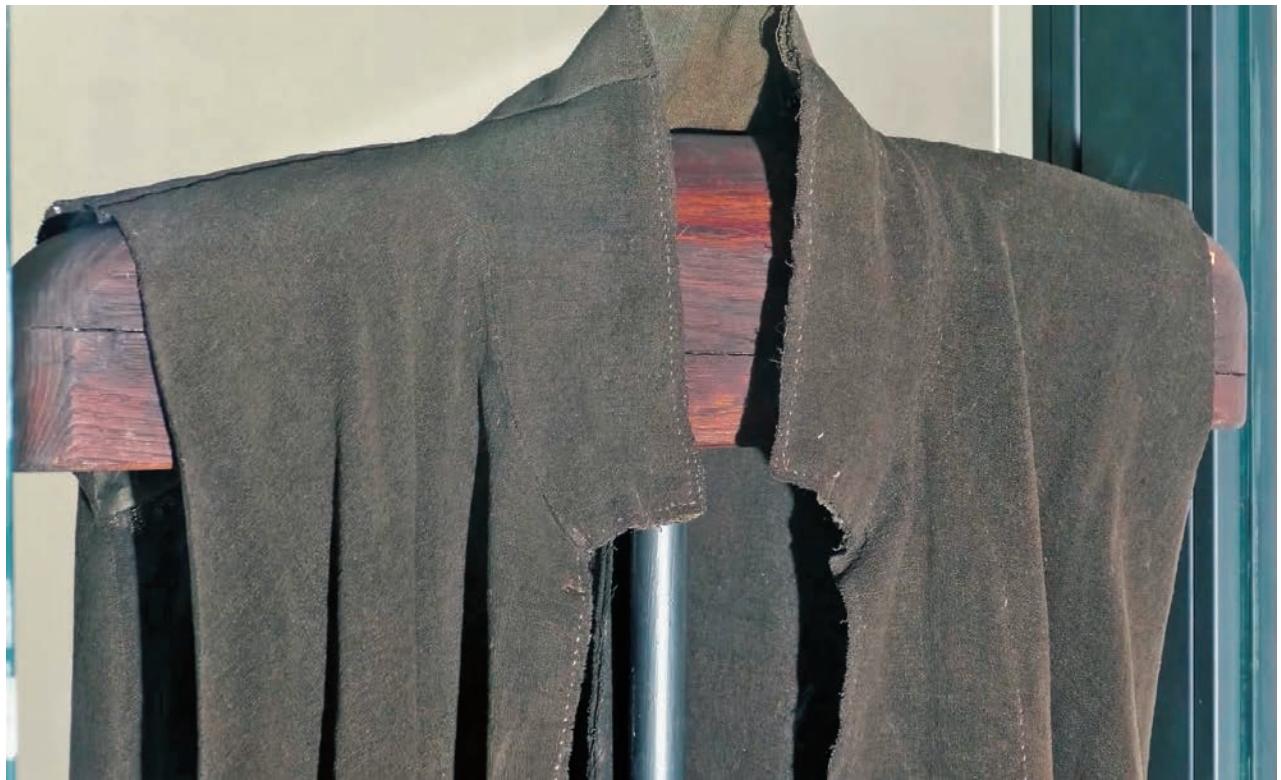
DUHOVNE VJEŽBE – ŠKOLA MOLITVE –

Za duhovne vježbe možemo reći da su škola molitve. Svi mi osjećamo kako imamo poteškoća s molitvom i ne znamo kako treba moliti. A upravo osobna molitva igra glavnu ulogu u Ignacijskim vježbama. U svojoj knjižici, sv. Ignacije predlaže različite vrste molitve tijekom obavljanja duhovnih vježbi. Njegova pedagogija pokriva cijelo molitveno polje. Spomenimo neke molitve: dva ispita savjesti; meditacija uporabom triju „moći“ to jest pamćenja, razuma i volje; kontemplacija u kojoj gledamo osobe, slušamo njihove riječi, istražujemo njihova djela; ponavljanje kojim se navraćamo samo na trenutke nutarnjeg iskustva i doživljaja koje smo proživjeli u jednoj vježbi; primjena osjeta nakon kontemplacije; proživljavanje jedne teme za vrijeme cijelog dana; osvrt na meditaciju, na svaku vježbu; u knjižici se nalaze i posebna tri načina obavljanja molitve, moljenja koje sv. Ignacije preporučuje da ih se prakticira kako bismo svoju molitvu obogatili.

Postoji velika konfuzija kod ljudi kad se spomene riječ „meditacija“. Hrvatska riječ za meditaciju je „razmatranje“. Kad spomenemo „meditaciju“, mnogi pomisle na neku istočnjačku verziju s kojom kršćanska meditacija nema ništa. Sv. Ignacije ima jasnu strukturu za meditaciju. Ona je za njega uvijek susret sa živim Bogom, a ne neka puka tehnika kojom želimo svojim silama nešto postići. Struktura Ignacijske meditacije počiva na tri stupa: 1) ulazak u meditaciju, 2) odvijanje meditacije i 3) kolokvij – završetak meditacije (završni razgovor). Ulažak je važan jer nas pripravlja za sve ono što dalje slijedi. Potrebno je odabrati mjesto za meditaciju. U trenutku ulaska važno je posvijestiti Božju prisutnost. Bog gleda vježbenika koji čini ponizni znak poštivanja pred svojim Gospodinom (prekriži se, učini naklon, pokloni se ili slično). Zatim izabire položaj koji će mu pomoći da dobro meditira: na koljenima, prostrt, usmjerena lica prema gore, sjedeći, stojeći, hodajući, prelazeći iz jednog položaja u drugi ako je potrebno dok ne nađe onaj koji mu odgovara. Kad nađe taj položaj, ostaje u

njemu sve dok mu odgovara. Slijede zatim konkretnе predvježbe i molitva za temeljnu milost koju vježbenik želi postići u meditaciji. Nakon tog ulaznog dijela počinje središnji dio meditacije koja traje koliko je odredio vježbenik. Tu dolaze do izražaja njegove duhovne moći: pamćenje, razum i volja. Ne skraćuje vrijeme koje je unaprijed odredio (pola sata, sat...) iako mu možda meditacija ne ide. Tada je bolje produžiti, nego li skratiti. Time se aktivno bori protiv takvog stanja. Meditaciju završava kolokvijem u kojem razgovara s određenim osobama kako je predložio sv. Ignacije ili sam izabire po svom nadahnuću. Sve vježbe završavaju kolokvijem. U više navrata postoji trostruki kolokvij: jedan s našom Gospom, jedan sa Sinom, jedan s Ocem.

To možda izgleda komplikirano, ali kad vježbenik to usvoji, onda to postaje dio njega. To je kao kad učimo svirati neki instrument. U početku su dosadne vježbe koje malo pomalo postaju dio vježbenika. One će uvijek biti prisutne u njemu iako ih neće biti svjestan jer su postale dio njega i od njega su napravile virtuoza. Tako je i u meditativnoj molitvi: svatko nalazi svoj osobni stil, što je najvažnije, a ova mu struktura Ignacijske meditacije pomaže da to i postigne.

Talar sv. Ignacija koji se čuva u njegovim sobama u Rimu.

Kontemplacija je vrhunac katoličke molitve; milost i posebni Božji dar. Molitvu općenito možemo podijeliti na: ORATIO, MEDITATIO I CONTEMPLATIO (usmena, meditativna i kontemplativna molitva). Kontemplacija znači potpunu uronjenost u Božju prisutnost i zahvaćenost njegovim duhom. Kontemplirati ne znači promatrati nešto izdaleka kao kad s prozora promatramo povorku koja prolazi ispred naše kuće. Ona je više kao sudjelovanje u toj povorci: razgovaramo s drugima, slušamo njihove riječi, promatramo ono što čine. Svime smo zahvaćeni, sve „kušamo“ i u svemu „guštamo“. Sv. Ignacije očekuje da će kontemplativnog ozračja biti u svakoj molitvi. Stoga ne pravi strogu razliku između meditacije i kontemplacije kao što to čine neki priručnici.

S kontemplacijom povezana je i vježba primjena osjetila (*applicatio sensum*). Sv. Ignacije ovu meditaciju-kontemplaciju stavlja na kraju dana. To je molitva u kojoj tražimo kontakt sa stvarnostima misterija iz evanđelja preko gledanja, slušanja, mirisanja, kušanja, dodirivanja; preko svih naših osjeta. Ona je vrhunac molitve svakoga dana.

Nakon svake molitve obavlja se osvrt ili refleksija. Tu vježbenik prosuđuje kako je prošla vježba. Ako nije bio zadovoljan, istražuje u čemu je bio nevjeran i zašto meditacija ili kontemplacija nije uspjela. Ako je sve učinio kako se traži od njega, može biti miran iako ima dojam da vježba nije bila uspješna. Ako je u nečemu bio površan ili nevjeran, to onda nastoji popraviti u sljedećoj vježbi. U osrvtu može zapisati svoje misli, primljene milosti, odluke koje je donio itd. To traje petnaestak minuta.

Tri su načina molitve koje sv. Ignacije donosi kao pomoć i korisno sredstvo u molitvi i nakon Duhovnih vježbi. Prvi je način ustvari propitivanje kako živimo Deset Božjih zapovijedi ili kako se borimo protiv sedam glavnih grijeha. To je svojevrsni ispit savjesti. U drugom načinu moljenja izabiremo jednu usmenu molitvu koju poznajemo (npr. Oče naš, Zdravo Marijo, itd.) i kontempliramo, razmatramo o značenju svake riječi te molitve. Isto se može primijeniti s tekstom iz Sv. pisma. U trećem načinu moljenja služimo se rijećima usmene molitve koju znamo moliti tako da izgovaramo riječi te molitve u ritmu disanja. Sv. Ignacije sam tumači: „Treći način moljenja sastoji se u tom da se sa svakim dahom – udahom odnosno izdahom – misleno moli i pri tom izgovara po jedna riječi molitve Oče naš ili koje druge molitve tako da između jednog i drugog daha izgovaramo samo jednu riječ, a u razdoblju od jednog udaha do drugoga da pazimo osobito na značenje one riječi, ili na osobu kojoj se molimo, ili na vlastitu niskost, ili na razliku između tolike visosti one sobe i tolike svoje niskosti.“ (DV 258)

Relikvija obuće sv. Ignacija u njegovim sobama u Rimu.

Budući da je sv. Ignacije bio vrlo praktičan, on daje i vrlo konkretnе smjernice što se tiče molitve u duhovnim vježbama. Na primjer, kad vježbenik ide spavati, sv. Ignacije ga potiče da misli na ono o čemu će moliti kad se probudi. Time ga želi očuvati od misli koje ga mogu **rastresati**. Ignacije vjeruje da će predmet meditacije nastanjuvati vježbenikov duh za vrijeme sna i prožimati njegovu dušu. Kad se probudi on treba usmjeravati svoj duh jedino prema temi svoje meditacije i usvajati osjećaje koje ona nadahnjuje. Tijekom dana kad je izvan molitve, vježbenik podržava one misli koje su u skladu s etapom u kojoj se nalazi za vrijeme duhovnih vježbi. Sv. Ignacije usmjerava pozornost čak i na vanjske uvjete: zatamniti sobu, zatvoriti vrata i prozore kad na to poziva predmet molitve ili, kao u četvrtom tjednu, poslužiti se više svjetлом i lijepim vremenom. On sudi da se treba svime poslužiti da uspijemo u molitvi. Pri tome fizički, sobni i vanjski uvjeti nisu za odbaciti. Potrebno je da određeni propisi budu korišteni razborito. Stoga ovdje, kao i drugdje, pratitelj ima svoju riječ kada i ako ustreba.

Na završetku, vježbenik je obogatio svoju molitvu i pronašao je svoj put molitve koji je u skladu s onim što Katolička Crkva uči i što mu je ponudio sv. Ignacije kao pedagog u molitvi. On također pretpostavlja da vježbenik tijekom duhovnih vježbi prisustvuje svaki dan sv. misi i molitvi časoslova.

ŠTO SVE IMA U KNJIŽICI DUHOVNIH VJEŽBI?

Na početku svoje knjižice sv. Ignacije donosi *Uvodne napomene* da se dobije slika o duhovnim vježbama i da se njima pomogne onomu tko ih daje i onomu tko ih obavlja. Ima ih 22 i završavaju *prepostavkom* u kojoj sv. Ignacije kaže: „....svaki dobar kršćanin mora biti spremniji da misao bližnjega opravda negoli da je osudi... i neka potraži sva prikladna sredstva kako bi je pravilno shvatio i opravdao“. Očito da to najviše vrijedi za pratitelja i vježbenika, za njihovu međusobnu komunikaciju za vrijeme vježbi.

Slijede *četiri tjedna*. Svaki tjedan ima *Dodatne upute* koje se mijenjaju prema cilju tjedna u kojem se vježbenik nalazi i završavaju posebnim uputama o

pokori. Tu su također i *Napomene* koje su svojevrsni vodič kroz duhovne vježbe i one se također prilagođuju svakom tjednu. U drugom tjednu posebno je razradio *izbor životnog staleža* što je središte Duhovnih vježbi. Ako je izbor već učinjen, Duhovne su vježbe tu da se *popravi i preuredi* svoj *vlastiti život i stalež*. U trećem tjednu donosi *Pravila* *kojih se treba držati pri jelu*. Posebno je istaknuto i razradio zadnje razmatranje Duhovnih vježbi, *Kako da postignemo ljubav* (koje se na latinskom

Pečat sv. Ignacija s kristogramom IHS u njegovim sobama u Rimu, kojim je potvrđivao autentičnost svojih pisama.

ponekad naziva *ad amorem*). U *duhovnim uputama* na prvom su mjestu *Tri načina obavljanja molitve*. Slijede zatim *Otajstva iz Kristova života* – kratke točke za meditaciju i kontemplaciju. Svako otajstvo sv. Ignacije sažeо je u tri točke.

U svojoj knjižici sv. Ignacije je napisao i razna pravila kao što su ***Pravila za raspoznavanje duhova*** koja su prikladna prvom, odnosno drugom tjednu. Zatim su tu *Pravila o dijeljenju milostinje*; *Pravila glede skrupula*; ***Pravila da osjećamo s Crkvom***.

Knjižici su dodane i *Vlastoručne bilješke* koje je svetac sam zapisivao. Tu su i *Usmene napomene* koje je davao, a onda su ih drugi pribilježili i *Direktorij – vodič* na temelju napomena koje je sv. Ignacije diktirao. Naime, sv. Ignacije jako je pazio pri izboru isusovaca koji će davati duhovne vježbe i nije svakomu davao svoju knjižicu Duhovnih vježbi. Rado se susretao s onima koje je određivao da daju vježbe i o tomu s njima razgovarao.

KOLIKO TRAJU DUHOVNE VJEŽBE?

Duhovne vježbe mogu biti raznih „dužina“, već prema tome koliko tko može odvojiti vremena za njih: tri, šest, osam, deset ili trideset dana, što ne znači da ne može biti i nešto između toga.

Kad se govori o Ignacijevim duhovnim vježbama, onda se obično misli na one od trideset dana. U svojoj knjižici Duhovnih vježbi sv. Ignacije predvidio je i jedan oblik koji se zove *duhovne vježbe u svakodnevnom životu*. Neki žele obaviti ignacijske duhovne vježbe, ali ne mogu odvojiti trideset dana u komadu pa se takvim može ponuditi oblik u svakodnevici. To znači da oni ostaju kod kuće, u svojim poslovima i svaki dan imaju jednu meditaciju, a povremeno se susreću sa svojim pratiteljem s kojim se osvrću na prijeđeni put te planiraju nastavak vježbi. Ono što se u tridesetodnevnim duhovnim vježbama obavi u jednom danu, u duhovnim vježbama u svakodnevnom životu obavi se u jednom tjednu. Takve su vježbe u svakodnevnom životu danas priличno popularne i ljudi ih rado obavljaju. U Hrvatskoj takve duhovne vježbe postoje u Zagrebu, Osijeku, Dubrovniku i Rijeci.

Potrebno je ipak reći da ništa ne može zamijeniti duhovne vježbe od trideset dana. Isusovci ih obave dvaput u životu: prvi put u novicijatu, to znači na početku svojeg redovničkog života i, drugi put, prije **svečanih zavjeta**, to znači na kraju svoje službene formacije.

NEKE MOLITVE SV. IGNACIJA

Uzmi, Gospodine

*Uzmi, Gospodine, i primi svu moju slobodu, moju pamet,
moj razum, i svu moju volju, sve što Imam i što posjedujem:
ti si mi to dao; tebi, Gospodine, sve vraćam.
Sve je tvoje, raspolaži sa svime po svojoj volji.
Daj mi samo svoju ljubav i milost,
i to mi je dosta.*

Vječni Gospodaru svih stvari

*Vječni gospodaru svih stvari! Uz tvoju milost i pomoć prinosim ti,
evo, svoje prikazanje pred neizmjernom tvojom dobrotom i pred licem preslavne
Majke tvoje i svih svetaca i svetica nebeskoga dvora, te izjavljujem da želim
i da hoću i da je to moja promišljena odluka, samo ako je na veću službu tebi,
i na tvoju proslavu, da slijedim tebe podnoseći svaku nepravdu i svaku porugu
i sve siromaštvo, u zbilji kao i srcem,
samo ako me tvoje presveto veličanstvo bude htjelo odabrati
i primiti u takav život i stalež.*

Vječni Oče, učvrsti me

*Vječni Oče, učvrsti me.
Vječni Sine, učvrsti me.
Vječni Duše Sveti, učvrsti me.
Presveto Trojstvo, učvrsti me.
Moj jedini Bože, učvrsti me.*

Sv. Ignacije je volio molitvu *Dušo Kristova* i često je preporučivao vježbeniku da je moli na kraju meditacije ili kontemplacije. Zbog toga se mislilo da ju je on napisao, ali ona je već postojala i prije njega.

ISUSOVCI I HRVATSKI NAROD

Družba Isusova dva puta je imala početak u Hrvatskoj – jednom prije njezina ukinuća 1773. i drugi put nakon njezine ponovne uspostave 1814. godine. Obično govorimo o „staroj Družbi“ (do ukinuća) i „novoj Družbi“ (nakon ponovne uspostave). Donosimo stoga kratki pregled dolaska i djelovanja isusovaca na našem prostoru u te dvije faze.

STARA DRUŽBA

U 16. stoljeću

Od samog početka Družba Isusova bila je povezana s našim krajevima. Jedan od prvih Ignacijskih drugova, Nikola Bobadilla boravi u Zadru 1559., a dvije godine nakon toga radi i propovijeda u Dubrovniku. Dubrovačka republika gorljivo pregovara sa sv. Ignacijem da pošalje isusovce u Dubrovnik, a i Ignacije ozbiljno razmišlja da tamo osnuje kolegij. No, sve je na tome i ostalo, barem za života sv. Ignacija.

Prvi Hrvat koji je stupio u isusovački red zvao se Toma Zdelarić. Rođen je oko 1533. u Lupoglavu kod Dugog Sela (Zagreb). U Družbu je ušao 1554. godine, znači još za života sv. Ignacija. Toma Zdelarić nije nikada imao priliku raditi u Hrvatskoj jer u to vrijeme nije bilo isusovačkih zajednica u njoj. Bio je profesor grčkog i latinskog jezika te filozofije u Beču i Litvi. Govorio je još njemački i mađarski. Poštivali su ga i cijenili kao vrsnog profesora i pedagoga. Zvali su ga jednostavno „velikim stupom kolegija“.

Među poznatijim isusovcima Hrvatima, tih prvih generacija, ističe se i Aleksandar Komulović koji je rođen u Splitu 1548. te kao biskupijski svećenik u

pedesetoj godini života stupio u Družbu Isusovu. Bio je papinski poslanik među katolicima na Balkanu koji su bili pod Turcima, a zatim u Rusiji, Poljskoj i Ugarskoj. Napisao je prvi originalni hrvatski katekizam 1582. godine.

U 17. stoljeću

• Dubrovnik – 1604.

Sedamnaesto stoljeće je bilo posebno plodno razdoblje za širenje isusovaca u Hrvatskom narodu. Kronološki gledano, najprije su došli u Dubrovnik, 1604. godine. To je prvi grad u Hrvatskoj u kojem su isusovci radili i u kojem su sačuvali svoju prisutnost sve do naših dana. Krajem stoljeća, 1684. isusovačka rezidencija je dobila status kolegija. Isusovci zatim grade crkvu sv. Ignacija, remek-djelo baroknog stila. U planovima je izgradnje sudjelovao poznati arhitekt i slikar, isusovački brat Andrea Pozzo. Crkva je sagrađena i blagoslovljena 1725. godine.

Crkva sv. Ignacija u Dubrovniku.

• Zagreb – 1606.

Krajem listopada 1606. stižu dvojica isusovaca u Zagreb. Narod im je izašao u susret, a gradsko vijeće ih je svečano pozdravilo. Ubrzo su počeli propovijediti u župi Sv. Marka u Gornjem gradu. Ispovijedaju, obilaze bolesnike, tješe umiruće, mire posvađane. Tu osnivaju prvu gimnaziju 1607. također na Gornjem gradu. Održavali su priredbe, svojevrsni teatar na Trgu svetog Marka. U školi je primjenjivan način rada kao i u svim isusovačkim školama širom Europe, tzv. „Ratio atque Institutio Studiorum Societatis Iesu“ ili skraćeno – **Ratio Studiorum**. Poučavali su latinski koji je bio glavni predmet, zatim povijest i vjerouauk. Predavala se također filozofija i teologija.

Gdjegod su isusovci imali svoje škole, podizali bi i uređivali đačko kazalište koje je bilo dio temeljne nastave. U svakom su kolegiju osnivane Marijine kongregacije koje su poticale pobožnost prema Gospu.

U nekoliko je navrata požar uništavao kolegij i crkvu svete Katarine koje su isusovci uvek iznova gradili ili obnavljali. Danas je to jedna od najljepših zagrebačkih crkava koja svjedoči o ljepoti baroknog stila u kojem je izgrađena. Ona je do danas ostala akademska crkva.

Kad se počela predavati logika i filozofija, to je bio znak da se priprema akademski studij. Tako je 23. rujna 1669. kolegiju u Zagrebu podignut na rang Sveučilišta. Diplome studenata potpisivao sam car i kralj Leopold I.

Crkva sv. Katarine u Zagrebu

Isusovac Juraj Habdeić, pisac i jezikoslovac, posebno se isticao u pastoralnom i karitativnom radu zagrebačkog kolegija. Bio je profesor i rektor, ispovjednik i propovjednik.

Polovicom 17. stoljeća isusovci su izgradili i crkvu posvećenu Sv. Franji Ksaverskom, najvećem isusovačkom misionaru. Nalazi se na zagrebačkom Ksaveru.

Unutrašnjost crkve sv. Katarine u Zagrebu.

• Rijeka – 1623.

Prvi isusovac u Rijeci bio je Spilićanin Lovrlo Grizogon. Bilo je to 1623. kad je propovijedao u Senju za vrijeme korizme. On je kasnije sudjelovao u pregovorima s gradskim vlastima oko osnutka kolegija, odnosno gimnazije u Rijeci koja je otvorena 1627. godine. Isusovci ubrzo grade i kolegijsku crkvu posvećenu sv. Vidu koja je kasnije postala katedrala Riječke (nad)biskupije. Rad u zavodu pročuo se nadaleko pa su dolazili novi đaci i prostorije su ubrzo postale tjesne.

Jako je dobro bilo razvijeno Školsko kazalište u kojem su se izvodile razne predrebe. Izvodili su i djelo isusovca Juraja Habdelića *Prvi otca našega Adama greh.*

Zbirka knjiga biblioteke riječkog isusovačkog kolegija, koja je formirana 1627. predstavlja početak riječkog bibliotekarstva akademskog stila.

• Varaždin – 1632.

Prvi isusovci dolaze u Varaždin na poziv varaždinskog magistrata, varaždinske gradske općine, 1632. godine i odmah se daju na redovito propovijedanje. Car Ferdinand II. darovao je jedan posjed isusovcima kako bi mogli započeti s kolegijem. Gimnaziju su otvorili 1636. i u njoj je poučavao magister Juraj Habdelić, kasnije poznati hrvatski pisac.

I u varaždinskoj gimnaziji bilo je đačko kazalište u kojem su đaci izvodili razne predstave nadahnute uglavnom Biblijom i grčkom i rimskom književnošću. Predstave su davali i prigodom blagdana Božića i Tijelova. Kroničar bilježi: „Na njih je grnuo sav narod, a dolazio je i svijet iz okolice, plemstvo i seljaštvo. U jednoličnom životu grada i okolice takve su priredbe bile velika senzacija, zbližavale su dom i školu, a dizale ugled zavodu koji ih je izvodio.“

Isusovci počinju 1642. graditi crkvu Marijina uznesenja koja će kasnije postati i katedralom kada bude uspostavljena Varaždinska biskupija. I ova je prekrasna katedrala izgrađena u baroknom stilu.

• Osijek – 1687.

Prvi isusovac koji je dolazio u Osijek u nekoliko navrata bio je p. Bartol Kašić. Tek četvrti dolazak isusovaca bio je početak njihova trajnog boravka u ovome gradu, u vrlo teškim vremenima nakon oslobođenja Beča. Nakon niza izgubljenih bitaka i oslobođenja dijela Hrvatske, Turci su u paničnom bijegu ostavili Osijek 1687. godine. S pobjedičkom je vojskom u Osijek došao i vojni kapelan, isusovac Gašpar Dirk, Čeh. Ostao je u gradu, a njemu se doskora

pridružio jedan isusovac iz Pečuha. Ubrzo je uspostavljena isusovačka misija i zajednica. Župa sv. Mihovila u Tvrđi predana im je na upravu. Tu počinju graditi novu crkvu.

Vrlo brzo nakon dolaska isusovci su počeli učiti djecu čitati, a godine 1690. preuzeli su pučku školu. Godine 1728. otvorili su nižu gimnaziju s četiri razreda, ali zbog finansijskih problema nije dugo trajala. Nova gimnazija otvorena je u studenome 1765. godine.

Među isusovcima koji su ostavili duboki trag među ljudima bio je p. Antun Kanižlić koji je spjevao pjesmu Gospi Aljmaškoj, Gospi od utočišta. U to su vrijeme osječki isusovci imali svoj posjed u Aljmašu gdje je počelo štovanje Gospe i organiziranje hodočašća. To se proštenište u Aljmašu razvilo u najznačajnije hodočasničko mjesto u istočnoj Hrvatskoj.

• Požega – 1698.

Prvi isusovci stigli su u krajeve oko Požege, u Kutjevo već 1695. godine. Zadržali su se neko vrijeme propovijedajući, a na povratku u Zagreb obavijestili su crkvenu vlast da bi bilo vrlo korisno da se nastane u požeškom kraju.

U jesen 1698. godine isusovci su se odazvali molbama roditelja i otvorili „najniži gramatički razred“ u koji su primili 30 dječaka. Dječaci su primani bez obzira jesu li im roditelji bili bogati ili siromašni.

Od zanimljivih đaka spominjemo poznatog baruna Franju Trenka i brata mu Ljudevita. Njih je otac, brodski pukovnik, u srpnju 1723. doveo u Požegu da polaze gimnaziju. Franjo treći, a Ljudevit četvrti razred. Dječaci su dobro učili i na kraju godine dobili nagrade. Na stanu i hrani bili su u kolegiju. Baruni Trenk do g. 1743. češće se spominju kao gosti kolegija, a i isusovci su ponekad k njima zalazili.

U svom pastoralnom radu, napose propovijedanju i davanju duhovnih vježbi posebno su se isticali Juraj Mulih i Antun Kanižlić.

Crkva sv. Lovre dana je na upravu isusovcima. Kad je uspostavljena Požeška biskupija (1997.), ona je unišla u sastav biskupske dvore. Sv. Lovro je proglašen zaštitnikom biskupije, pa je ova crkva po važnosti odmah nakon katedrale.

*Kristogram IHS, službeni logo
Družbe Isusove.*

NOVA DRUŽBA

Papa Klement XIV., pod posebnim političkim pritiscima europskih vladara, izdaje **breve** kojim dokida Družbu Isusovu 1773. godine. Na sreću, manje od 50 godina kasnije, papa Pio VII. izdaje bulu, kao odgovor na brojne molbe koje su stizale sa svih strana, i 1814. ponovno uspostavlja Družbu Isusovu po cijelome svijetu. Isusovci počinju opet djelovati i u našim krajevima.

U Južnoj Hrvatskoj (Dalmaciji)

Prvi Isusovac u obnovljenoj Družbi koji je došao u hrvatske krajeve bio je Sicilijanac Vincenzo Basile. Djelovao je kao pučki misionar, pisac, apostolski vizitator Trebinjsko-mrkanske biskupije i nadasve kao isповједnik i voditelj duhovnih vježbi.

• Dubrovnik - 1868.

Dubrovčani su vapili da im ponovno dođu isusovci i preuzmu kolegiju i gimnaziju. To se i ostvarilo od polovice 19. stoljeća kad je osnovana Misija Ilirsko-Dalmatinska. Prvi superior bio je Vincenzo Basile. U Dubrovniku su vodili upravu i odgoj u sjemeništu, gimnaziju i pučke misije. Zbog tadašnjih naptostii između Talijana i Hrvata, kolegij, rezidencija i sjemenište bili su 1868. godine napušteni.

Nakon sedmogodišnjeg izgona, isusovci ponovno dolaze u sjemenište. Nalaze samo trojicu đaka. Sjemenište se doskora oporavilo, bilo je šezdeset sjemeništara i gimnazija je normalno radila. Svi su bili jako zadovoljni s njihovim odgojnim radom. Vladin nadzornik izjavio je za jednoga patra: „Volio bih da ga mogu podijeliti u komade i po jedan komad staviti u svaku školu u Dalmaciji.“

Nažalost, zbog istih razloga kao prije, isusovci su ponovno morali napustiti sve i otići iz Dubrovnika 1887. godine.

• Zadar - 1865.

Zadarski nadbiskup, koji je bio Talijan, čuo je za lijep rad isusovaca u Dubrovniku pa je zaželio da dođu i u Zadar. Postignut je dogovor da preuzmu biskupijsko sjemenište „Zmajević“ i crkvu sv. Krševana (1865.).

Nažalost ni ovdje nije išlo bez problema. Talijanski isusovci koji su vodili sjemenište bili su kritizirani i napadani. To je išlo tako daleko da su budno pazili hoće li isusovci koju hrvatsku riječ krivo naglasiti da im onda prigovore. Zbog takvih okolnosti napustili su sjemenište 1893. godine.

• Split - 1879.

I splitski su biskupi željeli da im isusovci vode sjemenište. Dubrovački je superior A. M. Ayala s još dvojicom isusovaca došao u Split, na novu godinu 1879., jer je želio da bude bliže sjevernoj Hrvatskoj. Apostolski su djelovali u crkvi sv. Filipa, koja je postala svojevrsna isповједаonica Splita.

Njihov se pastoral sastojao od isповijedanja, propovijedanja, napose korizmennih propovijedi, držanja duhovnih vježbi – svuda od Rijeke do Dubrovnika, uz obalu i u zaleđu. Konačno su, uz velike probleme, uspjeli kupiti teren i dobiti dozvolu za gradnju svoje rezidencije i crkve. Gradska vlast ih je odbijala i stalno tražila doradu plana rezidencije koja je morala biti na ures gradu. Tek jedanaesti nacrt bio je prihvaćen i odobren. Patri su mogli useliti u novu rezidenciju 1893. godine.

Isusovci su također boravili i radili u Velom Lošinju, Opuzenu i Stravči kod Dubrovnika. Otvorili su i kolegij u Kraljevici. Tu su ostali do 1908. godine. Imali su i svoj novicijat u koji su stupali i mladi Hrvati. Isusovci su boravili u dvoru Frankopan koji su ipak na kraju morali ostaviti. Prodali su ga hrvatskoj vladu za potrebe vojske, a oni su se vratili u Italiju.

U Sjevernoj Hrvatskoj

• Zagreb – 1853.

Poglavarica sestara Milosrdnica sv. Vinka Paulskog u Zagrebu zamolila je nadbiskupa Haulika da pošalje jednog isusovca da održi duhovne vježbe sestrama. Tako je u Zagreb stigao prvi isusovac u novoj Družbi, iskusni učitelj novaka, p. Fridrik Krupski s jednim pratiocem (1853.). Nadbiskupu se svudio njihov rad i duhovnost pa je i sam pozivao isusovce da drže svećenicima duhovne vježbe. Doskora ih je počeo pozivati da drže misije u Zagrebu.

• Bosna i Hercegovina, Travnik – 1882.

Za vrijeme turske vladavine u Bosni i Hercegovini, koja je trajala preko četiri stoljeća, preživjeli su od klera samo franjevci. Stoga je nakon pada turske vlasti trebalo uspostaviti redovitu crkvenu hijerarhiju s biskupom na čelu. To je trebao učiniti prvi Vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Stadler koji je postavljen na tu službu 1881.

Travnik je izabran za osnivanje isusovačkog konvikta, a prvi isusovac koji je tamo stigao 1882. na Sveta tri kralja i počeo pripremati teren bio je p. Erik Brandis.

Počelo je sve skromno da skromnije nije moglo, s osmoricom đaka koje je p. Brandisu u njegovu sobu doveo travnički kapelan. Iste godine otvoreno je nadbiskupsko dječačko sjemenište u Travniku.

Brzo se pokazala potreba za otvaranjem i bogoslovnog sjemeništa u Bosni i Hercegovini. Budući da zgrada u Sarajevu još nije bila spremna primiti svoje studente bogoslove, provincijal Austrougarske provincije Družbe Isusove Franz Xav. Schwarzler za njih je ustanovio teološki studij u Travničkom dječačkom sjemeništu.

Kad je u Sarajevu sve bilo spremno za otvaranje bogoslovnog sjemeništa to je i učinjeno 1893. godine kad je započela i prva akademska godina. Tako su isusovci vodili sjemenište, gimnaziju u Travniku i bogosloviju u Sarajevu.

• Zagreb – 1902.

Postoji izreka: „Oni koji poznaju isusovce ili ih vole ili ih mrze.“ To se poka-zalo i prilikom njihova dolaska u Hrvatsku, u Zagreb. Zagrebački nadbiskup Juraj Haulik je svim silama nastojao da se isusovci vrate u Zagreb nakon što je Družba Isusova bila ponovno uspostavljena 1814. Htio im je vratiti crkvu sv. Katarine i Kolegij na Griču što su imali prije ukinuća 1773., ali mu to nije uspjelo. Dolasku isusovaca u Zagreb posebno su se opirali liberali među kojima je bilo i predstavnika iz klera.

Nadbiskup je Haulik u svrhu pomoći isusovcima osnovao zakladu u koju je položio 60.000 forinti kako bi od kamata te glavnice mogli živjeti isusovci koje je doveo u Požegu i njihovi kandidati koji žele stupiti u Družbu Isusovu.

Kad je došao na zagrebačku nadbiskupsку stolicu nadbiskup Posilović, zaklada je narasla na 236.000 forinti. On je ponovno pokrenuo inicijativu za povratak isusovaca u Zagreb. Kad je uspio dobiti dozvolu od bana Khuena Hedervarya 1900. godine, odmah je kupljen teren u Palmotićevoj ulici i 1901. položen je kamen temeljac za gradnju crkve Presvetog Srca Isusova. Trebalo je graditi crkvu, rezidenciju i zgradu kongregacije. Sve je bilo završeno 1906. godine.

Bazilika Srca Isusova u Zagrebu u Palmotićevoj ulici.

NASTANAK PROVINCije

- Hrvatska misija - 1909. Viceprovincia Croatiae
- 1918. Viceprovincia Jugoslaviae- 1919.-

Kad je bio pročitan i time stupio na snagu Dekret o uspostavi Hrvatske misije, 7. rujna 1909. godine, to je bio velik događaj za isusovce u hrvatskom narodu i za našu Crkvu uopće. Granice Misije bile su i granice etničkog prostora Hrvata, a to će biti u potpunosti ostvareno sljedeće godine kada se i Dalmacija pripoji Hrvatskoj misiji. Do tada su ovi naši prostori pripadali jedinstvenoj Autrijsko-Ugarskoj provinciji Družbe Isusove. Tako je rođena Hrvatska misija koja će kasnije postati i Hrvatska provincija Družbe Isusove. Tri su zajednice u njoj bile u Travniku, Sarajevu i Zagrebu, a sljedeće godine još tri zajednice u Dubrovniku, Splitu i Zadru.

U to vrijeme politička je situacija bila nestalna u Europi, ali je vrhovni poglavар Družbe Isusove uspostavio Viceprovinciju Hrvatske 1918. koja je trajala kratko. Već sljedeće godine uspostavlja Viceprovinciju Jugoslavije koja pokriva granice novonastale države Jugoslavije. Od 1941. naziva se Hrvatska provincija.

ISUSOVCI U HRVATSKOJ DANAS

Središte hrvatske isusovačke provincije, koja se službeno naziva Hrvatska pokrajina Družbe Isusove, nalazi se u Zagrebu. U Hrvatskoj su isusovci prisutni u Zagrebu, Opatiji, Rijeci, Osijeku, Splitu i Dubrovniku. U Srbiji djeluju u Beogradu, a u Bosni i Hercegovini u Sarajevu.

Isusovci djeluju u raznim apostolatima. Veliku važnost daju apostolatu duhovnih vježbi. Vode dom duhovnih vježbi u Opatiji, Osijeku, Sarajevu i Zagrebu. Sve su popularnije duhovne vježbe u svakodnevici, osobito među laicima, a mogu se obavljati kod isusovaca u raznim mjestima (Zagreb, Osijek, Split, Dubrovnik itd.).

Članovi Hrvatske provincije Družbe Isusove na Ksaveru u Zagrebu.

Isusovci se brinu i za duhovni rast šireg sloja katolika. Poznati su kao voditelji pučkih misija. Pučke misije su duhovne obnove za župne zajednice, koje traju oko tjedan dana, a sastoje se od propovijedi, pouka za razne skupine vjernika, i slavljenja sakramenata euharistije, pomirenja i bolesničko pomazanja.

Časopis Glasnik Srca Isusova i Marijina, kojeg isusovci vode, promiče pobožnost Presvetom Srcu Isusovu, ali donosi također druga svjedočanstva i pouke za duhovni rast vjernika.

Najpoznatije svetište koje isusovci vode u Hrvatskoj jest Bazilika Srca Isusova u Zagrebu, izgrađena 1905. godine. Papa Pio XII. je tu velebnu crkvu proglašio bazilikom (*basilica minor*) 1941. godine, i u proglasu naveo da se ta crkva „s pravom smatra nacionalnim svetištem Srca Isusova“. U toj Bazilici nalazi se grob blaženog Ivana Merza, laika koji je osobito surađivao s isusovcima u apostolatu mladeži u prvoj polovici 20. stoljeća.

Isusovci su poznati po intelektualnom apostolatu. To je djelovanje na području evangelizacije kulture, odnosno društva, a promiče se kroz znanstveni i obrazovni rad. Isusovci vode Fakultet filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu,

*Fakultet Filozofije i religijskih znanosti (s lijeva na dnu)
i Knjižnica Juraj Habdelić (s desne strane) u Zagrebu.*

koji djeluje u sklopu Sveučilišta u Zagrebu. Na tom fakultetu mogu se studirati filozofija i religijske znanosti, sve do doktorata.

Filozofski-teološki institut Družbe Isusove, također u Zagrebu, obrazovna je institucija na kojoj se može studirati teologija, a najviše je pohađaju kandidati za svećeništvo.

Uz to, isusovci u Zagrebu vode veliku znanstvenu knjižnicu „Juraj Habdelić”, znanstveni časopis Obnovljeni život te izdavačku djelatnost.

Isusovci jako cijene rad s mladima. Tijekom 20. stoljeća vodili su mnoga sjemeništa – ustanove za odgoj svećeničkih kandidata. Danas vode Isusovačku klasičnu gimnaziju u Osijeku. Uz to, duhovno vode i podržavaju mnoge udruge mlađih katolika.

Promocija maturanata Isusovačke klasične gimnazije u Osijeku.

*Markica s likom
p. Antuna Cveka,
„dobrog duha Zagreba“,
koji je bio poznat po svojem
radu s najsiromašnjima.*

Treba spomenuti Studentski katolički centar (SKAC), kojeg je u Zagrebu osnovao p. Luka Rađa, a zatim se proširio u druge gradove. P. Luka Rađa osnovao je 2003. ljetni katehetski kamp u Modravama, koji djeluje do danas, a postao je uzor za osnivanje mnogih drugih sličnih kampova.

Isusovci su od početka podržavali angažman katoličkih laika. Tako su nekada vodili Marijine kongregacije, koje su bile skupine katolika iz raznih zvanja i društvenih skupina, a željeli su rasti u osobnom duhovnom životu te promicati katoličku vjeru u društvu u kojem su djelovali. Iz te aktivnosti razvila se Zajednica kršćanskog života, koja djeluje i danas u svim područjima svijeta, s istim poslanjem. Na području obiteljskog apostolata, hrvatski isusovci su osnovali Hrvatsku zajednicu bračnih susreta i Obiteljske ljetne škole.

Isusovci žele mijenjati svijet prema katoličkom društvenom nauku. Stoga podržavaju vjernike koji djeluju u socijalnom apostolatu, a i sami mu daju važan doprinos. U svijetu i u Hrvatskoj djeluje Isusovačka služba za izbjeglice koja prati, služi i zagovara prava izbjeglica i drugih nasilno raseljenih osoba. Siromašnim starijim osobama pomaže Katolička udruga Kap dobrote, koju je osnovao isusovac pater Antun Cvek u Zagrebu.

IGNACIJEVSKI UZORI

Dokaz je svake karizme u njezinih svecima, a u velikoj obitelj koja se nadahnjuje na djelu sv. Ignacija ima ih mnogo. Pogledajmo nekoliko značajnih uzora, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj.

Franjo Ksaverski

Franjo Ksaverski rođen je u Xavieru, u kraljevstvu Navare (današnja Španjolska) 7. travnja 1406. godine. Djetinjstvo je proveo u miru, ali nakon navršene desete godine, njegovim životom počele su harati nesreće: od smrti oca do rušenja djedovskog dvorca, preko obiteljskih patnji... mladi Franjo ipak je uspio dobiti odgoj i dobru pouku iz latinskog jezika.

Ključna godina u kojoj će upoznati sv. Ignacija bit će 1525., kad će pristupiti kolegiju sv. Barbare u Parizu. U kolegiju je došao kao vrlo umišljen, nepromišljen

Slika svetog Franje Ksaverskog koja se čuva u muzeju grada Kobe, u Japanu. Kraj Franjinih su usta naslikane riječi: „Satis est, Domine, satis est“, što u prijevodu s latinskog znači: „Dosta je, Gospodine, dosta je.“ Riječi su to koje je svetac često izgovarao u ushićenoj molitvi, što je na slici prikazano na simboličan način: Franjino srce u njegovim rukama iz nebeske slave dodiruje Kristov križ, a u pozadini je križa i kristogram IHS. Franjine su riječi „Satis est, Domine, satis est“ također upisane na svečevoj grobnici u Goi, u Indiji.

i lakouman mladić, no to ljeto 1525. godine bit će temeljni prijelom u njegovom životu. Naime sv. Franjo dijelit će sobu sa sv. Ignacijem, ali će ga na početku smatrati pobožnim i nezanimljivom studentom. Sveti Ignacije tada će upravo u Franji vidjeti ljepotu koja može biti poslužena za Kristovo služenje na zemlji. Ne zna se točno na koji je način Sv. Ignacije pridobio naklonost mladog Franje, ali se zna da je Ignacije nekoliko puta izvukao Franju iz povremenih nestaćica novaca i da mu je pribavio unosnih „repeticija“. Prema pobožnoj tradiciji, sveti je Ignacije svojega cimera podsjećao na Isusove riječi: „Što koristi čovjeku ako zadobije čitav svijet, a samoga sebe izgubi?“ Franju je kasnije spominjao kao „najtvrdje tijesto što ga je ikad mijesio, a kojim se Bog poslužio više nego ikojom osobom našeg vremena...“

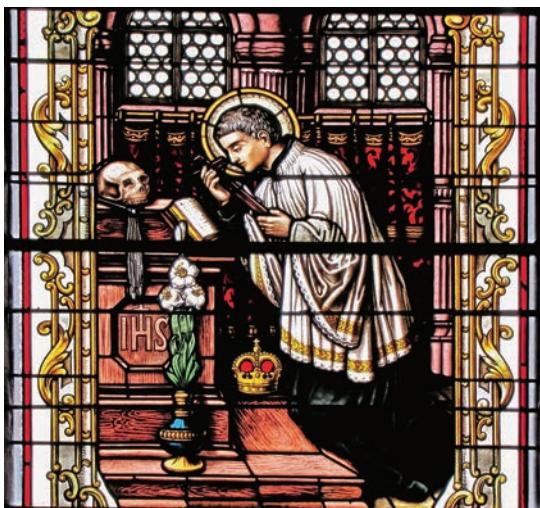
Preobrazba srca i života svetog Franje svakako je trajala, ne znamo točan trenutak, ali ono što sigurno znamo je da Ksaver 15. kolovoza 1534. polaze zavjete s Ignacijem i ostalom petoricom sudrugova na Montmantreu.

Franjo Ksaverski zatim će, nakon što papa Pavao III. odobri Družbu Isusovu, biti poslan na Daleki istok te tako postati apostol prvo Indije, a onda i Japana. Svetog Franju Ksavera smatraju pionirom misija novoga vijeka koje su vođene po sustavnom planu te ga se često naziva najvećim misionarom nakon svetog Pavla. Računa se da je sam Franjo pridobio za Krista i krstio 30 000 duša. Njegovi biografi ponekad ističu kako su mu ruke bile bolne i onemoćale nakon cjelodnevnih krštenja čitavih sela koja je obratio. Želio je otići i u Kinu, ali je umro pred njezinim vratima na otoku Sancijanu 3. prosinca 1552. Papa Grgur XV. proglašio ga je svecem 12. ožujka 1622. godine. Slavi ga se 3. prosinca – na dan njegove smrti – odnosno rođenja za nebeski život.

Alojzije Gonzaga

Alojzije Gonzaga, mladi isusovac kojeg će pratiti glas milosrđa prema siromasima, ali isto tako vjernog molitelja i primjera dubokog odnosa s Bogom.

Rođen je 9. ožujka 1568. u Castiglioneu u vrijeme snažne tridentske obnove. Odrastao je u kršćanskom duhu u obitelji u kojoj su se čitala pisma isusovačkih misionara iz raznih dijelova svijeta i upravo ti primjeri su ga oduševljivali. S obzirom na to da je dolazio iz bogate obitelji, okusio je čari raskoša i sjaja, ali vrlo odvažno, već sa svojih 17 godina, odrekao se svega tog blještavila, titule markiza i vlasništva nad imanjem obitelji.

Vitraj sv. Alojzija Gonzage. Vidljivi su simboli koji se vezuju uz tog mladog isusovca, a koji su tipični u svetačkoj ikonografiji: kruna kao znak visokog plemstva i bogatstva kojeg se Alojzije odrekao kad je prigrlio redovničko siromaštvo; bijeli ljiljani koji označuju njegovu krepost čistoće; lubanja koja označuje umiranje sebi; pod lubanjom je prikazan bič – simbol askeze te discipline nad tjelesnim strastima. Sveti je Alojzije uronjen u molitvu i ljubi Kristov križ – tu je ljubav konkretno očitovao u brizi za zaražene kugom.

U Družbu Isusovu stupa 1595. godine gdje se posebno ističe u formaciji. Zbog te posvećenosti danas se smatra uzorom mlađih isusovaca. Bio je revan u molitvi i pokorama – toliko da su poglavari tražili da donekle ublaži svoju **askezu**. Bio je također posebno pažljiv u čuvanju kreposti čistoće i čuvanju pogleda bilo od čega što je mislio da je prigoda za grijeh.

Osim toga, najzapamćeniji ostat će po svojoj hrabroj izloženosti bolesti kuge, upravo kako bi iz prve ruke pomagao bolesnicima koji su ne samo bili izloženi tom bolešću, već su bili odbačeni od društva, izolirani i bez nade, u strahu od sutrašnjice. Godine 1591., kad je u Rimu izbila kuga, isusovci su otvorili bolnicu za oboljele te se tako Alojzije dobrovoljno javio za služenje najpotrebnijima. Svojem je ispovjedniku, sv. Robertu Bellarminu – poznatom isusovcu i kasnije kardinalu, – ispovjedio kako mu se prizor te miris oboljelih od kuge fizički gadio pa se morao jako truditi da nadide fizičku odbojnost u toj službi – što je iz ljubavi i učinio. Sveti je Robert bio toliko impresioniran mlađim Alojzijem te je tražio, on – veliki teolog, intelektualni div te i sam svet redovnik, da bude pokopan pod nogama svojeg duhovnog praćenika.

Alojzije će i sam umrijeti od kuge, u 23. godini života, točnije 21. lipnja 1591., na glasu svetosti. U Crkvi ga se i slavi 21. lipnja. Njegov je posvećeni život bio osobiti način darivanja vlastita života za druge. Papa Benedikt XIII. proglašio ga je zaštitnikom mlađih studenata 1729. godine, a katolička mladež gleda ga kao uzora u očuvanju čistoće i nasljedovanja Krista. Zaštitnik je oboljelih od AIDS-a i kuge.

Ivan Berchmans

Ivan Berchmans rođen je 13. ožujka 1599. godine u flamanskom gradu Diestu. Tipično za to vrijeme, Ivanova je obitelj bila velika te je on bio najstariji od petoro djece. Njegova je obitelj bila vrlo skromnih sredstava te je njegov otac morao skrbiti za obitelj svojim postolarskim zanatom. Već u ranoj mladosti, zahvaljujući i odgoju roditelja, Ivana krasí revnost prema molitvi, svetoj misi i ljubaznosti.

Ivan je upoznao isusovce u kolegiju u Mechelenu te je odlučio pristupiti Družbi Isusovoj upravo čitajući životopis svetog Alojzija Gonzage. Njegov se otac tome strogo protivio jer je računao kako bi Ivan kao biskupijski svećenik, bez zavjeta siromaštva, mogao pomagati svojoj stvarno potrebitoj obitelji. Pokušao je odgovoriti Ivana od redovničkog zvanja tako da ga je poslao u jedan franjevački samostan, gdje ga je jedan rođak odgovarao od njegova nauma. Kad to nije uspjelo, Ivanov je otac prijetio da će prekinuti financijski uzdržavati njegovo obrazovanje. No Ivan je bio oduševljen isusovačkim idea-

Slika svetog Ivana Berchmansa.
Ivan okruglog okvira prikazani su predmeti koje je Ivan držao u rukama dok je umirao: križ, krunica te knjižica isusovačkih pravila, koje se Ivan trudio savršeno obdržavati. Odnoseći se na ta tri predmeta, ispod su na latinskom napisane Ivanove riječi: „Haec tria mihi carissima, cum his libenter moriar“, što u prijevodu s latinskog znači: „Ovo mi je troje predragocjeno, s njima ću rado umrijeti.“

lima te je svojom upornošću slomio očeve protivljenje. Stoga je 1616. godine u Mechelenu u mladoj (ali duhom ipak zreloj) dobi od 17 godina odlučio pristupiti novicijatu. Tih su godina vjerski ratovi između protestanata i katalika bili u punom zamahu, pa se Ivan po uzoru na hrabrost i odvažnost svetog Ignacija nadao da će postati katolički vojni kapelan, priželjkujući položiti svoj život služeći drugima na bojištu. Kasnije, tijekom formacije u novicijatu, želja mu je bila otići u misije u Kinu te boriti se protiv krivovjeraca.

Kao mladi bogoslov na studiju filozofije u Rimu Ivan je bio vrlo marljiv i uzo- ran. U to su se vrijeme na fakultetima često održavale javne dispute – rasprave u kojima bi studenti ili profesori iznosili razloge za i protiv o značajnim temama. Ivan je imao toliki ugled da su ga izabrali da u takvoj javnoj disputi brani sve što je tijekom tri godine filozofije naučio. Nakon toga, bio je opet izabran za javnu raspravu sa studentima jednog drugog rimskog učilišta. Intenzivna priprema za te zahtjevne zadatke vjerojatno je doprinijela tome da je Ivan obolio te mu se stanje brzo počelo pogoršavati. Subraći koja su ga posjećivali dok je bio bolestan govorio je vedro o raju. Nakon vrlo kratke bolesti, preminuo je 1621. godine, držeći u rukama raspelo, krunicu i knjižicu isusovačkih pravila.

Ivanova se svetost nije sastojala u malom broju velikih djela, već u velikom broju malih, svakodnevnih djela ljubavi. Sveti je Ivan bio svetac svakodnevice – jednostavnog, iz dana u dan ispunjavanja dužnosti. Ivan je postao svet svje- dočeći Krista u svakodnevnom životu kroz marljivost, poslušnost, željom za učenjem i poniznošću.

Papa Lav XIII. proglašio je Ivana svetim 1888. godine. Zaštitnik je mlađeži, ministranata, ministrantica, studenata i isusovačkih bogoslova na studiju filo- zofije. Slavi se na dan svojeg rođenja za nebo, 13. kolovoza.

Stanislav Kostka

Još je jedan u nizu primjera mlađih isusovaca Stanislav Kostka. Rođen davne 1550. godine, ne razlikuje se puno od gore navedenih primjera mlađih Isuso- vaca. Dolazi iz moćne i bogate obitelji stoga je i njegovo školovanje bio osigu- rano. Sa svojim bratom Pavlom završio je u Beču na školovanju klasičnih nauka, te se već tada istaknuo kao vrlo revan, pobožan i ustrajan mladić, koji neće olako skrenuti s puta, unatoč svim kušnjama slobode i ulicama grada bez

Kip preminuća svetog Stanislava koji je načinio Pierre Legros mlađi, a koji se nalazi u sobama svetog Stanislava, koje su dio isusovačke crkve sv. Andrije na Kviriñaleu, u Rimu. Tamo je za vrijeme svećeva života bio isusovački novicijat. Kip je izrađen 1703. godine, još prije nego što je sv. Stanislav proglašen svetim. U jednoj ruci Stanislav drži križ i krunicu, dok u drugoj ima sliku Blažene Djevice Marije – znakove njegove velike pobožnosti prema Gospu. Kip je primjer barokne umjetnosti - stila koji su isusovci često koristili kako bi vjernicima približila otajstva vjere – toliko da se barok ponekad (istina, pretjerano) i nazivao „isusovačkom umjetnošću“.

roditeljskog nadzora, što se nije moglo reći za njegovog brata, koji se predao svjetovnom životu te se prema Stanislavu znao i nasilno ponašati.

Veliku ljubav gajio je prema svetoj pričesti i Majci Božjoj te je znao svaki dan izmoliti po 15 otajstava krunice. Redovito bi odlazio u crkve kako bi se susreo u molitvi s Isusom. Kako je živio u vrijeme čestih bolesti, sam je obolio tako da jednom prilikom nije mogao ustati iz kreveta i otići na svetu pričest. Veliko pouzdanje stavljao je u Boga, ali i sv. Barbaru, zaštitnicu umirućih, koju je žarko molio za pomoć da se taj dan pričesti. Bog je uslišio tu molitvu i na tom primjeru vidimo koliko je veliku vjeru i pouzdanje imao mladi Stanislav. Svakodnevne molitve upućene Mariji, koju je nazvao svojom Majkom, rezultirale su i paljenjem iskre u njegovom srcu za pridruženje isusovačkoj Družbi.

S obzirom na to da je dolazio iz imućne obitelji, njegov otac se protivio toj njegovoј želji, stoga Stanislavov pristup Družbi nije bio jednostavan. No on je bio vrlo odlučan, hrabar i siguran u svom naumu i već su se tada mogle vidjeti crte ignacijevske karizme u njegovom karakteru. Nakon nekoliko prepreka, stigao je u Rim 1567. te u novicijatu sv. Andrije započeo svoje prve isusovačke korake. Bio je uzoran novak: šutljiv, čedan, poslušan.

Nažalost, nije dugo vremena proveo u Družbi jer je obolio, te je već sljedeće godine umro na blagdan Velike Gospe (15. kolovoza 1568.g.) u svojoj nepunoj 18. godini. Papa Benedikt XIII. proglašio ga je svecem 1726. godine, a njegov se blagdan slavi 13. studenog i zaštitnik je isusovačkih novaka.

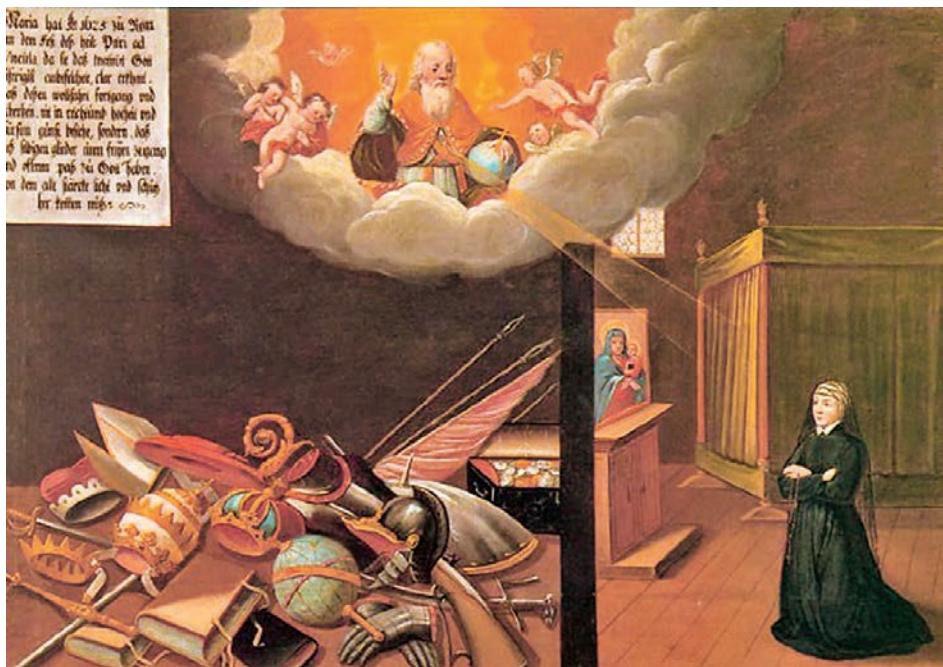
Mary Ward

Mary Ward bila je engleska katolička redovnica, rođena 23. siječnja 1585. godine u Mulwhithu. Za vrijeme svog života mogla je svjedočiti vjerskim sukobima u Engleskoj – dva njezina ujaka bila su uključena u tzv. barutnu zavjeru – neuspjelom pokušaju atentata na protestantskog kralja Jamesa I. kako bi se na vlast vratila katolička monarhija.

Već u dobi od petnaest godina, Mary osjeća Božji poziv da otiđe u samostan. Odlučuje se odazvati i bira zatvoreni samostan sestara klarisa u Saint-Omeru.

Nakon nekog vremena, Mary je uvidjela da kontemplativni način života nije onaj za koji je ona pozvana, nego da svoj poziv treba usmjeriti na aktivnije služenje. U to vrijeme, takav način služenja za jednu redovnicu bio je neobičan i već se tu pokazivala njezina posebnost. Kao dvadesetčetverogodišnjakinja u krugu svojih istomišljenika, 1609. godine osniva svoju vjersku zajednicu u Saint-Omeru koja je počela otvarati škole za djevojčice. Mary je smatrala da žene mogu doprinijeti Crkvi puno više na različitim područjima, osim za ona već godinama određenim: redovnice koje mole, odgajaju ili se brinu za bolesne. Njezini su stavovi zbog toga često bili odbacivani, neprihvaćeni te ih se držalo kontroverznima. Mary je upravo po uzoru na Družbu Isusovu željela više činiti, raditi i davati sebe te tako uključivati i druge žene. Tijekom života primit će mnogo kritika i odbacivanja, no neće odustajati. Odlučila je ići do Svetе Stolice kako bi zadobila formalno priznanje za svoju zajednicu.

Njezinu upornost uvidjeli su mnogi koji su je cijenili, među njima je bio i tadašnji vrhovni poglavatar Družbe Isusove, p. Mutio Vitteleschi. Tako je i sam

Mary Ward u molitvi. Ovo je jedna od pedeset slika niza poznatog kao „Naslikanji život

Mary Ward“, koji prikazuje njezin duhovni život, a o kojem, nažalost, nema puno preciznih informacija. Niz se čuva u Augsburgu, u Njemačkoj. Mary je prikazana u dubokoj molitvi, kako prima objavu Boga Oca, a opis slike u gornjem lijevom kutu kaže: „Godine 1625. u Rimu, na blagdan svetog Petra u okovima, Mary je gorljivo predavala svoj Institut u Božje ruke. On joj je obznanio da njegov uspjeh, napredak i sigurnost ne ovise o bogatstvu, dostojanstvu ili naklonosti prinčeva, nego da svi njegovi članovi imaju slobodan i otvoren pristup onome od kojeg proizlazi sva snaga, svjetlo i zaštita.“

papa Urban VIII. dozvolio da Mary svoju zajednicu osobno zagovara pred kongregacijom kardinala koja je u to vrijeme bila osnovana kako bi ispitali situaciju. Sve se to dogodilo 1629. godine.

Zajednica se nazivala isusovke, ali nažalost već 1631. godine bile su zbranjene. No, to nije sprječio Mary da nastavi raditi po načelima po kojima je izgradila zajednicu. Pod posebnom zaštitom pape Urbana, putovala je Evropom pješice, u vrlo siromašnim uvjetima, često se razbolijevala, ali nije odustajala u osnivanju škola. Kada se vratila u Englesku i nastanila u Londonu, aktivnost nje i njezinih sljedbenica nastavila se u osnivanju besplatnih škola za siromašne, brizi za bolesne i zatvorenike. Upravo je tako, po uzoru na Družbu Isusovu, djelovala sa ženama, služeći najpotrebnijima, a tako i Bogu, na sve veću slavu njegovu.

Umrla je za vrijeme engleskog građanskog rata u Yorku 30. siječnja 1645. godine. Njezin rad i djelo i danas je na glasu. Sveta Stolica formalno ju je priznala kao utemeljiteljicu dvaju vjerskih instituta: *Institut Blažene Djevice Marije* i *Kongregacija Isusova*.

Kateri Tekakwitha

Kateri Tekakwitha prva je kanonizirana američka domorotkinja, poznata kao „Ljiljan Mohikanaca“. Rođena je 1656. u mohikanskom selu Ossernenon. Njezin je otac bio vođa plemena i poganin, dok je njezina majka bila izučena u katoličkoj vjeri. U to vrijeme mohikanci su su često otimali žene i prisiljavali ih na brak. Tako je i njezina majka morala stupiti u brak s poglavicom mohikanskog plemena.

Kateri je djetinjstvo provodila u raznolikom društvu domorodaca različitih plemena koje su Mohikanci apsorbirali u svoje pleme. Njezino je djetinjstvo također obilježeno bolestima koje su harale tamošnjim područjem. Sama je preživjela zaraznu bolest boginja u ranom djetinjstvu, kad je imala oko četiri godine, ali je nažalost ostala siroče jer njezin otac, majka i brat nisu preživjeli. Nosila je posljedice te bolesti – oštećenje vida i ožiljke na glavi koje bi često skrivala ogrtačem.

Brigu o njoj preuzeo je njezin ujak, no kad je već odrasla, skoro je bila prisiljena na dogovoren brak. Zbog svojeg odbijanja ženidbe bila je kažnjena teškim poslovima, što je ona strpljivo i tiho podnosila. Konačno, uspjela je pobjeći i sakriti se u jednom kanadskom plemenu u Montrealu. Tamo je upoznala isusovce koji će uveliko utjecati na njezin život i vjeru. Svoj je život po uzoru na njih htjela posvetiti Isusu, što je učinila zavjetovavši doživotnu čistoću. Ono što je zanimljivo, a nije se običavalo u to vrijeme, je da su isusovci vrlo brzo odobrili njezino krštenje. Najčešće su čekali na krštenje obraćenika sve do smrtne postelje ili dok ne bi bili sigurni da će katekumen ostati pri vjeri, budući da je jedan od problema u misijama među poganima bio otpad novokrštenika od vjere – nešto čega se kod Kateri očito nije trebalo bojati. U dobi od 19 godinama, krštena je kao Katarina na Uskrs 18. travnja 1676. godine. Bila je vrlo pobožna i osobito se isticala u djelima pokore, u čemu je nekad znala i pretjerati, npr. uzrokovanjem opeketina na svojem tijelu, što je među Mohikancima bio uobičajeni tretman za zatočenike. Kateri je pronašla zdravu umjerenost u pokori uz pomoć isusovaca.

Jedna od najstarijih slika sv. Kateri Tekakwitha, koju je naslikao isusovac Claude Chauchetiere, oko 1696. godine P. Claude imao je važnu ulogu u Katerinom životu: napisao je njezinu prvu biografiju, savjetovao ju oko umjerenosti i pokori te je bio jedan od prvih ljudi koji su postali uvjereni u njezinu svetost. Na Katerinom nadgrobnom kamenu napisano je na mohikanskom jeziku: „Najljepši cvijet koji je ikad procvao među crvenim ljudima“.

Njezino se zdravstveno stanje brzo pogoršalo. Na Veliku srijedu 17. travnja 1680. Kateri je preminula u dobi od 24 godine. Ono što je bilo neobično, nakon nekoliko trenutaka poslije njezine smrti, ožiljci na njezinoj glavi čudesno su nestali.

Proces njezine kanonizacije započeo je papa Ivan Pavao II. još 1980. godine, kada je proglašena blaženom. Papa Ivan Pavao II. odabrao ju je za zaštitnicu Svjetskoga dana mladeži godine 2002. održanoga u Torontu. Papa Benedikt XVI. proglassio ju je svetom 21. listopada 2012.

Za mnoge katolike Tekakwitha je uzor istinskog kršćanskog svjedočenja vjere bez obzira na isključivanje iz društva. Nije dopustila da joj vjera iščezne, unatoč progonu iz svoje okoline.

Petar Perica

Petar Perica isusovac je iz Kotišina kraj Makarske. Rođen je 27. lipnja 1881. godine. Pohađa isusovačko sjemenište u Travniku, gdje upoznaje Petra Barbarića, kojeg je izuzetno štovao i s kim je prijateljevao. Na odru je odrezao pramen Barbarićeve kose i nosio ga kao relikviju. Petar Perica na osobit je način doprinio pripremama posvećenja hrvatske mladeži Srcu Isusovu 1900. godine: ispjevao je pjesmu „Do nebesa nek se ori“. Uz to, on je autor i vrlo popularne pjesme „Zdravo Djevo“ (Rajska Djevo, Kraljice Hrvata).

Petar je kao mlađi, gimnazijalac, htio pristupiti Družbi Isusovoj. Godine 1901. stupa u novicijat Austrijske pokrajine u Velehradu, u Moravskoj (današnja Češka). U Zagrebu je imenovan zamjenikom urednika Glasnika Srca Isusova i upraviteljem Apostolata molitve za područje Zagrebačke nadbiskupije. Osobito je povezan s blaženim Ivanom Merzom s kojim je, za hrvatsku katoličku mladež, osnovao sportsko društvo pod imenom Đački orao.

Od 1937. živio je u Dubrovniku na službi poglavara tamošnje isusovačke zajednice. U to vrijeme partizani su ušli Dubrovnik te uhitili p. Pericu. On je u vjeri sve predao Srcu Isusovu i pristao na žrtvu. Pogubljen je u noći s 23. na 24. listopada 1944. godine na otočiću Daksi. Njegovi posmrtni ostaci identificirani su nakon 66 godina. Pokopan je 2010. godine uz svoju redovničku subraću na dubrovačkom gradskom groblju Boninovo. Petar Perica živi je primjer prihvatanja žrtve za svoju vjeru i svjedočenje za Boga pred neprijateljima Katoličke crkve.

*Fotografija p. Petra Perice.
Čuvši o partizanima koji su ga došli
uhititi u Dubrovniku, p. Perica
rekao je: „Presveto Srce Isusovo,
smiluj mi se. Ako je žrtva, pa neka
bude, primam je“, nakon čega je sa
sobom uzeo svoj redovnički križ,
sliku Srca Isusova i Marijina
te sv. Josipa. Od subraće u kući je
zatražio da mu za sve oproste te se s
njima posljednji put pozdravio.*

Petar Barbarić

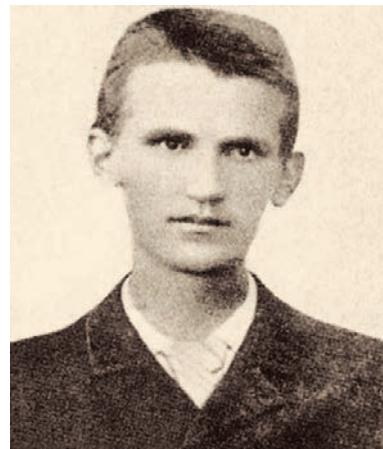
„Radije će umrijeti, nego uvrijediti Isusa“ – govorio je mladi Petar Barbarić, koji je – slično kao Stanislav Kostka, Alojzije Gonzaga i Ivan Berchmans – u malo godina postigao veliku svetost.

Petar je rođen 19. svibnja 1874. u klobučkom zaseoku Šiljevište blizu Ljubuškog, u Bosni i Hercegovini. Odrastao je u hrvatskoj obitelji s devetero djece, a roditelj su mu bili pobožni i vrijedni.

Djetinjstvo je proveo na paši s ovcama uz pobožne knjige. Petar je bio dobro, ali i živahno dijete pa je svojim nestაslucima koji put zaslužio i šibu. On to u jednostavnosti srca priznaje i kaže da je to bilo za njega dobro. U pučku školu pošao je tek s dvanaest godina kad je blizu rodnog sela otvorena škola. U dvije godine završio je četiri razreda škole s odličnim uspjehom. Iz tog školskog života vrijedno je spomenuti da je jednoga zimskoga dana, za vrijeme strašne bure i mećave, Petar jedini došao u školu. Ta zgoda jasno pokazuje koliko je kod njega bio razvijen osjećaj dužnosti te kako se u vršenju dužnosti nije dao smesti nikakvim zaprekama. Roditelji nisu imali novca za njegovo daljnje školovanje pa je u Vitini izučio trgovачki zanat.

Godine 1889. rektor travničkoga sjemeništa razasla je pismo učiteljima po Bosni i Hercegovini moleći ih da mu preporuče dobre i nadarene mladiće koji bi se željeli posvetiti svećeničkom staležu. Petrov se učitelj odmah njega sjetio, a samom je Petru to bilo kao glas i dar samoga neba. Kao trgovачki pomoćnik, primljen je u sjemenište u Travniku sa željom da postane svećenik.

Kroz svih osam godina školovanja bio je uvijek prvi u svom razredu, uzoran u svakom pogledu. Provodio je običan život tadašnjega đaka sjemeništarca, ali ta običnost bila je neobična. Vrijeme dobro iskorištavao, s milošću Božjom surađivao, odgojiteljima i profesorima bio poslušan, prema njima pun poštovanja.

Fotografija časnog služe Božjega
Petra Barbarića. Neki su od
Petrovih citata: „Od svih putova što
vode u nebo, meni se čini najkraćim,
najlakšim i najpouzdanim onaj
kojem čovjek ide ispunjavajući svoje
obične dužnosti“; „Predajmo se u
volju Božju, bez Božje volje nema
ništa“; „S molitvom ćete sve
pridobiti“.

vanja i poučljivosti, a prema sudrugovima uvijek otvoren, spremam na šalu, nesebičan, voljan pomoći. Hodnicima je išao često držeći ruku pod kaputom i tako molio krunicu. Postao je pravo svjetlo travničkoga sjemeništa.

U višim mu je razredima pomalo dozrela odluka da stupi u Družbu Isusovu i postane isusovac. Petar se kao sedmoškolac za jedne šetnje teško nahladio. Razbolio se od tuberkuloze i umro kao učenik osmog razreda isusovačke gimnazije, položivši prije toga redovničke zavjete u Družbi. Svoju je preranu smrt primio svjesno kao dar iz Božje ruke, o čemu svjedoče njegova dirljiva pisma ocu i bratu franjevcu fra Marku.

Jedan je isusovac koji je Petra poznavao ovo o njemu zapisao: "Toliko mogu reći sasvim iskreno da si ne mogu predstaviti kako mladić može vjernije Bogu služiti i bolje na smrt se pripraviti nego li je to Barbarić učinio. I zato se ne bih čudio ako bi jednom bio proglašen svećem."

Petar Barbarić preminuo je u Travniku na Veliki četvrtak 15. travnja 1897. godine, a u tijeku je postupak za njegovo proglašenje blaženim.

Ante Gabrić

Ante Gabrić rođen je u Metkoviću 28. veljače 1915. godine. Kad je bio još mali pučkoškolac, njegov je brat doveo kući na prenoćište dvojicu isusovačkih bogoslova koji su bili zakasnili na parobrod u Metkoviću. Bogoslovi su bili odgojitelji u isusovačkoj gimnaziji u Travniku i o tomu su pripovijedali te večeri u obitelji Gabrićevih. Mali se Ante oduševio. Tako je odluka pala da dođe u isusovačko sjemenište u Travnik.

Jednom prigodom sjemenište je pohodio bengalski misionar i govorio im o misijama. Na kraju je upitao: „Hoće li itko od vas poći u misije?“ Nastao je muk, a onda mali Ante digne ruku i reče: „Ako ne želi nitko drugi, ja ću!“

Nakon mature ulazi u novicijat Družbe Isusove. Za vrijeme studija napisao je molbu vrhovnom poglavaru Družbe Isusove da mu dopusti odlazak u misije u Indiju. Na tu se nakanu posebno molio Božjem sluzi Petru Barbariću o kojem je puno toga čuo i saznao dok je bio u sjemeništu u Travniku.

Kad je primio odobrenje za misije, Ante je načinio *salto mortale* – skočio i preokrenuo se u zraku od radosti što mu je molba uslišana. Opršta se sa svojima u Metkoviću i u Zagrebu prima misionarski križ u bazilici Srca Isusova.

Fotografija p. Ante Gabrića u pohodu vjernicima u Indiji. Ovu je i druge snimke p. Gabrića uslikao poznati hrvatski fotograf Zvonimir Atletić. Naš je misionar često prevaljivao teški teren kako bi pomagao povjerenim mu dušama. Za svoj bicikl rekao je: „Malo ja vozim njega, malo on vozi mene“. Također je rekao: „Ljepota je života u žrtvi. Što više možemo dati, to ćemo biti sretniji. I što više dajemo, to će nam lakše biti davati.“

U Indiji, u Bengaliji, uči bengalski jezik i usavršuje engleski, a u isusovačkom kolegiju podno Himalaja tri godine studira teologiju. Zaređen je za svećenika 1943. godine.

Pater Ante radio je u mnogim misijskim postajama. U Bošontiju osniva tehničku školu, gimnaziju i konvikt. Uz to gradi i bolnicu s 30 kreveta – prvu na tom području. Kako bi sela zaštitio od poplava, organizira gradnju nasipa i čvršćih kuća; gradi bunare kako bi ljudima omogućio pristup pitkoj vodi. Uz sve to odgaja katehiste koji će mu pomagati u poučavanju vjeronauka.

Nakon 15 godina u Bošontiju, p. Ante odlazi u misijsku postaju Morapai. Gradi crkvu te kuću za udovice, kao i kuću za časne sestre. Kad je 1967. godine bila velika glad u Indiji, bengalske vlasti su zamolile p. Gabrića da organizira prehranu školske djece. Dao se na posao i organizirao prehrambene centre u 155 seoskih škola na području delte rijeke Gangesa.

Iz Morapaia se ponovno vraća u Bošonti, a nakon toga osniva novu misijsku postaju Maria Polli, što znači Marijino selo, te gradi samostan za sestre Misionarke ljubavi Majke Terezije. Osniva sirotište, gradi crkvu i starački dom. Postaja Maria Polli na koncu je okupljala 45 sela.

Pater Gabrić četiri puta posjetio je domovinu Hrvatsku – jednom i u pratnji Majke Terezije kad je otvarala kuću za svoje sestre u Zagrebu. Svaki je njegov pohod domovini bio duhovna obnova za cijeli hrvatski narod. Neumorno je obilazio krajeve svoje domovine, posjećivao bolesne i nemoćne koji su se molili za misije, tješio i hrabrio, propovijedao i molio, davao duhovne vježbe i intervjuje. Jednostavno, ljudi su oduševljivali.

Na kraju svojeg životnog puta p. Ante trpio je od želučanih tegoba. Držeći svoj misionarski križ rekao je kapelanu: "Silvestre, došao je moj trenutak. Isus me zove." Preminuo je u automobilu na putu prema Kalkuti. Tog dana, 20. listopada 1988. navršila se pedeseta godišnjica njegova dolaska u Indiju.

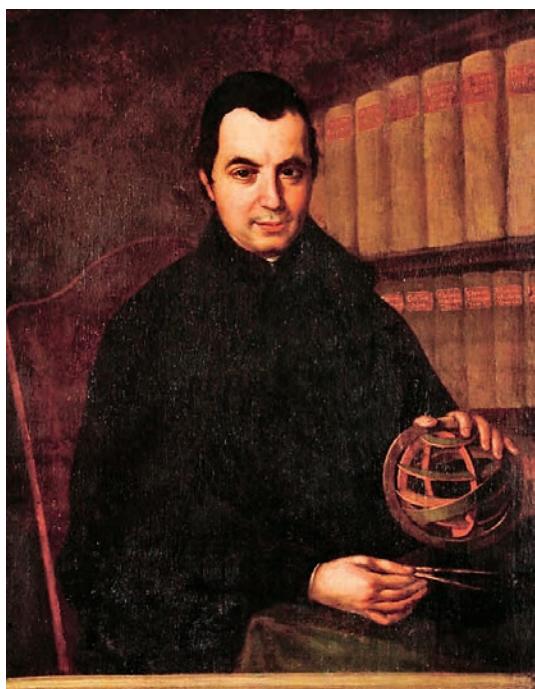
Pater Gabrić volio je uspoređivati svoj svećenički život sa svjetiljkom koja gori pred svetohraništem. Kako je u jednom razgovoru rekao: "Treba gorjeti i izgorjeti... a mi dimimo! Zašto ću ja dimiti molim vas lijepo!?"

Pokopan je u Maria Polliu. U grob su mu stavili, po njegovoj želji, malo hrvatske zemlje koju je ponio sa sobom i bočicu vode iz Jadranskog mora. Na proslavi stote godišnjice njegova rođenja, 2015. godine, otvoren je postupak za proglašenjem blaženim i svetim patra Ante Gabrića.

Ruđer Bošković

Od svih hrvatskih isusovaca bez sumnje je najpoznatiji Ruđer Bošković, svećenik i svestrani znanstvenik (fizičar, astronom, matematičar, geodet, filozof, teolog, pjesnik i diplomat) rođen 1711. u Dubrovniku. Školovao se u rodnom gradu kao pitomac isusovačkog Dubrovačkog kolegija (*Collegium Ragusinum*). Studirao je u Rimu na Rimskom kolegiju (danas Papinsko sveučilište Gregoriana), gdje je kasnije i držao katedru matematike.

U fizici je slijedio Newtona. Utemeljio je znanstveni pristup u rješavanju statičkih problema u graditeljstvu. Povjerena mu je sanacija napuklina na Michelangelovoj kupoli bazilike Sv. Petra u Rimu, što je uspješno privelo kraj ugradnjom željeznog prstena oko cijele kupole. Iz potrebe sanacije močvara

P.RÖGERIVS BOSCOVICH S.J. IN COLLEGIO ROM. MAT. PROFES.
NATUS RAGVSJ XV KAL. IVNII MDCCXI ATATIS ANNO XLV

Portret Rudera Boškovića kao profesora matematike na Rimskom kolegiju, nepoznat autor, naslikan 1756. godine. Bošković je držao katedru matematike na Rimskom kolegiju do 1760. godine. U tom je razdoblju, u Beču 1758. godine, objavljeno i njegovo najpoznatije djelo: Teorija prirodne filozofije, punim imenom: „Philosophiae naturalis theoria redacta ad unicam legem virium in natura existentium“, odnosno u prijevodu s latinskog: „Teorija prirodne filozofije svedena na jedan jedini zakon sila koje postoje u prirodi“.

na ušću plovног djela Tibera bavio se i hidrotehičkim poslovima. Pisao je između ostalog o veličini i obliku zemlje, o problemima u svezi s Newtonovom teorijom gravitacije, o polarnoj svjetlosti te plimi i oseki.

Po nalogu pape Bošković se bavio mjeranjem meridijanskih stupnjeva te je izradio i objavio zemljovid Papinske države. Za potrebe preciznijih mjerenja poboljšao je i konstruirao nove mjerne instrumente. Njegove nove ideje s područja geoznanosti utjecale su na kasnija geodetska mjerjenja po Europi i Americi.

U Beču je 1758. završio i tiskao svoje najglasovitije djelo: „Teorija prirodne filozofije“. U njemu tvrdi da je sva materija kretanje te uvodi zakon sila koje su odbojne na malim međuelektronskim udaljenostima, a privlačne na velikim, što će kasnije razviti Michael Faraday. Atom je za njega središnja točka oko koje se šire oblaci privlačno-odbojnih sila (Boškovićeva krivulja) pa će model atoma Nielsa Bohora biti izravna posljedica Boškovićevog opisa. Zbog te teorije sila i strukture tvari koja je i danas aktualna, može ga se nazvati vizionarom 20. stoljeća.

Zalagao se za Kopernikov heliocentrični sustav, a zbog obrane svojih znanstvenih nazora putovao je u ondašnja znanstvena središta London i Pariz. U Kraljevskom društvu (Royal Society) u Londonu tumači svoju teoriju pomrčine sunca i mjeseca. Kao imenovani diplomat Dubrovačke Republike ublažuje sumnje Velike Britanije da je Republika saveznik Francuske čime bi bila ugrožena trgovina s Engleskom.

U Londonu je izabran za člana Kraljevskog društva. Na njihovu inicijativu putuje u Carigrad motriti prolazak Venere ispred sunca. Kako je zakasnio, vrijeme iskorištava za pronalazak ruševina Troje iz Ilijade. Došao je do zaključka da se Troja ne nalazi na maloazijskoj obali kako se do tada mislilo, nego negdje dublje u unutrašnjosti, što su u 19. stoljeću potvrdila iskapanja Henricha Schliemanna. Iz Carigrada je oputovao preko Bugarske i Moldavije na sjever Europe do Varšave i Saknt-Peterburga gdje je primljen za člana Ruske akademije znanosti. Vratio se u Italiju te je imenovan profesorom matematike na Sveučilištu u Paviji, a povjeren mu je osnutak i vođenje zvjezdarnice u Breri.

Nakon ukinuća isusovačkog reda 1773., Bošković na poziv francuskog kralja odlazi u Pariz te prima francusko državljanstvo da bi bio imenovan ravnateljem optike za mornaricu. U toj službi ostaje gotovo jedno desetljeće.

Narušena zdravlja, zbog rada na uređivanju svog opusa o astronomiji i optici, vraća se u Italiju gdje nastavlja voditi zvjezdarnicu u Breri. U Bassanu mu izlazi 5 svezaka pod naslovom: „Djela koja se odnose na optiku i astronomiju“. Nakon napornog rada pri uređivanju tog opsežnog djela teško je obolio i 1787. umro u Milanu.

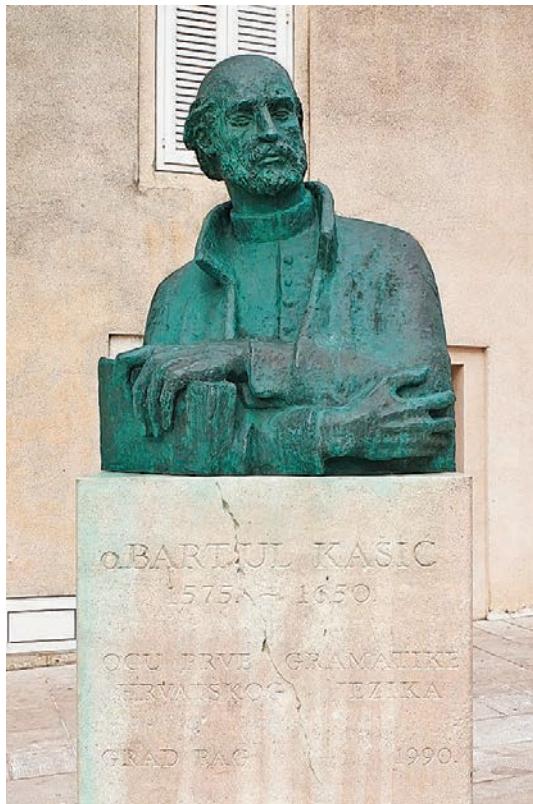
Bošković je gotovo cijeli svoj životni vijek proveo izvan svoje domovine, ali je marno vodio brigu za Dubrovačku Republiku i s ponosom naglašavao svoje hrvatsko porijeklo, što je osobito očito iz pisama sestri Anici.

Kao svećenik Družbe Isusove Bošković u svojim djelima često izražava vjeru u Boga i gdje god može služi misu i dijeli sakramente. Osobitu je pobožnost gajio prema Djevici Mariji pa je njoj u čast napisao stihove u heksametru.

Najveći hrvatski institut za prirodne znanosti i tehnologiju sa sjedištem u Zagrebu naziva se *Institut Ruđer Bošković*. U njegovu je čast i jedan krater na mjesecu nazvan Boškovićev krater.

Bartol Kašić

Isusovac Bartol Kašić rođen je u Pagu na Veliku Gospu 1575. godine. Naučio je čitati i pisati u svom rodnom gradu. Gimnaziju je polazio na *Ilirskom kolegiju* u Loretu (Italija), a više razrede te studij filozofije i teologije na *Rimskom kolegiju* – danas sveučilište Gregoriana. Kako je na studiju u Rimu bilo stude-nata i đaka iz Hrvatske, nastala je potreba da ih se poučava u pravilnom pisanju i govore-nju hrvatskog jezika. Budući da tada u Hrvata još nije postojao ujednačeni način pisanja na hrvatskom i nisu postojala dogovorena grama-tička i pravopisna pravila, svatko je pisao na svoj način i narječjem koje je najbolje poznavao.

Bista Bartola Kašića u njegovom rodnom Pagu. Od gramatike pa kroz književna djela i prijevode, oblikovao se Kašićev književni jezik od čakavsko-štokavske prema štokavsko-ikavsko-ijekavskoj stilizaciji. Izborom štokavštine, uređenjem pravopisa te opisom jezičnog ustrojstva odredio je smjer standardizacije hrvatskog jezika i imao veliki utjecaj u tijeku kasnijih razvojnih procesa do Ilirskog preporda u 19. stoljeću. Stoga je Kašićev djelo kamen međaš u povijesti hrvatskog književnog jezika i kulture.

Isusovački general Rudolf Aquaviva za potrebe hrvatskih studenata u *Rimskom kolegiju* u prosincu 1599. osnovao je **Ilirsku akademiju** – tako su onda nazivali Hrvatsku i hrvatski jezik. Magistra filozofije Bartola Kašića, koji je tada imao 25 godina, imenovao je za prvog učitelja, zaduživši ga ujedno da za hrvatske studente napiše gramatiku i pravopis te tako odredi standarde koji će biti obavezni na *Ilirskoj akademiji*.

Drugi imenovani učitelj, uz Kašića na Akademiji, bio je

dotadašnji papinski legat na istoku Europe i pisac prvog izvornog hrvatskog katekizma Aleksandar Komulović. Njegov *Nauk karstianski za slovinski narod*, tiskan je u Rimu 1582. na štokavsko-ikavskom narječju. On je nakon povrata s diplomatske službe u Transilvaniju, Poljskoj, Litvi i Rusiji, kao pedesetgodишnjak 1599. u Rimu stupio u Družbu Isusovu.

Mladi se Kašić svojski potradio pa je godine 1604. u Rimu, na latinskom jeziku, ugledala svjetlo dana prva gramatika hrvatskog jezika: *Osnova ilirskoga jezika - dvije knjige (Institutionum linguae illyricae - libri duo)*. Sastavio je Kašić i hrvatsko-talijanski rječnik s *Konverzacijiskim priručnikom*, koji je, nažalost, ostao u rukopisu.

Bartol Kašić je s dvadesetak objavljenih knjiga jedan od najznačajnijih i najplodnijih hrvatskih pisaca 17. stoljeća. Bio je također izvrstan prevoditelj s latinskog na hrvatski jezik: *Himni, Psalmi, Ritual rimski* itd. Preveo je i *Sveti pismo* koje je, na našu veliku kulturnu štetu, ostalo samo u rukopisu i to zbog nesloge hrvatskih cenzora.

Osobito je zanimljiva njegova *Autobiografija* u kojoj je opisao prvih 50 godina dinamičnog života. Posljednjih je 15 godine proveo u Rimu gdje ga je 1650. zatekla smrt. Pokopan je u rimskoj crkvi Sv. Ignacija gdje su Hrvati u njegovu čast podigli spomen-ploču.

Nikola Plantić

Kad turistički vodiči u Varaždinu dovode skupine turista u župnu crkvu sv. Nikole, ponosno naglašavaju da u njenoj kripti počiva tijelo kralja Paragvaja Nikole Plantića.

Tko je u stvari bio Nikola Plantić? Rođen je 1720. u Zagrebu, studirao je u svom rodnom gradu na isusovačkoj Akademiji (koja je začetak Zagrebačkog sveučilišta), zatim u Grazu i Trnavi (Slovačka). Primljen je u Družbu Isusovu, zaređen za svećenika te 1748. godine kao misionar bio poslan u Paragvaj (Južna Amerika).

Plantić nikada nije izravno djelovao među domorocima, nego kao profesor filozofije i teologije u Cordobi, rektor isusovačkog kolegija u Buenos Airesu i poglavatar isusovačke zajednice u Montevideu. Nakon što je španjolski kralj Karlo III. 1767. izagnao isusovce iz svog kraljevstva i iz svih španjolskih kolonija,

Nikola se vratio u Zagreb. Bio je rektor isusovačkog kolegija u Varaždinu, gdje ga je 1773. zateklo ukinuće Družbe Isusove od pape Klementa XIV. Ostao je kao profesor na klasičnoj gimnaziji u Varaždinu do svoje smrti 1777., a pokopan je u župnoj crkvi sv. Nikole.

Od svega plodnog djelovanja isusovca Nikole Plantića kao misionara, profesora, prevoditelja i pisca, ostala je samo izmišljotina da je on, kao Nikola I., ustvari bio kralj isusovačke države u Paragvaju te vodio pobunu protiv kolonijalnih sila Španjolske i Portugala.

Legenda o Plantiću kao kralju Paragvaja Nikoli I. nastala je nakon tzv. Guaranijskog rata (1752.-1756.) koji je započeo određivanjem granica južnoameričkih kolonija između Španjolske i Portugala. Traktatom u Madridu 1750. bilo je određeno da dotadašnja španjolska pokrajina istočno od rijeke Uruguay pripadne Portugalu. Portugalski su zahtjevali da se iz te pokrajine moraju iseliti domoroci Guarani, tamo organizirani u 7 redukcija – naselja kojima su upravljali isusovci. Zbog toga je uskoro nastala pobuna domorodaca koji su imali uvježbanu vojsku i vatreno oružje. Nakon krvavih borbi, tek 1756. okončan je taj rat pobnjem udruženih vojnih snaga Portugala i Španjolske. Bez ikakvih dokaza, isusovci su bili optuživani kao krivci i vođe pobune.

U protuisusovačkim pamfletima, koji su cvali osobito krajem 18. i početkom 19. st., proširila se laž da je tu je pobunu vodio zagrebački isusovac Nikola Plantić, od domorodaca izabran 1754. za kralja Paragvaja kao Nikola I. Tvrdi se da je dao kovati i medalje sa svojim likom i imenom. Legenda govori da je nakon gušenja pobune bio odveden u zatvor u Portugal odakle ga je oslobođila austrijska carica Marija Terezija. Ona ga je, navodno, pri povratku u Beč pozdravila sa: „Zdravo kralju, zdravo kolega!“

Sasvim je očito da ta izmišljotina nema baš nikakvu povjesnu utemeljenost, a izmislili su je neprijatelji Crkve, napose isusovaca koji su se isticali u vjernosti papi i čiji su uspjesi, osobito na području visokog školstva i obrani domorodaca u prekomorskim kolonijama, mnogima bili trn u oku.

O tragičnom kraju jedne isusovačke redukcije među Guaranim u Paragvaju za pobune 1752. redatelj Roland Joffe snimio je 1986. izvrstan film koji je osvojio čak 6 Oskara – Misija – s Robertom De Nirom u glavnoj ulozi.

Karta prikazuje isusovačke redukcije u Južnoj Americi. Redukcije (od latinske riječi *reducere* – dovesti, smjestiti) oblik su života koji su osmislili, osnovali i njima upravljali isusovački misionari među domorodačkim narodima u

- 1) Yapeyú
- 2) La Cruz
- 3) Santa Tomé
- 4) San Francisco de Borja
- 5) San Nicolás
- 6) San Luis
- 7) San Lorenzo
- 8) San Miguel
- 9) San Juan
- 10) Santo Ángel
- 11) Apóstoles
- 12) Concepción
- 13) Santa María
- 14) San Javier
- 15) Mártires
- 16) San José
- 17) San Carlos
- 18) Candelariaz
- 19) Santa Ana
- 20) Loreto
- 21) San Ignacio Míni
- 22) Corpus
- 23) Jesús
- 24) Trinidad
- 25) Itapuá
- 26) San Corne
- 27) Santiago
- 28) Santa Rosa
- 29) Santa María de Fe
- 30) San Ignacio Guasú

Isusovačke redukcije

Južnoj Americi. Svrha redukcija bila je pomoći u pokrštavanju plemena koja su inače bili nomadi – tako da ih se ustabili i priuči poljoprivredi, stočarstvu, pismenosti, pouči obrtničkim zanatima, trgovanim i glazbi, ali i da se obrane od često agresivnih napada lovaca na robove ili kolonista.

Redukcije su bile provjereni način da se domoroce oslobođi i očuva od ropstva, što je isusovce dovelo na zao glas među Španjolcima koji su koristili robovsku radnu snagu na plantažama. Prve redukcije nastale su 1609. godine, a osnovano ih je tijekom vremena oko 30 (prikazanih na karti). Organizacijski su bili poput jedne države pod španjolskom krunom, a njima je upravljala paragvajska pokrajina Družbe Isusove.

Isusovačke su redukcije postojale više od 150 godina, a tragično su okončane 1767. godine izgonom isusovaca iz Španjolske i svih njezinih kolonija, naredbom kralja Karla III.

Ruševine isusovačke redukcije sv. Mihaela (broj 8 na karti) u Brazilu. Dio je UNESCO-ve svjetske baštine od 1984. godine.

FORMACIJA ISUSOVACA

Kad jedan mladić osjeti da bi želio postati isusovac, dolazi u novicijat u Split u kojem provodi dvije godine. To je posebno važno vrijeme isusovačke formacije. U njemu novak razmišlja o svojem zvanju, propituje se je li to doista njegov put, moli se, meditira... Na tom putu prati ga jedan već formirani isusovac, magistar novaka, i pomaže mu u razlučivanju njegova poziva.

U Družbu se Isusovu ulazi s nakanom da se u njoj postane bilo časni brat, bilo svećenik. **Časna braća** – redovnici koji ne primaju sveti red – važan su dio Družbe Isusove. Kandidati tako u novicijat ulaze kao novaci-braća, novaci-skolastici ili novaci-indiferentni (koji tijekom novicijata trebaju doći do jasnoće jesu li pozvani na sveti red ili ne).

Novicijat

Prvi dani u novicijatu zovu se **kandidatura** i traju dva tjedna. To je vrijeme za čitanje i razmatranje dokumenata koji opisuju svrhu, duh i narav Družbe. Također je u tom periodu vrlo važan razgovor između magistra i novaka u kojem novak daje potpun „račun“, izvješće, o svome cijelokupnom prošlom životu. Kandidat za Družbu Isusovu završava to razdoblje trodnevnim duhovnim vježbama i dobiva redovničku odjeću koja se zove **talar**. Time ulazi u novicijat i postaje novak Družbe Isusove.

Najvažniji događaj u novicijatu Duhovne su vježbe od trideset dana. Njih novaci obavljaju pod vodstvom magistra novaka u jednoj od naših kuća za duhovne vježbe. To je važna škola molitve u kojoj novak kroz razlučivanje dobije jasniji uvid u svoj poziv.

Drugi važan događaj novicijata su **eksperimenti**. Više puta u trajanju od oko mjesec dana novaka se šalje u jednu od isusovačkih zajednica da vidi izbliže

Isusovački novak polaže prve zavjete na završetku novicijata. Jedna od specifičnosti isusovačkih zavjeta je da se ne polazu u ruke poglavara kao kod mnogih drugih redova, nego pred poglavarem koji u rukama drži euharistiju – samog Gospodina.

kako isusovci žive i rade. To može biti i hodočašće u neko od svetišta. Novak ide na hodočašće bez novca i treba putom isprositi što mu je potrebno za hranu ili jesti kod onih koji ga pozovu. To mu je prilika da se potpuno pouzda u Božju providnost. Eksperiment mu treba pomoći da shvati što to znači u praksi nasljedovati Krista u siromaštvu, čistoći i poslušnosti. Isto tako treba pokazati je li sposoban nalaziti Gospodina u svim stvarima bez pomoći struktura koje je imao u kući novicijata.

Isusovci u formaciji na susretu mladih.

Tijekom novicijata usvaja ono što bi se moglo nazvati „isusovačka kultura“ – znanja, vrijednosti i ponasanja koja čine dio isusovačkog načina postupanja i življenja. Upoznaje Družbinu povijest i živote svecata i blaženika, a napose sv. Ignacija.

Na kraju novicijata pristupa polaganju redovničkih zav-

jeta ako mu to dopusti vrhovni poglavar koji to čini preko provincijala, poglavar provincije u koju je novak ušao.

Studij filozofije

Nakon novicijata za kandidate za svećenike – bogoslove, koje u Družbi nazivamo skolastici – slijedi studij filozofije. Ona je jedno od glavnih sredstava kojima Družba formira ljude da razmišljaju o bitnim pitanjima. Zato je taj studij važan i traje dvije ili tri godine.

U razdoblju studija za mlade isusovce važna je pomoć duhovnika. Skolastici mu se mogu s povjerenjem otvoriti kako bi im pomogao da se oni otvore Duhu Božjemu i duhu Družbe. Duhovnik ih posebno prati u njihovoј vjernosti molitvenom životu i pomaže im da za to nađu u svojem danu najpogodnije vrijeme i najprikladnije načine.

Hrvatski mladi isusovci svoj studij filozofije obično završavaju na našem Fakultetu filozofije i religijskih znanosti na Jordanovcu u Zagrebu.

Svećana dvorana Fakulteta filozofije i religijskih znanosti.

Magisterij – etapa formacije

Nakon završenog studija filozofije slijedi važno razdoblje *magisterija*. Ne misli se na istoimeni akademski studij, nego na razdoblje kad je skolastik poslan da živi s drugim isusovcima i radi s njima cijelo vrijeme u nekom apostolatu. To može biti rad u školi, na župi, u nekom sjemeništu, u izdavačkoj djelatnosti, u Kapi Dobrote, socijalnom apostolatu, u apostolatu medija, u SKAC-u, ZKŽ-eu... svugdje gdje isusovci žive i rade.

Glavni je cilj ovog dijela formacije da mladi isusovac produbi svoju duhovnost i ljudsku zrelost na temelju ozbiljnog i odgovornog rada i zalaganja u apostolatu. Tu on pokazuje svoj smisao za odgovornost, za raspoloživost, za služenje. Dolazi do izražaja njegov smisao za organizaciju, za kreativnost i inicijativu. Također se vidi njegova sposobnost i spremnost davanja sebe unatoč poteškoćama i frustracijama.

Vrlo je važno da u to vrijeme mladi isusovac pronađe jedinstvo i balans između rada i molitve. I tu će mu pomagati duhovnik. Magisterij obično traje dvije godine. Katkad se može svesti i na jednu, ali nerijetko traje i tri godine.

Studij teologije

Ovo je vrlo važan dio formacije mладог isusovca i zahtijeva posebnu pažnju. Pripušta ga se studiju teologije nakon što su se o njemu prikupile informacije o dosadašnjem životu i radu, napose za vrijeme filozofije i magisterija. Ako mu se daje zeleno svjetlo za studij teologije, to znači da je kroz dosadašnjih barem sedam godina provedenih u Družbi potvrdio svoje zvanje za isusovca. Tu se podvlači crta i skolastiku se dopušta studij teologije ili mu se sugerira da nešto drugo odabere kao svoj životni poziv.

Budući da nakon ovog studija slijedi svećeničko ređenje, potrebno je da studij teologije počne s potrebnom zrelošću, odgovornošću i spremnošću. Skolastik na teologiji već je prilično usvojio ono što u Družbi Isusovoj zovemo „naš način postupanja“ ili ono što smo nazvali „isusovačkom kulturom“. Studij teologije treba prihvati u duhu molitve.

*Skolastici u trenucima
opuštanja i zabave između
ispita i apostolata.*

Nema bolje neposredne priprave na svećeništvo od tjesne povezanosti i prisnosti s Kristom. Na raspolaganju mu je duhovni vođa koji je uvijek spreman pomoći mu kako bi doista postigao srdačan kontakt s Gospodinom.

Studij teologije treba pomoći skolastiku uspostaviti kritički dijalog između teologije i ljudske kulture, između vjere te stvarnih pitanja i problema koji muče, zaokupljaju ljudе među kojima isusovci rade.

Uvijek treba biti na umu ono što je sv. Ignacije u svojoj knjižici Duhovnih vježbi napisao u Pravilima da osjećamo s Crkvom, a to znači kako treba njegovati pravi stav u Crkvi i s Crkvom.

Studij teologije traje barem tri godine, a hrvatski skolastici studiraju ga na nekom od isusovačkih sveučilišta širom svijeta; ponajviše u Rimu.

Priprava za ređenje

Isusovački general pater Pedro Arrupe odredio je 1980. da se godinu dana prije ređenja osigura za buduće ređenike poseban mjesec molitve, razmišljanja i promišljanja o zvanju. Pod vodstvom jednog iskusnog isusovca, mladi isusovac još jednom razmišlja o svom pozivu, propituje svoje motivacije i gleda je li u najvećoj mogućoj slobodi odabrao i prihvatio poziv da bude isusovac. Cilj je ovoga mjeseca, koji se po generalu koji ga je uspostavio zove Arrupeov mjesec, da isusovac ide jasnije i spremnije prema ređenju za đakona i svećenika. Tijekom toga mjeseca on obavi i svoje godišnje osmodnevne duhovne vježbe.

Apostolsko iskustvo

Poslije ređenja mladi isusovac dobiva poslanje od provincijala te obično ide u svoju prvu svećeničku misiju. To može biti bilo koji apostolat kojim se isusovci bave u njegovoј provinciji. Vrijeme pastoralnog djelovanja vrijeme je razvijanja i usvajanja smisla za isusovačko svećeništvo.

Posebni studij

Nakon što je stekao određeno pastoralno iskustvo u radu na župi ili u nekom drugom apostolatu, sada već iskusniji kao svećenik, mladog se isusovca šalje na daljnji studij, određenu specijalizaciju. Što će dalje studirati ovisi o njegovim osobnim željama, o potrebi provincije i dogovoru s provincijalom. Taj studij specijalizacije, magisterij ili doktorat, uglavnom završava na nekom Družbinom sveučilištu, ovisno o izboru studija.

Probacija – „Škola srca“

Kad završi svoju specijalizaciju, napiše magisterij ili doktorat, mladi isusovac uglavnom je završio propisanu intelektualnu formaciju. Međutim, trajna formacija nema kraja; ona završava tek smrću isusovca. Pred njim je sad jedna važna duhovna etapa koja se zove **treća probacija** ili treća kušnja. Prva je bila u kandidaturi, druga je bila u novicijatu, a treća slijedi nakon dalnjih studija i pastoralnog rada. Kao što se u kandidaturi zvao „kandidat“, u novicijatu „novak“ u probaciji se zove „probacioner“.

Ovaj dio formacije bio je nešto originalno i jedinstveno samo za isusovce, jer drugi redovi u Crkvi nisu to imali. Danas su i mnoge druge redovničke zajednice uvele „treću probaciju“ u formaciju svojih članova.

Ovo posljednje vrijeme formacije jednog isusovca naziva se „škola srca“. Njeni su središnji dio tridesetodnevne duhovne vježbe.

U probaciji su posebno važni ovi momenti: pisanje autobiografije; međusobno dijeljenje nekog problema kojeg su u svom životu imali i kako su ga riješili; studij duhovnih vježbi; proučavanje Ustanova Družbe Isusove i

Duhovnog dnevnika sv. Ignacija; proučavanje družbinih i crkvenih dokumenata. Uz velike duhovne vježbe, kao središnji čin probacije, važan je i eksperiment na koji se šalje probacioner. To može biti rad u nekoj bolnici kao što je nekoliko probacionera radilo u Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici u Strmcu kod Nove Gradiške, rad u Isusovačkoj izbjegličkoj službi u Zagrebu, Rimu, Ruandi, rad u nekom isusovačkom duhovnom centru u Europi, rad na župama u kojima se okupljaju razne skupine... Eksperiment traje od mjesec do dva.

Isusovac polaže svečane zavjete pred p. generalom koji u rukama drži Tijelo Kristovo.

Probacija službeno završava trodnevnom duhovnom obnovom i refleksijom, osvrtom na probaciju i svetom misom zahvalnicom. Time je završila „službena“ formacija jednog isusovca koji sada čeka poziv p. Generala da može položiti svoje svečane zavjete i tako postati punopravni član Družbe Isusove.

Trajna formacija

U kojem god pozivu čovjek živi, nikad ne može reći da je formiran do kraja i da ne treba trajno učiti i formirati se. Tako je i u Družbi Isusovoj. Trajna formacija i apostolsko razlučivanje dva su stupa, dvije tračnice na kojima počiva ili na kojima se vozi obnova Družbe Isusove.

Papa Franjo s isusovcima na 36. generalnoj kongregaciji u Rimu. S lijeve strane Svetog oca nalazi se p. Arturo Sosa, general Družbe koji je izabran na toj istoj kongregaciji 2016. godine.

Čovjek, pa tako i isusovac, koji je u svom životu prestao rasti i kod kojega više nema mesta ni za što novo, izgleda poput mrtvaca. Takav beživotan čovjek nesposoban je probuditi život u drugima. Zato je potrebno trajno stjecanje i poboljšanje znanja i vještina u promjenjivim okolnostima.

Mjesni poglavar, koji se u Družbi Isusovoj zove **superior**, odgovoran je za promicanje trajne formacije u isusovačkoj zajednici i kod svakog njezina člana. Viši poglavar, provincijal, ima odlučujuću ulogu u trajnoj formaciji budući da je on konačno odgovoran za formaciju svih članova i zajednica njegove provincije.

POJMOVNIK

Abdikcija – odstupanje od službe. Zadnji je papa koji je abdicirao Benedikt XVI., 2013. godine.

Anatema – od grč. ἀνάθεμα formalni oblik izopćenja koji su crkveni sabori redovito proglašavali za krivovjerje. Npr., s Tridentskog sabora: „Tko kaže da čovjek, pa i opravdan i postavljen u milosti, ne može obdržavati Božje zapovijedi, neka bude kažnjen anatemom“. Temelji se na Isusovim riječima: „.... Ako pak ni Crkve ne posluša, neka ti bude kao poganin i carinik.“, kao i na riječima sv. Pavla: „Što smo već rekli, to sad i ponavljam: navješćuje li vam tko neko evanđelje mimo onoga koje primiste, neka je anatema.“

Antisemitizam – diskriminacija ili mržnja prema Židovima.

Apostolat – ili poslanje. Zadatak, odnosno posao koji je osobi povjeren kao njegova misija. Npr. rad u župi, rad u SKAC-u, rad u školi itd.

Apostolska konstitucija – najsvečaniji i najviši oblik papinskog dokumenta. Podrijetlo vuče od dekreta rimskega careva kojim su proglašavali zakone. Apostolske konstitucije služe proglašavanju zakona ili definiranju nauka. Primjer je apostolske konstitucije *Ineffabilis Deus*, kojom je papa Pio IX. definirao bezgrešno začeće Blažene Djevice Marije.

Arrupeov mjesec – mjesec tijekom studija teologija kad se skolastici intenzivnije pripremaju na ređenje. Naziva se po p. Pedru Arrupeu, koji je uveo taj dio formacije.

Askeza – sustavno savladavanje nagona (npr. za hranom, ugodom ili za pre-tjeranim odmorom) radi postizanja veće duhovne slobode. Samoodricanje ili discipliniranje samoga sebe.

Autobiografija sv. Ignacija – djelo koje je sv. Ignacije izdiktirao suradniku p. Luisu Goncalvesu da Camari. Sudrugovi su nagovarali Ignaciju da isprihvati ono što se s njime događalo prije, za vrijeme i poslije obraćenja. U rujnu

1553., tri godine prije smrti, u nastavcima je stoga ispričao svoj život p. Goncalvesu, što je on brižno zapisao. Rezultat je toga djelo koje nazivamo Ignacijskom autobiografijom.

Breve – kraći papinski dokument ili isprava. Ta je vrsta dokumenta obično objavljivana o stvarima koje nisu imale veliku važnost pa je sam dokument bio manje svečanog oblika.

Bula – svečani papinski dokument kojim se nešto odobrava ili potvrđuje. Naziv je dobio po olovnom pečatu (lat. *bulla*) kojim se tradicionalno zatvarao kao znak autentičnosti. Bule se, kao i druge vrste crkvenih dokumenata, obično nazivaju prema prvim riječima spisa. Tako, bula kojom je 1540. godine pismeno odobrena Družba Isusova naziva se *Regimini militantis Ecclesiae* („Za upravu vojujuće Crkve“), po riječima kojim dokument započinje.

Cardoner – rijeka u Manrezi kraj koje je sv. Ignacije imao duboko mistično iskustvo. Rasvjetljenje koje je tad primio opisao je tako „kao da su mu sve stvari izgledale kao nove“.

Crkveno učiteljstvo – služba naučavanja i definiranja nauka koju je Crkvi povjerio Isus („...što god svežete na zemlji, bit će svezano na nebu; i šta god odriješite na zemlji, bit će odriješeno na nebu“). Obično se dijeli na izvanredno (opći sabori ili papa *ex cathedra*), redovito (naučavanje biskupa raspršenih diljem svijeta u zajedništvu s papom) i autentično (bilo koji čin naučavanja jednog biskupa ili pape koji ne spada u izvanredno ili redovito učiteljstvo). Istine definirane izvanrednim ili redovitim učiteljstvom nezabludive su, dok su one samo autentičnog učiteljstva podložne promjeni.

Časni brat – redovnik koji ne prima sakrament svetog reda (nije i nema nakanu postati đakon ili svećenik).

Časoslov – ili liturgija časova (lat. *liturgia horarum*) ili božanska služba (lat. *divinum officium*). Oblik molitve na koji su obvezani klerici (đakoni, svećenici i biskupi) te redovnici i redovnice. Podijeljen je na više časova kroz dan (jutarnja, srednji čas, večernja...). Njihova je svrha posvećenje čitavoga dana Bogu. Čas se sastoji od različitih himna, psalama, čitanja i drugih molitava. Uz svetu misu, predstavlja javni molitveni život Crkve.

Četiri tjedna – označavaju četiri dijela duhovnih vježbi sv. Ignacija. Tjedne ne treba shvatiti kao doslovno 7 dana, nego kao četiri tematske faze čije trajanje može varirati. Prvi tjedan razmatra grijeh, drugi tjedan Isusov život, treći tjedan Isusovu muku, a četvrti uskrsnuće. Uz to, svaki tjedan ima posebna razmatranja (npr. dvije zastave, kako postići ljubav itd.).

Don – počasna titula, od lat. *dominus*, što znači gospodin.

Duhovne vježbe – pisano velikim slovom, označava knjižicu koju je sv. Ignacije napisao. Pisano malim slovom, označava sveukupnost nastojanja oko povećanja teoloških kreposti i uređivanja života po volji Božjoj. Ignacijski sustav duhovnih vježbi temelji se na njegovom iskustvu koje je pretočio u knjigu Duhovne vježbe. Svi isusovci morali bi biti sposobni voditi ih i one čine jedan od stupova isusovačkog života.

Duhovne vježbe u svakodnevnom životu – prilagođeni oblik duhovnih vježbi sv. Ignacija koji se umjesto kraćeg razdoblja u povučenosti (od tri, pet, osam ili trideset dana) daje vježbeniku kroz više mjeseci, u redovitom životu. Umjesto četiri ili pet razmatranja dnevno, vježbenik ima jedno razmatranje u danu.

Dužd – titula doživotno izabranog poglavara Venecijanske republike.

Eksperiment – iskustvo koje prolaze novaci u drugoj godini novicijata i probacioneri u trećoj probaciji. Riječ je o praktičnom iskustvu rada u nekom apostolatu: bolnici, školi, župi itd. Također može biti hodočašće u potpunom siromaštvu ili pak iskustvo života među najsilnijima i sl.

Evangelizacija – naviještanje evanđelja, radosne vijesti Isusa Krista onima koji u njega još ne vjeruju.

Formula instituta – temeljni dokument kojim se opisuje svrha i poslanje Družbe Isusove. Naziva se i *Quinque Capitula*, odnosno *Pet poglavlja*. Njih je sv. Ignacije napisao 1539. i predao papi Pavlu III. na usmeno odobrenje, koja je on i pismeno odobrio 1540. godine u buli *Regimini militantis Ecclesiae*. Deset godina kasnije, 1550., bulom pape Julija III. *Expositum debitum*, Formula je revidirana i pojašnjena.

General – neformalni naziv za vrhovnog poglavara Družbe Isusove. Ignacije je bio prvi general, a trenutačno je vrhovni poglavari p. Arturo Sosa, isusovac iz Venezuele. Služba generala doživotna je (eventualno odstupanje zbog vrlo teških razloga mora odobriti papa) i izbor za vrhovnog poglavara ne može se odbiti. Generala se bira na Generalnoj kongregaciji. Družba je dosad imala 31 generala.

Generalna kongregacija – okupljanje isusovaca iz čitavog svijeta radi biranja novog vrhovnog poglavara reda ili odlučivanja o vrlo važnim pitanjima. Generalna kongregacija predstavlja najviši autoritet u Družbi Isusovoj. Družba je dosad imala 36 Generalnih kongregacija.

Gvardijan – poglavar franjevačkog samostana.

Hodočasnik – Osoba koja pohodi sveta mjesta. Također, naziv koji sv. Ignacije koristi za sebe u Autobiografiji.

Humanizam – u općem značenju, pokret u 14. i kasnijim stoljećima koji je definiran interesom za klasično razdoblje Grčke i Rima, klasičnu književnost i jezike te fokusom na čovjeka. Nije nužno protivan kršćanskog svjetonazoru te su mnogi vjernici (uključujući svećenike, biskupe i kardinale) bili humanisti. U užem značenju predstavlja svjetonazor koji stavlja čovjeka (umjesto Boga) kao središte svega. U tom je značenju protivan kršćanstvu.

IHS – kristogram (simbol za Krista) koji isusovci često koriste u umjetnosti. Predstavlja prva tri slova Isusova imena na grčkom alfabetu: jota, eta i sigma. Nekad mu se pripisuje latinska reinterpretacija *Iesus hominum salvator*, što znači „Isus spasitelj ljudi“.

Ilirska akademija – ili Akademija ilirskog jezika. Radi se o akademiji utemeljenoj za hrvatski jezik 1599. godine u Rimu, u sklopu Rimskog kolegija. Na toj su akademiji učitelji bili Aleksandar Komulović i Bartol Kašić. Kašić je za tu ustanovu napisao svoje djelo *Institutionum linguae illyricae - libri duo* (Osnova ilirskog jezika – dvije knjige).

Indulgencija – ili oprost vremenih kazni. Kao što je za razbijen prozor potrebno učiniti više nego se samo ispričati, nego i nadoknaditi učinjenu štetu, tako i za grijeha: po ispovijedi se otpušta naša krivnja, a po oprostima se nadoknađuje učinjena šteta. Oproste dijeli Crkva i vezani su za određena djela milosrđa, pokore ili molitve.

Inkulturacija – nastojanje oko prilagođavanja izražaja vjere u različitim kulturnama kako bi bila razumljivija i lakše prihvaćena. Autentična inkulturacija prenosi isti kršćanski nauk, samo na prilagođene načine. Primjer inkulturacije isusovački je misionar u Indiji Roberto de Nobili, koji je prihvatio vanjski način života (odijevanje, prehranu, običaje, askezu, manire) hinduističkih svećenika, ali je pritom naviještao katoličku vjeru.

Inkvizicija – u općenitom značenju – istražni postupak. Specifično – odnosi se na ustanove koje su postojale u Katoličkoj crkvi s ciljem borbe protiv krivo-vjera. Povjesničari obično razlikuju biskupske inkvizicije (pod nadzorom mjesnog biskupa), Rimsku inkviziciju (pod nadzorom pape) i nacionalne inkvizicije (pod vlašću svjetovne krune, poput Španjolske ili Portugalske inkvizicije). Temeljita suvremena istraživanja izvora pokazala su – suprotno

popularnim mitovima – kako je ogromna većina inkvizicijskih presuda bila zadavanje neke pokore, hodočašća ili novčana kazna, dok se smrtna kazna primjenjivala za vrlo rijetke i teške slučajeve (u Španjolskoj inkviziciji, svega oko 3% ukupnih osuda) te da su inkvizicijski sudovi bili daleko pravedniji i blaži od lokalnih ili svjetovnih sudova tog vremena.

Isusovačka kultura – znanja, vrijednosti i ponašanja koja čine dio isusovačkog načina postupanja i življenja. Interno se ponekad naziva „naš način postupanja“.

Izopćenje – ili ekskomunikacija. Jedna od cenzura (kaznenih mjera) u Crkvi. Ekskomunikacija je medicinska mjera kojom se osobi pokušava dozvati u pamet težina njezina prijestupa i stoga potaknuti ju na povratak dobru; cilj joj je izlječenje nereda. Ekskomuniciranoj je osobi zabranjeno imati službenu ulogu u bogoštovljtu, primati sakramente ili imati upravne službe u Crkvi.

Kandidatura – razdoblje pripreme za pristupanje nekom redu. U Družbi Isusovoj kandidatura službeno obuhvaća prva dva tjedna novicijata, na kraju koje se prima isusovački talar.

Kmet – seljak u službi vlasnika zemlje u feudalnom sustavu.

Kolegij – ustanova za poučavanje. Mnogi kolegiji Družbe Isusove bili su jezgra formiranja sveučilišta – npr. Rimski kolegij koji je postao Papinsko sveučilište Gregoriana ili kolegij u Zagrebu koji je 1669. godine podignut na rang sveučilišta.

Kolokvij – ili razgovor. Važan dio razmatranja u Duhovnim vježbama u kojem vježbenik molitvu završava razgovorom s Kristom, Gospom ili drugim osobama kao prijatelj s prijateljem.

Konciliarizam – krivovjerje prema kojem opći sabori imaju viši autoritet od pape. Prvi je vatikanski sabor definirao kako papa ima punu i vrhovnu jurisdikciju nad čitavom Crkvom, ne samo u pitanjima vjere i morala, nego i discipline i uprave.

Konstitucije – ili ustanove. Predstavljaju temeljno pravilo redovničke zajednice s odredbama o upravljanju i cjelokupnom životu. Sv. Ignacije počeo je pisati Konstitucije Družbe Isusove nakon što su prvi drugovi odlučili osnovati novi red, 1539. godine. Jezgrom tih Ustanova može se smatrati *Quinque capitula* koje su predane papi Pavlu III. na odobrenje. Družbine su Konstitucije bile doradivane sve do Ignacijske smrti, 1556. godine. Prva generalna kongregacija Družbe Isusove odobrila je 1558. godine Ustanove koje je sv. Ignacije ostavio na smrtnom času.

Kontemplacija – oblik razmatranja u Duhovnim vježbama, u kojem vježbenik nastoji primijeniti ne samo moći razuma, nego i aktivno promatrati; biti dijelom događaja s kojim moli. Blisko je povezano s kontemplacijom vježba primjena osjetila – pokušaj ulaženja u razmatrani događaj po osjetilima, tako da dodirujem, gledam, slušam, kušam... što se događa.

Konvikt – odgojni zavod u kojem učenici stanuju i hrane se.

Krivovjerje – ili hereza. Znači negiranje istine koju je Bog objavio i Crkva takvom proglašila. Npr. negiranje Isusova božanstva, papinskog primata ili uznesenja Blažene Djevice Marije.

La Storta - mjesto gdje je sv. Ignacije 1537. godine na putu u Rim, u maloj crkvi Blažene Djevice Marije imao viđenje. Tada se nalazilo izvan granica Rima, a danas je zona unutar grada.

Legat – papinski poslanik; ovlašteni predstavnik pape na nekom području ili zadatku.

Loyola – dvorac Ignacijske rođenja u Azpeitiji, u današnjoj Baskiji u Španjolskoj. Danas je svetište i dom duhovnih vježbi.

Magis – ili *semper magis*, što znači „više“, odnosno „uvijek više“. Jedno od ignacijskih duhovnih načela: ne ostati zadovoljan s onim što smo postigli, nego uvijek težiti i ići za još više.

Magister – lat. učitelj. U Družbi uobičajen naziv za učitelja novaka i skolastika, bogoslova koji je u fazi formacije koja se zove Magisterij.

Manreza – gradić u Španjolskoj gdje je Ignacije boravio 11 mjeseci i gdje je formirana jezgra Duhovnih vježbi. Povlašteno mjesto Ignacijske molitve u Manrezi bila je *Santa cova* – Sveta spilja, gdje je danas izgrađeno svetište u čast sv. Ignacija, kao i kuća duhovnih vježbi. Manreza je također tehnički termin za isusovačke kuće u koje dolaze ljudi koji žele obaviti duhovne vježbe. Takve domove za duhovne vježbe u Družbi Isusovoj u Hrvatskoj imamo u Opatiji, Osijeku i Zagrebu, a u BiH-u u Sarajevu.

Maur – naziv Europljana za muslimanske stanovnike Megreba, Iberije, Sicilije i Malte.

Meditacija – ili razmatranje. Tipičan način molitve u Duhovnim vježbama. Označava vrstu molitve u kojoj vježbenik primjenjuje moći pamćenja, razuma i volje.

Montmartre – doslovno „Brdo mučenika“; dio Pariza gdje su, u kapelici sv. Dionizija, Ignacije i prvi drugovi položili zavjete siromaštva i čistoće te da će hodočastiti u Jeruzalem kako bi tamo pomagali dušama, a ako to ne bude moguće, da će se onda staviti na raspolaganje papi.

Montserrat – Gospino benediktinsko svetište u brdima blizu Barcelone. Tamo je sv. Ignacije hodočastio nakon obraćenja i probdio noć pred likom Gospe te na oltar ostavio svoj mač i bodež.

Neopredijeljenost – ili indiferencija. Jedno od načela ignacijske duhovnosti. Po učenju sv. Ignacija, prema svemu stvorenom trebamo biti neopredijeljeni ili indiferentni kako bismo mogli birati jedino i samo ono što nas više dovodi svrsi za koju smo stvoreni – Bogu. Radi se o potrebnoj duhovnoj slobodi spram svega stvorenog da bismo mogli birati veće dobro.

Nepotizam – davanje položaja zbog obiteljske povezanosti.

Novicijat – stupanj službene formacije redovnika prije polaganja zavjeta. U Družbi Isusovoj traje dvije godine. Osoba koja je pristupila novicijatu zove se novak.

OAMDG – ili AMDG; kratica za (*omnia ad maiorem Dei Gloriam* – u prijevodu s lat. „(sve) na veću slavu Božju“. Jedno od načela ignacijske duhovnosti i Družbe Isusove: sve činiti ne tek na slavu Božju, već na *veću* slavu Božju; izabirati ono što će više koristiti dušama i biti više na Božju proslavu. Srođno načelu (*semper*) *magis*.

Opći sabor – ili ekumenski sabor. Predstavlja okupljanje biskupa iz čitave Crkve kako bi se autoritativno riješili važni problemi nauka ili discipline. Definitivno je naučavanje općeg sabora nezabludivo: to je jedan od izvanrednih izražaja crkvenog učiteljstva (drugi je kad papa *ex cathedra* definira nauk).

Pater – lat. otac. Uobičajen naziv za svećenika u Družbi Isusovoj (ispred imena obično se stavlja kratica „p.“ – npr. p. Diego Lainez, S.J.).

Paž – dječak u službi plemića ili viteza.

Pluranosti – slučaj kad je biskup na čelu ne jedne, već više biskupija. U 16. je stoljeću to bio jasan problem te su biskupi često „skupljali“ biskupije kako bi imali više stabilnih prihoda.

Pratitelj – osoba koja prati, pomaže i usmjerava vježbenika u duhovnim vježbama.

Pravila da osjećamo s Crkvom – pravila koja je sv. Ignacije napisao u sklopu Duhovnih vježbi te su temelj jednog od načela ignacijske duhovnosti i Družbe Isusove: *sentire cum Ecclesia*; odnosno „osjećati s Crkvom“ – ne samo biti dio Crkve, već suživjeti se s njom. Ignacije navodi 18 pravila. Npr. „Odloživši posve svoj vlastiti sud, valja da držim svoj duh spremnim i pripravnim da u svemu slušamo pravu Zaručnicu Krista, našega Gospodina, a to je sveta

naša Mati Crkva hijerarhijska“ ili „Treba da budemo spremniji da radije odbavamo i hvalimo i uredbe i savjete svojih poglavara i njihovo ponašanje negoli da ih osuđujemo“.

Pravila za raspoznavanje duhova – važan dio Duhovnih vježbi. Radi se o dva niza pravila koja vježbeniku pomažu da uoči koji je izvor osjećaja i ideja koje se u njemu rađaju. Kako sv. Ignacije kaže: „Pravila da se na neki način osjete i prepoznaju različiti pokreti koji se izazivaju u duši: dobri da ih prigrilimo, zli da ih odbacimo“. Prvo je primjerice pravilo: „Osobama koje gomilaju smrtni grijeħ na smrtni grijeħ običava neprijatelj redovito iznositi prividne naslade, zavodeći ih na maštanje o sjetilnim ugodnostima i o nasladama da ih tako što više održi u njihovim manama i grijesima i da ih njima još više optereti. Dobar pak duh služi se kod takvih protivnih načinom: on ih bode i grize unutarnjim glasom savjesti.“ Duhovi o kojima Ignacije govori djelovanje su Boga (bilo direktno, bilo preko posrednika; anđela) kao dobrom duhu te djelovanju demona kao zlom duhu. Osim u ta dva izvora, misli i osjećaji dakako mogu imati naravni izvor i u nama samima.

Provincijal – viši poglavар u Družbi Isusovoj koji je na čelu provincije (ili pokrajine). Iznad je poglavara isusovačke zajednice (superiora), a ispod vrhovnog poglavara (generalisa).

Rastresenost – stanje nedostatka usredotočenosti u molitvi; odvraćenost pažnje od molitve. Srođno stanju suhoće.

Ratio studiorum – dokument Družbe Isusove o načinu provođena nastave u isusovačkim školskim ustanovama. Nastao je kao plod iskustava rada u Družbinim kolegijima širom Europe. Na njemu su radili ponajbolji nastavnici i pedagozi isusovačkog reda. Na temelju primjedaba, prigovora i prijedloga koji su stizali iz isusovačkih kolegija u Napulju je tiskano konačno djelo 1599. i razaslano u sve isusovačke provincije da se po njemu provodi nastava. Ratio studiorum obuhvaća srednje i visoke škole. U njemu je propisano da profesor s đacima u školi govori latinski. Tako se učio latinski jezik koji se nekoć puno koristio u upravi i javnom životu.

Reconquista – pokret među kršćanskim srednjovjekovnim kraljevstvima za oslobođenje Iberije od muslimanskih osvajača (Omejidski kalifat). Reconquista je dovršena osvajanjem Granade 1492. godine.

Redukcije – oblik života koji su isusovci organizirali za domoroce u Južnoj Americi kako bi olakšali njihovu evangelizaciju, poučili ih poljoprivredi, umijećima

i umjetnosti te ih zaštitili od ropstva. Prve redukcije nastale su 1609. godine, a tragično su okončane 1767. godine izgonom isusovaca iz Španjolske i svih njezinih kolonija.

Rimski kolegij – obrazovna institucija u Rimu gdje su isusovci još za života sv. Ignacija nudili besplatne pouke iz „gramatike, humanosti i kršćanske nauke“. Kolegij je kasnije uzdignut na razinu sveučilišta te danas postoji kao Papinsko sveučilište Gregoriana, tako nazvana u čast pape Grgura XIII. koji je dao sagraditi veliku zgradu kolegija.

SI – ili nekad SJ. Kratica za *Societas Iesu* (odnosno *Societas Jesu*; na hrvatskom DI – Družba Isusova) koju isusovci stavlaju iza svojeg imena, kao OP za dominikance ili OSB za benediktince.

Simonija – prodavanje crkvenih položaja ili službi.

Skolastik – bogoslov u Družbi Isusovoj.

Skrupuli – stanje uznemirene savjesti u kojem se osobi čini da je učinila grijeh, premda joj se istovremeno čini da nije sagriješila, što uzrokuje nesigurnost i nemir. Sveti Ignacije napisao je u Duhovnim vježbama pravila glede skrupula.

Suhoća – sv. Ignacije definira suhoću kao suprotnost duhovnoj utjesi: „... zamračenost duše, užburkanost u njoj, pobude na niske i zemaljske stvari, nemir uslijed različitih uzrujavanja i napasti što nas potiče na nepouzdanje, bez nade, bez ljubavi, gdje se sva duša osjeća lijonom, mlakom, žalosnom i kao rastavljenom od Stvoritelja i svoga Gospodina. Kao što se, naime, utjeha protivi suhoći, tako su i misli što se rađaju iz utjehe protivne mislima koje dolaze od suhoće.“

Sui iuris – lat. „vlastitog prava“. Odnosi se na istočne katoličke Crkve koje imaju vlastitu upravu i kanonski zakon, ali su u zajedništvu s papom i afirmiraju istu vjeru.

Superior – lat. viši, nadređeni; uobičajeni naziv za isusovačkog poglavara.

Svečani zavjeti – zavjeti koje isusovac polaže nakon treće probacije, kad ga na to pozove general. Svečani zavjeti predstavljaju konačno pripojenje Družbi Isusovoj. Određeni isusovci – koje nazivamo profesi – u svečanim zavjetima osim siromaštva, čistoće i poslušnosti zavjetuju i posebnu poslušnost papi s obzirom na poslanje. To znači da se spremno odazovu ako ih papa odluči poslati na bilo koji zadatak.

Šizma – prekid crkvenog zajedništva. Šizma je odbijanje poslušnosti vrhovnom poglavaru (papi) ili odbijanje zajedništva s članovima Crkve koji su mu podložni.

Talar – od lat. *talus* (gležanj). Tradicionalno ruho isusovaca na našem području. Slično reverendi, radi se o crnoj halji koja seže do gležnja te se povezuje crnim pojasmom. Sveti Ignacije nije propisao određeni habit za sve isusovce, nego je odredio da se odijevaju kao čestiti svećenici područja u kojem žive.

Toliko-koliko – ili *tantum-quantum*. Jedno od načela ignacijske duhovnosti. Koristim se stvarima toliko koliko mi pomažu ostvariti svrhu života – prisnost s Bogom. Ostavljam se korištenja stvari toliko koliko me prijeće da ostvarim svrhu života – prisnost s Bogom. Npr. koristit ću mobitel, računalo, spavanje, razonodu... toliko koliko mi pomažu da postignem svrhu za koju sam stvoren. Ostaviti ću se njihova korištenja toliko koliko mi prijeće da postignem svrhu za koju sam stvoren.

Tražiti i nalaziti Boga u svim stvarima – jedno od načela ignacijske duhovnosti. Osoba treba biti sposobna pronaći Boga ne samo u eksplicitno duhovnim radnjama i ambijentima, već u svemu što radi i svim okolnostima. Vezano uz to je ideja da isusovci trebaju biti „kontemplativni u akciji“. Dok su drugi redovi eksplicitno kontemplativni (redovi zatvorenog tipa, poput benediktinaca) ili aktivni (redovničke zajednice otvorenog tipa, poput raznih misijskih kongregacija), sveti je Ignacije želio da isusovci budu na originalan način i jedno i drugo – kontemplativni u akciji. To će moći postići ako Boga budu tražili i pronalazili u svim stvarima.

Treća probacija – ili treća kušnja. Posljednje razdoblje službene formacije isusovca koje slijedi nakon studija i apostolskog rada. Tijekom treće probacije, isusovac obavlja velike duhovne vježbe, dublje ulazi u Družbine Ustanove i dokumente, prolazi eksperiment itd. Nakon treće probacije general ga može pozvati na svečane zavjete.

Utjeha – sv. Ignacije ovako definira duhovnu utjehu: „Utjehu nazivam kad se u duši pojavi neki unutarnji pokret uslijed kojeg ona usplamti ljubavlju prema Stvoritelju i svome Gospodinu te više ne može ljubiti ništa što je stvoreno na licu zemlje samo u sebi, nego u Stvoritelju svih stvari. Isto tako, kad lije suze, koje potiču na ljubav prema Bogu i našem Gospodinu, dolazile one ili od boli zbog grijeha ili zbog muke Krista, našega Gospodina, ili zbog čega mu drago što izravno smjera u njegovu službu i proslavu. Napokon, nazivam utjehom svako množenje ufanja, vjere i ljubavi i svako unutarnje veselje koje poziva i

privlači k nebeskim stvarima i na rad oko spasenja vlastite duše, dajući joj mir i pokoj u njezinu Stvoritelju i Bogu.“

Vježbenik – osoba koja obavlja duhovne vježbe. Ponekad se naziva i egzercitant, od lat. *exercito* (vježbam, služim).

Zajedničko duhovno razlučivanje – način dolaženja do odluke kroz zajedničku molitvu, razmjenu ideja, mišljenja i argumenata te glasovanja. Ignacije i drugovi tom su metodom odlučili da trebaju osnovati Družbu Isusovu kao pravi red u Crkvi.